

રસિકી

ગંજરામારની વાર્તા

49

જાપાની પ્રસીદ્ધ કરનાર

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુદે-બુકસેલર.

ત્રણદરવાજા-અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ૩ છ.

પ્રત ૫૦૦૦.

અમદાવાદ.

ખાડીઆમા કવીશ્વરની પોળમા આવેલો ધી "જ્ઞાનવર્ધક"

પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમા આદિત્યજી ન્યક્કાચંદ ગારીએ છાપ્યું.

સન ૧૯૭૦.

સને ૧૯૧૪.

કિંમત ૮ આના.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

ગાંધીધામ કોમ્પોઝિટ પ્રેસ

અનંતમાસ ૧૦૪૧ સંવત

પુસ્તકનંદ ૨૧૪૨, ૨૧૩ની વચ્ચે

વિષય ૭ ૨

ગજરામારૂની વાર્તા.

છપાવી પ્રસીદ્ધ કરનાર.

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગૃષ્ટે-બુકસેલર.

ત્રણદરવાજા-અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ૩ છ.

પ્રત ૫૦૦૦.

અમદાવાદ.

ખાડીઆમાં કવીશ્વરની પોળમા આવેલા ધી “જ્ઞાનવર્ધક”
પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં આદિતલાલ એન. દાસીએ છાપ્યું.

સંવત ૧૯૭૦.

સને ૧૯૧૪.

કિંમત ૮ આના.

આપણા દેશી મિત્રોને દીવસે દીવસે કવીતા વાંચવાનો શોખ વધારે જવામાં આવે છે, ને તેઓ અમારા પાસે નવી નવી રસીક વારતાઓ લેમેશ માગે છે, તેથી અમારા પ્રીય વાંચનારાઓનો ઉમેદ પાર પાડવા સારૂ અમે પોતે શ્રી ભરૂચ, ડાકાર, વડોદરા અને અમદાવાદ વગેરે જગતે બહુ શ્રમ લઈ અને પૈસા ખર્ચ કરી તરફ તરેટની સારી ને શુદ્ધ વારતા અત્રે (અમદાવાદ) લાવ્યા છીએ તે-માની કેટલીક વારતા છાપીને બહાર પાડી છે, ને વળી જેમ મળશે તેમ છાપી પ્રસિદ્ધ કરીશું અમારા હોંસીલા ગ્રાહકોને માટે નવી નવી વારતાઓનો સોંપ જરૂરી રાખ્યો છે. આ ગુજરાતમાંથી વારતા પુરાતન ને બહુ રસીક છે, તેથી એને ગુજરાત દેશમાં ઘણા ગામોમાં રહેનારા હોસીના સજ્જનો વાચે છે પણ એ વારતા અતરે (અમદાવાદ) નહીં હોવાને લીધે અમેએ ગુજરાતથી એક સારી પ્રત પેદા કરીને સારી રીતે શુદ્ધ કરાવિને અર્થ સુધાં છાપીને બહાર પાડી છે તે સુઝ વાચનારાઓ પ્રચ્ન થશે એટલે અમારો શ્રમ મજરે આવશે. શ્રી ગુજરાત દેશમાંથી સુઝ બોતેરીની વારતા સંપૂર્ણ અને સારી પ્રત મેળવી તેને છાપવા માંડી છે તે લેવે થોડા દીવસમાં તદ્યાર થઈ બહાર પડશે આ વાંચનારા દુનિયાનો રાગ કરી શામળભટ્ટની રચેલી વારતાઓના દોષ કરા બુદ્ધી લેવામાં આવે છે, તે સરવેના જાણવામાં છે તેથી જે વાચશે તે અતી પ્રસન્ન થશે એવી આશા છે. આ વારતામાં આદ્યથી અત્ય સુધી કોઈ કોઈ નજર દોષ હોય તેની ક્ષમા કરવી.

ગજરામારજીની વાર્તા.

શ્રી ગણેશાયનમ શ્રી શારદાયનમ શ્રી ગોપીજન વલ્લભાયનમઃ
અથ વાર્તા ગજરામારજીની લખી છે.

દુહા—પ્રથમ નમુ પ્રીતિ કરીરે, ગરવા ગણુપતીને હું પાયરે;
ગર્યાં મને ખુધી અનોપમ આપજો, મારી જીભલડી જશ ગાયરે,
મારી જીભલડી જશ ગાય ૧ માતા છે જેની પારવતીરે, જેના પીતા
છે શકર દેવરે, જેના પીતા છે શકર દેવરે. સુધી ખુધી દેવને મુ-
જને ધણી, સદા કંઈ હું તારી સેવરે, સદા. ૨ અગે સીદુર છે અતી
ઓપીતુ, રૂઝે મોદિકનો છે અહારરે, રૂઝે મોદિકનો અહારરે. સહુ
દેવ તમારી સેવા કરે કંઈજાળુ વીધન હરનારરે, કંઈજાળુ વીધન હર-
નાર, ૩ સાચી દેવી માતા સરસ્વતીરે, તમને ચરણે નમાવુ શીશરે
તમને. મારી જીભલાયે જશ દો ધણો, રક જાણી ન કરશે રીસરે;
ગંકં ૪ કળીયુગમા કાળીકાયરે, માતા પ્રસન્ન થયા સાક્ષાતરે, મુને
વર દોને વરદાઈતી, ગજરામારજીની રંજુ વાતરે; ગજરાં ૫ મુરખને
તેં કવી કર્યારે, જીભે આપી અવોચળ વાણરે, જીભે. રૂઝા ગ્રંથ
અંચા અવતી વીધે, તુજ કૃપાએ થયા જાણરે, તુજ. ૬ હે પ્રભુજી
તમને નમુરે, નીશદીન ધરીને ધ્યાનરે, નીશ. ખરે આશ્રય છે હરી
તણો, નીજ શેવકનુ રાખો માનરે, નીજ. ૭ જે જન સેવક તમ
તણોરે, તેની પુરે મન આશરે; સદા છુંજી ચરણનો દાસ. ૮

“કવીજન ગણપતી સરસ્વતી અને ઇશ્વરની સ્તુતી કર્યા પછી તારતાનો આરંભ કરે છે.”

ઉત્તર દિશાએ માંડવધડ કરીને એક શહેર છે તે શહેરમાં રાજા જસોબાનંદ નામે પોતાનું રાજ્ય ચલાવતો હતો. તે રાજાને સાત રાણીયો હતી તેમાં ૬ રાણીયો માનીતી હતી અને સાતમી રાણી દામાવંતી હતી. તે અણુ માનીતી હતી માટે છ ઉપર રાજાની અધીક પ્રીતી હતી. ને સાતમી ઉપર કાષ્ઠજ પ્રીતી ન હતી. એક દીવસે એવો યોગ બન્યો કે માંડવધડથી એક કાશ દુર, એક દીન-પર ગામ હતુ તેમાં ઘણા ગરીબ લોકોની વસ્તી હતી. તે ગામમાં એક ચાંદાણી (ઓળગાણી) હતી. તે સાવરણી તથા સુથીયા વગેરે લાઇને મોટે પરોઢીએ ઉઠીને માંડવધડમાં વેચના આવી તે રાજાના દરબાર આગળથી નીકળી તેવામાં જસોબાનંદ રાજા હાથમાં ઘોડો લઈ ઓડે કરવા વાગમાં (સડાસમાં) જતો હતો તેને ચાંદાણીએ જરાક જોનાં મનમાં વિચાર કર્યો કે એ રાજાને સાત રાણીયો છે. તો પણ કોઈને પેટે નતાન નથી તેથી એ વાઝીયાનુ મુખ જોઈશ તો મારા સાવરણી તથા સુથીયા ખપશે નહીં ને વળી ઘરમાં પણ કંઈ-એ કાસ થશે ને આખો દાડો ઉદાસીમાં જશે. માટે પોતાના હાથમાંની સાવરણી પોતાના મો આડી ધરી, કે જેણે કરી વાઝીયા રાજાનું મુખ જોવામાં ન આવે એવી રીતે જે ચરીત્ર દરમુ તે સરવે રાજાએ જોયુ ને તરત પોતાના મનમાં ચેતી ગયો, ને વિચાર કરવા લાગ્યો કે નીચમાં નીચ જે ચંડાણી તેણે માર મુખ જોયુ નહીં તેનું શું કારણ હશે. એવું સમજી તે અતીશે કરોધ કરીને ઓળગાણીને પોતાની ખાસે બોલાવીને પુછે છે.

દોહા—સત્ય કહે ચાંડાલણી, સામી મારજની કેમ ધરી નારે;
 સામી૦ તે તો કહે ને તું મુજને વારતા, નહીં તો દંડ દહિ નીરધા-
 રે નહીતો૦ ૧ સાચુ ન બોલે તો જાણજે, તુને શુંળી દહિ આ દી-
 સરે; તુને૦ માફ મુખ ન જોયું તેં માનની, માટે છેદાવું તાર
 શીશરે; માટે. ૨

અર્થ—રાજા કહે છે હે ચાંડાલણી તેં પ્રાતઃકાળમાં માફ
 મેં જોઇને આડી સાવરણી કેમ ધરી, અને પુઠ ફેરવીને ઉભી રહી.
 એવો શો દોષ મારામાં છે જે તેં નીચ જાતે માફ મેં ન જોયું
 માટે જે તારા મનમાં હોય તે કહે. જો તુ સાચુ નહી બોલે તો
 સહુ લોક દેખતા તને શુળીએ ચડાવીશ. એવી રીતનું બોલવું સાંભ-
 ણીને ઝાળગાણી કહે છે કે હે રાજા જ્યારે તમે ખરેખરી તાકીત
 કરી ખર કારણ પુછો છો પણ હું કહીશ ત્યારે આપ મારી ઉપર
 ધણી રીસ કરશે માટે રીસ ન કરો ને શુનો માફ કરો તો
 તમોને ખરેખર કારણ કહુ. રાજા કહે છે કે તું સાચુ બોલીશ તો તારો
 શુનો માફ કરીને છોડી દઇશ ને વળી તારી જનતી બરદાસ કરીશ.

એવી રીતે રાજાનાં નીરખય વચન સાંભળીને ઝાળગાણી રાજાને
 કહે છે, મહારાજ સાંભળો.

દુહા—મેલામાં મેલો જીઓ કુંગરારે, કાંઇ તેથી મેલો લોભરે,
 કાંઇ તેથી મેલો જોને લોભરે. એથી મેલો રાજા વાંજીયો, તે તો
 મુવે ન પામે મોક્ષરે, કાંઈ મુવે ન પામે મોક્ષ. ૩

અર્થ—હે રાજાજી મેલામાં મેલા આટલા માણસ છે, એક
 તો જે દેખા મેલો મોટો માણસ હોય તે અધાર પાપ કરે. તે મુઠે
 ઘોડું બોલે અને ગરીબ જેવો દેખાય જાણે અમલો સરોવરને કાંઈ

ધ્યાન ધરીને બેઠો. પણ લાગ આવેથી પાણીમાંના મચ્છને તરત ઉચકી લે છે. તેમજ થોડા બોલો કપટી માણસ કરશે. માટે તેવા પુરુષનું સવારમાં મો જોતું નહી, અને ખીજે જે અતી લોભીયો માણસ હોય તે પણ લોભને વશ સદાય રહીને ઘણા નીચ કર્મો કરે છે. માટે તેનું પણ સવારમાં મો જોતું નહી. હે રાગ એ જે મેક્ષાં કરતાં પણ જેને કાઢજ સત્તાન (પુત્ર અથવા પુત્રી) નથી એવો જે વાઝીઓ તે જે મોટો રાગ હોય તે પણ તેનું મોં જોતું નહી. તથા દુર દેશાવર જતા અથવા હરેક શુભ કામે જતાં તેના શુકન બીજકુલ લેવા નહી માટે હે વાવેકી રાગ જે સાચે સાચો વીચાર હતો તે આપને કદી દીધો આપને સાત રાણી' છે તે છતા કાંઈ મતાન નથી, માટે મે આડી માર્જની (સાવરણી) ધરી તેની આપે ક્ષમા કરવી, અથવા ગમે તે દડ દેવા તે આપની મરજી ઉપર આધાર છે એવી રીતના ઓળગાણીના વચન સાભળી ને રાગની બધી રીસ ઉતરી ગઈ, અને ઓળગાણીને કથું કે તને મે શુનો માફ કર્યો એવું કહીને પોતાના ચાકરને બોલાવીને કથું કે આ ઓળગાણીને કમોદના ચોખા જે રણુ આપો તે સાભળીને ચાકરે તરત ચોખાની ગાસડી બાંધી આપી તે લઈને પોતાના મનમા ખુબ ખુશી થઈને પોતાને ગાન જવા નીકળી તે રસ્તે ચાલતા મનમા વિચાર કરે છે કે આ જે રણુ ચોખા મારે ઘણા દલાડા ચાલશે અને ત્યા મુઠ્ઠી સાવરણી સુધીયા વેચવા જવાની મહેલત ઓઝી કરતી પડશે, ને વળી મારો માણુ ખુશી થશે એમ વિચાર કરતા પોતાને છેલ્લે આત્મીને માથા ઉપરથી ચોખાની ગાસડી હેડી ઉતારી તે જોઈ તેના ધણીએ પુછ્યું કે

આ ગાંસડી તું ક્યાંથી લાવી ? તે કહે. સ્ત્રી કહે છે કે તેનું તમારે શું કામ છે, તે સાંભળી તેનો ધણી કહે છે કે, હે રાંડ ! તું મારી ખાસે સાચું બોલ નહીંતો તને ધરમાંથી કહાડી મુકીશ. ત્યારે ઓળગાણી કહે છે, રાજા જસાળમે આપી છે. તે સાંભળતા તેનો ધણી કહે છે કે હે રાંડ એ રાજા તો વાંઝીઓ છે. તેથી એનું અન્ન આપણાથી ન ખવાય. અરે, જેનું વાણુમા મુખ ન જોવાય તેનું અન્ન તે કેમ ખવાય. ઓળગાણી કહે છે કે આખું શહેર એનું અન્ન ખાય છે તો આપણને ખાતા શી હરકત છે. શુ આપણે બધા લોક કરતા મોટા કે રાજાનું અન્ન ન ખવાય. તે સાંભળીને ઓળગાણી કહે છે. કે જે શાસ્ત્ર નથી સમજતો તેજ રાજાનું હરામ ખાય છે. પણ સમજી તો હક હલાલથી રાજાની ચાકરી કરીને તેનો જે પગાર આવે તે જ ખાય છે. દુશી વાતનો સબધ નહીં છતાં રાજા મક્કત ખાપે છે તો તે સમજી માણસ લેતા નથી. હે સ્ત્રી હું તને જે કહું છું તે તારા માનવામાં સાચું ન આવતું હોય તો પરીક્ષા જોવાને સારું આપણા ધરમા કાદરા છે, તેને બરડીને તેમાંથી કાદરી કાઢીને તેના બેગા રાજાના ચોખ્ખા જીને ચકલાને નાખ. તે જો ચકલા કાદરીની સાથે ચોખ્ખા ખાઈ જાય તો પછી આપણે ખાઈશું એ પ્રમાણે ઓળગાણીના વચન સાંભળીને, ઓળગાણીએ કાદરીની બેગા ચોખ્ખા બેજીને નાખ, તે ચકલાએ તેમાંથી કાદરી કાદરી વીણી ખાધી અને ચોખ્ખા અનામત ખડતા રહેવા દીધા. એ રીતનો પ્રત્યક્ષ દાખલો જોઈને ઓળગાણીએ ચોખ્ખાની ગાંસડી માથે લઈને પાછી રાજાના ફર્યારમા આવેને કહ્યું કે મહારાજ આ તમારા ચોખ્ખા પાછા ત્યો કેમકે તમારું અન્ન ખખી સરખાએ પણ ખાતા નથી, તો પછી અમારાથી કેમ ખવાય.

એમ કહી તેની માંસડી પાછી મુકીને પોતાના ઘેર આવી ગઈ એટલે પાછળથી રાગના મનમાં અત્યંત ખેદ ઉત્પન્ન થયો ને પોતાના મનમાં વીચાર કરવા લાગ્યો કે નીચમાં નીચ જે ચંડાળ તેણે પણ મારું અન ખાધું નહીં. એવું વાઝીયા મેણું છતાં હું રાજ સુખ ભોગવું છું, તે કશા કામનું નથી, કેમ કે ઓળગાળીએ આવી રીતે કહ્યું ત્યારે મારા શહેરની રક્ષત મારી પછવાડે મનમાં આવે તેમ નીદા કરતી હશે. એમ ધારીને પોતાની છ માનીતી રાણીયો હતી તેને પાસે બોલાવીને કહ્યું કે મારે સાત રાણીઓ છતાં માથે વાઝીયા મેણું રહ્યું ને તે મહેણાને લીધે કાંઈ મારું મ્હો જોતું નથી, અને શુકન પણ જોતું નથી. માટે હવે હું આ શહેરમાં એક ક્ષણવાર રહેનાર નથી. રાજપાટ સહુ છોડી દઈને અધાર વનમાં જઈ મહાદેવનું ધ્યાન ધરીને ઉગ્ર તપ કરીશ તેણે કરીને મહાદેવ પ્રસન્ન થઈ મને પુત્ર ફળ આપશે ને મનને મનોરથ પુર્ણ કરશે તો પાછો ઘેર આવીશ. ને જો તેમ ન થયું તો પછી આવરદા પુરો થતા લગી વનમાં જ રહીશ. એવી રીતના રાગના વચન સાંભળીને માનીતી જાએ રાણીઓ રાગની સામી

લાય જોડીને કહે છે કે હે મહારાજ આપ ઘેર બેઠાં ઇશ્વરની ભક્તિ કરો. એટલે તમારો મનોરથ પુર્ણ થશે. હે સ્વામીનાથ ! આપ અમારો ત્યાગ કરી સીધાવો છો તેથી અમો શી રીતે દીવસ ગુનરી-શું ? આપના વગર અમને એક ક્ષણ વાર સુખ ઉપજનાર નથી. માટે અમારો શુકન માન્ય કરી રહો તો બહુ સાર. એવું સાંભળીને રાજ કહે છે કે હે સ્ત્રીયો ! તમે હજાર વાત કહેશો તો હું તમારું કાંઈ પણ માનનાર નથી. માટે હવે તો તપ કરવા જઈશ એમ કહીને પોતાનો પ્રવચન નામે પ્રધાન હતો તેને રાજ રહી રીતે

અક્ષાવવાની બલામણુ કરીને કહ્યું કે હે પ્રધાન ! તુ મારા જીને અને સમજી પ્રધાન છે. તેથી આપણી રૈયતની ઉપર રહેમ નજર રાખીને નીતીથી રાજ ચલાવજે એમ કહીને પોતે કાળો પોશાક પહેરીને કાળા ઘોડા ઉપર બેસીને નગરના સરવે લોકોને જતી વખત શીખામણુ દઈને કહે છે મારા નગરના વાસી લોકો હું વાંઝીયા મહેલું ટાળવાને વનમા જઈ છું. પણ તમારી ઉપર દયા રાખવા વીધે મેં મારા પ્રધાનને બલામણુ કરી છે તે નીતીથી રાજ ચલાવશે ને હું તપ કરવા જઈ છું. ને મહાદેવ પ્રસન્ન થશે ને પુત્ર કૃપા આપશે તો ફરીથી પાછો આવીશ નહીતર વનમાજ રહીશ માટે મારો કાઈ પણ અપરાધ હોય તો ક્ષમા કરજો. એવી રીતના રાગના પ્રીતી ભરેલા વચન સાભળીને સરવે રંધ્યત તથા રાણીએ દાસીયો, વગેરે રૂદન કરે છે.

દુહા—રાણીઓ રૂવેરે રંગ મોહોલમારે, કાંઈ દાસી રૂવે દરખારે; કાઈ રંધ્યત રૂવેરે સારા શહેરનીરે, કાંઈ વરતાયો હાહાકારે; કાંઈ વરતાયો હાહાકાર. ૪ હાટે રૂવેરે હાટ વાણીયારે, તેતો પાડી એકા હડતાલરે, તેતો પ્રાણી માત્ર રહે ઉદાસમારે, કાંઈ વૃક્ષે નમાવી છે ડાળ પ કાળે ઘોડેને કાળે લુગડેરે, કાંઈ રાજ જાયે વનવાસરે; કાંઈ વાંઝીયા મેલું ભાગવા, છોડી આદ્યા નગરની આશ. ૬

એ રીતે રાજને વનવાસ જતી વખત રંગમહેલમાથી રાણીયો અપાર રૂદન કરે છે ને દાસીયો તથા સરવે આકરો દરખારમાંથી રૂવે છે. અને જનરમાં વહેપારીઓ રડીને દુકાન બંધ કરી હડતાલ પાડી. તે જોઈ નગરવાશી સરવે શોકાતુર થયા. એવી રીતનો શોક પશુ પક્ષીયોના જણ્યામાં આવ્યો એટલે તેઓ પોત પોતાનો ખોરાક ખાવો મુકી દઈને મુરવા લાગ્યા. તે જોઈ

કુમળાં ઝાડ તથા પુલના ઝાડ કરમાવા લાગ્યાં અને મોટાં ઝાડો-
નાં પાન ખરી પડ્યાં. એવો બનાવ જોઇ રાજાએ વીચાર કર્યો કે
મારી ઉપર સરવેનો પ્રેમ કેવો છે તે પરીક્ષા કરવાનો આ ખરો
સમય છે ને એવી રીતની પ્રીતી સહીત જવું તે સાર છે. એવો
વીચાર કરી વળાવા આવેલા સરવે લોકોને કહે છે કે મારા વહા-
લાઓ તમારો સરવેનો અપાર પ્રેમ મારી ઉપર છે. પણ મારે મેષ્ટ
ટાળવા ગયા વગર છુટકો નથી તેથી તમે સરવે પાછા વળો ને
મને બહુ વીલંબ થાય છે, માટે આજા આપો. એવા રાજાના વચન
સાંભળીને પ્રજાએ આજા આપી કહ્યું કે ઇશ્વર આપનો સરવે મ-
નોરથ પુરણ કરો ને કુશળ કસ્યાણથી પાછા પંધારી આપનું રાજ
કરો એ અમારો સરવેનો આશીરવાદ છે. રાજા કહે તથાસ્તુ.
એટલું કરીને પોતાનો ઘોડો જોરથી હાંકીને પંથે પડ્યો એટલે
રખત સરવે પાછી વળી પોતાને ઘેર આવી અને રાજા ધણો દુર
નીકળી ગયો. એટલે એક મોટું બપોલ થયું વન આવ્યું. જેમ જેમ
આગળ ચાલે છે તેમ તેમ નાના પ્રકર ઇળોના ઝાડ આવે છે
તે મધ્યે સુવાસીક પુષ્પોનાં ઝાડ ઝુકી રહ્યા છે એવી શોભા જોઇ
એક સુદર વૃક્ષ નીચે આરામ લેવાને ઘોડા ઉપરથી હેઠળ ઉત-
ર્યો ને એક સેતરજી પાયરીને તે ઉપર સારી પેઠે આરામ લઇ
ઉઠ્યા પછી આઘો પાછો ફરી જીવે છે તો એક સુદર દેવાલય જોયું
એટલે તેની પામે ગયો ને જીવે છે તો દેવળમાં એક મહાદેવનું
લીંગ હતું તેના ગોખમાં પારવતી અને ગણપતીનાં દરશન થયાં
તેથી રાજા બહુ પ્રસન્ન થયો અને પોતાના મનમાં નીશ્ચય કર્યો
કે જેનું ધ્યાન ધરી તપ કરવાને ધાર્યું હતું તે આપોઆપ આ
સ્થાનકે ખીરાજે છે. વળી પુષ્પો ખીલીપત્ર વિગેરે સર્વ છે. ઘોડાને

અરવાનું પશુ પુષ્કળ ધાસ પાણી છે. માટે આજ સ્થાનકે તપ કરવું એ બહુ ઉત્તમ છે એમ ધારી દેવળ પાસે એક સુફર અને ગભીર આઆનું ઝાડ હતું તેની નીચે આસન કર્યું પછી તેજ દીવસે નાડીઘોષને પુખ્ત ખીલી લાવી મહાદેવજીની પુજા કરીને કૃણ આહાર કરી એક ચીત ધ્યાન ધરી બેઠો તે દીવસે દીવસે મહાદેવ ઉપર એકાગ્ર ચીત રાખી ઉગ્ર તપ કરવા લાગ્યો એમ કરતાં ખાર વરસ પુરાં થયા આવ્યા તો પશુ મહાદેવજીએ કોઈ દીવસ કશી રીતનો પરછો દેખાડ્યો નહીં ને દરશન પણ દીધાં નહીં તો પશુ રાજા પોતાનું ધ્યાન ચુકતો નથી. એવામાં એક દીવસને સમયે બે શીકારીઓ શીકાર કરવાને અરણ્યમાં નીકળી પડ્યા છે, તે શીકાર કરીને શીકારની ઝોળીયો ખભે બરાવી ચાલ્યા આવે છે. તેઓએ વેગળેથી ઝાડ તળે રાજાને અને ઘોડાને બેઠેને દીઠા એટલે વીચાર કરે છે કે આપણે પેલા ઝાડ તળે જઈ જે માણસ દેખાય છે તેને મારી નાખીને પાસે ઘોડો છે તે લઈ જઈએ એમ ધારીને શિકારી રાજા તરફ ચાલ્યા આવે છે તેને રાજાએ દુરથી દીઠા એટલે પોતાના મનમાં વીચાર કરે છે કે પેલા બે જણા હથીયારબધ આવે છે તે લુટારા જેવા દેખાય છે તેઓ આ લઈ જવાની લાલચે મને મારી નાંખશે પરંતુ હું મરવાથી જરાએ ખીંટીતો નથી કેમકે હું પોતાનું રાજ સુખ છોડી આ વનમાં તપ કરવા આવ્યો છું તે ખાર વરસ થયાં તો પશુ શીવજી પ્રસન્ન થયા નહીં માટે જો એ લુટારા મને મારશે તો તેને હાથે મરણ પામીશ એટલે મારે માથે વાઝીયા મેણું છે તે દુખનો અંત આવશે કેમકે જે માણસ પોતાના હરેક દુખને લીધે, આપઘાત કરી જીવ કાલાડે છે તો તેનો ઇશ્વર પાસે ન્યાય થતી વખતે પોતાને જવાબદાર થઈ ને

ને તે પાપનું માફું ફળ ભોગવવાને નરકે પહોં પડે છે ને એટલુજ નહીં પણ સાત અવતાર એવા આપધાત કરવાના ભોગવવા પડે છે માટે દુષ્ટીયારા કોઈને પણ જે માણસ મારે છે તે ધમરને ત્યાં જવાબદાર તેને થવું પડે છે. માટે હાલમાં મારી તપશ્ચર્યા પુરી થઈ છે મારૂં ચીત શીવજીની બક્તીમાં લીન થએલું છે તેથી મહાદેવજી મારી સદગતી કરશે ને આ મોહ રૂપી સંસારમાંથી છુટીશ એવો નીશ્ચય કર્યો એટલામાં પેલા શીકારી ઉતાવળા રાજની પામે આવી કરડી આંખ કરી ઉભા રહ્યા. તેને જોઈ રાજ કહે છે, હે ભાઈયો તમે એકદમ ઉતાવળથી ચડીને મારી ઉપર આઘ્યા ને હવે તમે શા વીચારમાં પડ્યા જે થંભીને ઉભા રહ્યા માટે તમેએ જે તમારા મનમાં મનોરથ ધારેલો હોય તે જટ પાર પાડો. એટલે આ દુષ્ટરૂપી કુનીયામાંથી છુટીશ ને વળી તમારો બહુ ઉપકાર માનીશ, માટે હે સાહસીક કામ કરનાર શીકારીઓ હવે તમે જટ કરો. એવા રાજના વચન સાંભળીને શીકારીઓ આશ્ચર્ય પામી પોતાના મનમાં વીચાર કરે છે કે આ કોઈ મોટા પ્રતાપવંત ચતુર પુરૂષ છે અથવા કોઈ દેવ છે. કે એક માઉ ઉપરથી જે મનમાં ધારણા કરી હતી તે એના જાણવામાં આવી માટે એવા જ્ઞાનીની ઉપર હાથ ઉચકવો તે ઠીક નહીં એમ વીચારીને તે બેઉ શીકારીયો રાજ સામા હાથ જોડીને કહે છે, કે હે મહારાજ આપ કોઈ મોટા દેવાંશી રાજ જેવા મહા તેજસ્વી કેખાઓ છો પણ શા કારણ માટે આ જંગલમાં આસનવાળી બેઠા છો તેનું ખરૂં કારણ હોય તે અમેને કહો કેમકે અમેએ આપની ઉપર ઘાતકી છુદ્ધી કરી હતી તેની ક્ષમા માગીએ. એવું શીકારીયોનું બોલવું સાંભળીને રાજ કહે છે કે હે ભાઈયો હું માંડવધક્તો રાજ

સરવે વાતે સુખી હતો. પણ મારે કાંઈ સંતાન નથી તેથી માથે વાંઝીયા મેણું છે તે ટાળવાને આ વનમાં આવીને બાર વરસથી શીવજીનું ધ્યાન ધરી તપ કરું છું, એવા વચન રાજના સાંભળીને બેઉ શીકારીયો માંહે માહે કહે છે કે આપણે બેઉ જણ આ રાજના જેવાજ વાંઝીયા છીએ માટે આપણે પણ એની જોડે બેસીને મહાદેવની પુજા કરી તપ કરીશું તેથી પ્રસન્ન થઈ આપણને પણ પુત્ર ફળ આપશે. એમ નીશ્ચય કરી પોતાની જોળીયો ઝાડની ડાળીયે ભરાવીને રાજની પાસે આસનવાળી બેઉ જણ બેઠા ને શીવનું ધ્યાન ધરવા લાગ્યા. એમ કરતા બે ત્રણ દીવસ થયા એટલે શીકારીયોને બહુ ભુખ લાગી તેથી તેઓ આકુળ વ્યાકુળ થવા લાગ્યા અને પોતાના મન સાથે વીચાર કરી એક બીજાને કહેવા લાગ્યા કે આપણે ક્ષુધાએ કરી બહુ પીડા પામીએ છીએ ને આ વનમાં તો કાંઈ ખાવાનું મળનાર નથી, માટે આપણી જોળીમાં જે શીકાર લાવ્યા છીએ તેને સમારી શીજનીને ખાઈએ એટલે આપણી ક્ષુધા શાત થશે. એમ કહી તેઓએ જોળીમાંથી શીકાર કહાડ્યો અને મહાદેવની જળાધારી ઉપર મુકી છરીએ કરી કાપવા માગ્યો એટલે તેમાંથી રૂધીર નીકળીને શીવજીની જળાધારીની માહે પડવા લાગ્યું ને જાટાઓ ઉડ્યા તેથી શીવલીંગને પણ રૂધીર લાગ્યું. આવી રીતે શીકારીયોને ઘોર કર્મ કરતા જોઈને મહાદેવ અતીશય આકુળ-વ્યાકુળ થયા એટલે વીચારયું કે આ દુષ્ટ મહા પાપીઓ અવીચારી છે તેને સમજાવી ઝટ વીદાય કર તો ઠીક, નીકર એ મુખ્યો અહીંથી જશે નહીં ને મને બ્રહ્મ કરી મુકશે એમ ધારી તરત જોગીનું રૂપ લઈને શીકારીયોની સામા આવી ઉભા રહીને કહ્યું કે અરે મુખ્ય તમે આ મહાદેવને કેમ બ્રહ્મ કરો છો ને તમે શા કારણ

માટે અહીં આવ્યા છો તે કહો ત્યારે શીકારીઓ કહે છે કે અમારે બે જન્મને કાઢ સંતાન નથી તેથી વાઝીયા મેણું છે માટે આ મહાદેવ પામે પુત્ર લેવા આવ્યા છીએ તે પ્રસન્ન થઈ પુત્ર આપશે એટલે તરત અમારે રમ્તે પડીશુ ત્યા સુધી જતા નથી. એવું સાબળીને બેંગી (શીવજી) કહે છે અરે અરિયાની દુષ્ટો તમે પાપી છો માટે તમોને પુત્ર રાખનાર નથી એવું સાબળીને શીકારીઓ કહે છે ગમે તેમ થાઓ પણ અમે પુત્ર તીર્થ વગર અત્રેથી ખસાર નથી. એરી રીને સાબળી બેંગીએ વિનાર કર્યો, કે આ પાપીયાને ગમે તેમ રાખનારી અહીંથી કાઢવા બતાવે પછી બેંગીએ પોતાની માથાએ ફરી ફેલા સામેના આળા ઉપર પાકી ફેરીઓ બનાવીને પેલા શીકારીયાને કહ્યું કે સામે આવો ફેઆય છે તે ઉપરથી બે ફેરીયા લાવો તે કહેતા તરત લાવ્યા એટલે બેંગીએ કહ્યું કે એ ફળ લખને તમે બેઉ તમારી આંખોને ખવરાવજો એવું સાબળી પથે પડ્યા એટલે બેંગી (શીવજી) અતરધ્યાન થઈ ગયા તે ચમત્કાર બતાવે રાગ પોતાના મનને કહે છે કે હું બાર વરસથી એક ચીતે આ શીવજીનું ધ્યાન કરી તપ કરું છું ને મને તો કાંઈ દીવ્ય સ્વપ્ને પણ દરશન દીધા નહીં ને આ દુષ્ટ પાપીઓએ મહાદેવને દેવના કરી બ્રહ્મ કર્યો તેને ત્રણ દીવસમા ફળ આપી વીંધાય કર્યા માટે હવે ક્યારે શીવજી પ્રસન્ન થઈ મને પુત્ર ફળ આપશે તે કાંઈ સમજી શકાતું નથી તમ મારાથી બીજાં કશો સ્વીકાર થાય નહીં. શીકારીયા તો ગુર્જા હતા માટે અયોગ્ય રીતે શીવજીને કટાણે આપી ફળ લઈ ગયા પણ હું બે કશી રીતે અયોગ્ય રીતે ચાલું તો બાર વરસનું માફ તપ ક્ષણમા ભગ થાય. તેમ ન કરતાં હવે તો શીવજીની મહાપુન્ય

કરી ધુપદીપ ઇત્યાદી કરીને હરહર મહાદેવ કહી મારા મસ્તકની કમળ પુળ કરૂં તેથી મહાદેવને ગમશે તો પુત્ર ફળ આપશે નહીં તો કષ્ટલાસમાં વાસ આપશે તે બેઉ ફળ લાભકારક છે. એમ ધારીને અરણ્યમાંથી નાના પ્રકારનાં સુવાસીક પુષ્પો તથા ખીલી પુષ્કળ લાવીને શીવજીની જળાધારી તથા શીવલીંગ જે શીકારીયોએ રૂધીરથી ખરડેલું હતુ તેને ખુબ પાણી લાવીને સ્વચ્છ કરી ઘોઈ નાખીને વીધી પુર્વક શીવની પુળ કરી ખીલી ચડાવી ધુપદીપ આરતી કરી છેલ્લે પુષ્પાજલી અરપણુ કરીને પછી પોતાની તરવાર જમણા હાથમા લઈ શીવજીની પ્રાર્થના કરી કહે છે, હે શબુ ! મેં આપની પાસે આવી બાર વરસ પુળ કરીને તપ કર્યું તે પણુ મને આપના દરશન થયા નહીં માટે છેલી વારની આ મારા મસ્તકની કમળ પુળ ઉદાર મનથી અરપણુ કરૂં છુ તે અગીકાર કરી આપને ગમે તે ફળ આપજો એમ કહી ઝટ ગળા ઉપર તરવારનો ઝટકો મારવા બય છે તેવા સાક્ષાત શીવજી અદ્ભુત જ્નેગીનું સ્વરૂપ ધરીને રાગનો હાથ ઝાલ્યો ને કહ્યું, કે હે રાગ ! તારી સેવા ભક્તિ જોઈ હું ધણોગ પ્રસન્ન થયો છુ એવુ સાંભળીને રાગયે જોયું તો સાક્ષાત શીવના દરશન થયા, એટલે દંડવત પ્રણામ કરીને કહે છે કે હે ભોળાનાથ આ મને આશ્ચર્ય લાગે છે કે દુષ્ટ શીકારીયોને તમે ત્રણ દીવસમાં પ્રસન્ન થઈ ફળ આપ્યું ને મેં બાર વરસ તપ કર્યું ત્યારે અંતે કમળ પુળ અરપણુ કરવા માંડી ત્યારે પ્રસન્ન થયા તેનું કારણ શું ? તે કહેા. ત્યારે શીવજી કહે છે કે એ દુષ્ટ શીકારીયોએ મને સંતાપી ફળ લઈ ગયા છે તેથી તેમને પુત્ર તો થશે, પણ તે થઈને વહેલા નાશ પામશે જેમ છાણમાં અનેક કીડાઓ ઉત્પન્ન થાય છે. પણ તેનો

બહેલો નાશ થાય છે માટે હે તપસ્વી રાજા, તમને તમારા તપ પ્ર-
માણે ફળ આપવું જોઈએ. એમ કહીને રાજાને કહે છે, કે તારે
કેટલી રાણીયો છે ? રાજા કહે છે સાત રાણીયો છે. ત્યારે મહાદેવે
કહ્યું કે આ દેવળની સામે જે આખો છે તેની ઉપરથી સાત કે-
રીયો તોડી લાવ એવું કહેતાં રાજા ઉપર ચડ્યો ને સાત કેરીયો
તોડીને ઠોઠા ઉતરી શીવજી પાસે આવીને કહે છે કે મહારાજા, આ
ફળને શુ કંઈ શીવ કહે છે કે, એ લઈને તુ તારે ઘેર જા ને
સાતે રાણીયોને વહેંચી આપજે ને તેઓને કહેજે કે નાહીધોષ
પત્રીતપણે ને પત્રીત મને ફળ ખાજો, તેથી ગરબ રહીને પુત્ર થશે.
એ રીતના મહાદેવના વચન સાંભળી રાજા બહુ પ્રસન્ન થયો ને તે
એ હાથ જોડીને સ્તુતી કરે છે.

દુહા—જગેશ્વર મહાદેવ તમને વીનવુંરે, હું તો લણી લણી
લાગું પાયરે, હું તો વાઝીયા મેણુ રે માઈ બાગીયુરે, મારી સદાય
કરજો મારી સદાયરે, મારી સદાય કરજો સદાય. ૧૦ વીધવા નગરી
મારી સંધવા થઈરે, મારા બાગ્યતણો નગી પારરે, કાંઈ મેહર કરી
મહાદેવજી, મુને આપ્યો નવો અવતારરે, મુને આપ્યો નવો અવતાર. ૧૧

હે જગેશ્વર મહારાજા તમને સાષ્ટાંગ દડવત પ્રણામ કરીને
કહું છું કે મેં સાચા બાવથી જેવી તમારી ભક્તિ કરી તેવા તમે
મને પ્રસન્ન થાને માઈ વાઝીયા મેણુ બાગ્યુ તેથી મારા નગરના
લોકો જે મારા વીયોગથી વીધવાપણું ભોગવતા હતા તે હવે મને
જોઈ સંધવાપણું પામશે. કેમકે જ્યારે હું નગર છોડી વનવાસ
નીકળ્યો ત્યારે નગરવાસી લોકો બહુ દીક્ષગીર થઈને મારી આશા
ઓડી હતી. કે રાજા ફરીથી અપણુને ક્યાંથી મળશે. પણ હે

બોલાયો તે હે વરદાયક દેવ તમે બહુજ ઉદાર છો કેમકે જેને મનુષ્ય
 અને દેવ તપ કરે છે તે સર્વને તમેજ વરદાન આપી સંતુષ્ટ કરો
 છો તેમ મારી ઉપર બહુજ કૃપા કરી માટે વારંવાર તમને નમસ્કાર
 કરું છું હે દયાનિધિ હવે મને આજ્ઞા આપો પ્રણામ કરે શીવજી કહે
 સુખેથી જા અને રાજ સુખ ભોગવ. એમ કહી મહાદેવ અંતરધ્યાન
 થયા. એટલે રાજ પોતાનો ઘોડો તૃપ્યાર કરીને તે ઉપર અસ્વારી
 કરી લાખી મજલે કરીને વેહેલા નગર સમીપ આવ્યા એટલે લોકો
 એત મને જોઈ મનમાં બહુ હરખ પામીને દોડતા આવી દરબારમાં
 પ્રવેશ વળરને અને રાણીયો દાસીયો વગેરે સરવને ખખર કહી. તે
 સાંભળી સરવેના મનમાં બહુજ આનંદ થયો અને વજરે સરવે સે-
 નાને નવા પોશાક પહેરાવી લાથી, ઘોડા, રથ, પાવણી, નગારા,
 નીશાન વગેરે તૈયાર કરી વાજતે ગાજતે સામૈયું લઈ રાજને તેડવા
 ગયા, ત્યાં જઈ રાજને મરજીના વસ્ત્રો તથા હીરા જડીત અમંકાર
 પહેરાવીને શણગારેલા ઘોડા ઉપર અસ્વાર થઈ ગામના વેપારીયો સ-
 ક્રીત સાજન માજન સાથે ગાજતે વાજતે પુરમાં પધાર્યા તે સમયે
 નગરના લોકોએ સોના રૂપાના પ્રલયી વધાવ્યા. અને સ્ત્રીયોએ મેડી
 ઉપર પુષ્પ વૃષ્ટી કરીને દરબારમાં પધાર્યા, તે સમયે પ્રધાને પુછ્યું કે
 જેથી મહારાજ આજનો દીવસ કેવો ગોખે છે તે દીપણમાં જો-
 ણે કહો ત્યારે જેથીએ પાંધડીમાંથી દીપણું કહાડીને કહે છે કે,
 મકર, કુંભ, મીન, મેષ, વરુષ, મીથુન ને કરક, એટલે આજે કરકનો
 અંદ્રમા છે તે રાજને સાતમે ત્રાંખાને પાયે બણો લાલકારક છે.
 વળી અમરત સીદ્ધયોગ છે તે અતી ઉત્તમ છે માટે જે શુભ કામ
 કરવું હોય તે સુખે કરો, એવાં જેથીનાં વચન સાંભળી પ્રધાને રાજ-

ઝારને બોલાવી શાસ્ત્ર વીધી પ્રમાણે રાજ્યભીષેક કરી કરીને ગાદી ઉપર બેસાડયો તે દીવમે સરવેને પાનના ખીકાં ગુલાબના પુષ્પના તોરા અને ગુલાબનું અત્તર વગેરેથી માન આપી સહુને સાકરથી મળ્યા મોલો કરાવ્યાં. જયકોને દાન આપી પ્રસન્ન કર્યા એ રીતે ધામધુમ કર્યા પછી સર્વે સભાસદોને ઘેર જવાની આજ્ઞા આપી ને રાજા કચેરી ખરખાસ કરી પોતાના ખાનગી ઝોરડામાં ગયા એટલે એક દાસી નદેશો લાઈને આવી અને રાજાને કહે છે કે મહારાજ આપની માનીતી રાણીયો આપને મળવાને ધણી આતુર થઈ રાહ બેઠી રહ્યા છે તેમને કૃપા કરી દર્શન આપવા વેહેલા પધારો, એકું સાંભળી તે રાજા દાસીની સાથે રાણીયો પાસે પધાર્યા એટલે સર્વે ઉભી થઈ તેમને નમન કરું અને મખમલની ગાદીપર બેસારી ધણી દીવસનું વૃત્તાત પુછવા લાગીયો. તે સાંભળી રાજાએ પોતાની વીતક વાત કરીને મહાદેવના આપેલાં સાત ફળ રાણીયોને આપ્યાં ને કહ્યું કે સાને રાણીયો વહેંચી દ્યો ને નાહીધોઈને .પત્રીત્રપણે ખાજો તેથી તમને પુત્ર થશે. આ પ્રમાણે કરી રાજા પોતાના ઝોરડામાં પધાર્યા. એટલે જ્યાં રાણીએ એક વીચાર કરી ઠરાવ કર્યો કે આ સાત ઉત્તમ ફેરીયો છે તે દરેકને ભાગ એક એક આવશે, ને સાતમી જે અજુ- માનીતીના નામની છે તેને આપીશુ તો એને પણ પુત્ર થાય તો પછી આપણું માન આપણું થાય માટે એના છ કડકા ખરાબર કરીને આ- પણેજ વહેંચી ખાઈએ પછી આપણને કોણ પુછનાર છે એમ કહી તેજ વખતે નાહાધોયા વગર સાતે ફળ છ જણીયો ખાઈ મધ બર્ને તેના છોતરા ગોટલા ખારીએથી રસ્તામાં ફેંકી દીધાં. ને તે પછી બોજા તૈયાર થયું એટલે ભાનભાતની રસોઈની સામગ્રી એક દાસી

આગમાં પીરસી રાગને બોલાવી પ્રેમ સહીત જમાડીને હાથ ધોય
પછી પાનનાં બીડા આપ્યાં તે ખાઈ રાગ પોતાના પલંગ પર આ-
ગમ લેવા પધાર્યાં તે પછી માનીતીયો જમી એ રીતે તેઓ સુખમાં
લીન થયાં છે પણ અણુમાનીતી દામાવંતીની કાઠએ ખખર લીધી
નહી, ત્યારે કહેવન છે કે જેને બીજે કાઠ બેસી નહી તેનો પરમ
દયાળુ ઈશ્વર બેસી છે પોતે બાનાની પત રાખે છે - માટે દામાવંતી-
ની ઉપર પોતાના પતીનો પ્રેમ નહોતો પણ તેને ઈશ્વરરૂપ ગણતી ને
જે દીવસથી રાગ વનવાસ ગયા તે દીવસથી દામાવતી પોતાના
મેહેલમાં રહી શીવજીની ભક્તિ કરી પોતાના પતીનું કલ્યાણ માગતી
હતી. ને નિશ્ચિન કહેતી કે હે ભોળાનાથ તમે પ્રસન્ન થઈ મારા
સ્વામીને વર આપશો તો મને પણ તમારા પ્રતાપથી સુખ મળશે .

મરો દ્રઢ નિશ્ચ છે. એવી પરમ પવિત્ર દામાવતી ધણીવા-
રથી પતીની તરફથી કાંઈ ફળ મળશે એવી આશા રાખી રાહ બેસા
કરતી હતી. તેને કાંઈ ન મળતા પોતાની દાસીને બોલાવીને કહે છે
કે હે દાસી રાગજી વનમાં જઈ બાર વરસ તપ કરીને શીવ પાસેથી
પુત્ર થવા માટે કાંઈ ફળ લાવ્યા હશે તે પોતાની માનીતી રાણીયોને
આપ્યાં હશે મારે સાડ કાંઈ મોકલ્યું નથી તો તેમની મરજી પણ તું
માનીતીયોની બારી નીચે જઈને જો કે ત્યાં કાંઈ ફળ ખાઈ છોતરાં
ગોટલાં જે કાંઈ નાખી દીધું હોય તે તરત લઈ આવ, એ રીતે
રાણીના વચન સાંભળીને દાસી તરત ગઈ, ને માનીતીની બારી નીચે
જઈને જોયું તો પાકી ફેરીના સાત ગોટલા અને છોતરા પડેલા જો-
ઈને વિચાર કર્યો કે આ ફળ કાંઈ ફેરીની નથી. કેમકે આંબાનાં પાંદડાં
સૂકાં સૂકાં ગયાં છે, તો નિશ્ચય રાગજી આજ નવાઈના ફળ

જાવ્યા હશે તે માનીતીયોયે ખાધને છોતરાં ગોટલા નાંખી દીધા હશે એમ વિચારી તરત તે બધાય વીણી લઇને પોતાની ખાઇ દામાવંતી પાસે લાવીને કહ્યું કે ખાઇ સાહેબ મેહેલ નીચે તો ફક્ત આ છોતરાં ને ગોટલા પડેલા હતા ને તે તાગળ છે માટે એજ નવાઇની ચીજની નિશાની છે, તે હ્યો એમ કહી રાણીના મોઢા આગળ ઢગલી કરી. તે બેંદ દામાવંતી કહે છે કે હે દાસી બાર વરસે સ્વામીજી ફળ લઇ આવ્યા તેમાંથી એક કટકો પણ મને આપ્યો હોત તો હું બહુ પ્રસન્ન થાત, પણ હું એમની રાણી કહેવાઇ તે મીઠ્યા નથી થવાની માટે મારે મન તો છોતરાં ને ગોટલા છે તે પણ બાવધી માની લઉં છું. માટે તુ એની ઉપરનો કચરો લુગડેથી લુશી નાંખ્ય ને પછી તેને કચરીને ભુકા કરી મને આપ કે હું તેની રાખ રાંધીને પીઉં એવું કહેતાં દાસીયે તરત તૈયાર કરી આપ્યું તે લઇને રાણીયે તેની રાખ રાંધી તૈયાર કરી ને પીવાને વાટકામાં કાઢાડી એટલામા પોતાના મનમાં એક ખીન્ને વિચાર સુબ્યો તેથી વળી દાસીને કહ્યું કે હે દાસી તું પ્રલસગ વજરને હમણા જટ તેડી લાવ્ય એવું કહેતાં દાસી વજરને તેડી લાવી તેને માન આપી ગાદી નાંખીને બેસાડ્યો અને રાણી કહે છે કે હે બુદ્ધીમાન પ્રધાન તમે સર્વ સદ્ગુણના ભરેલા છો તેથી તમને એક વિચાર પુછવો છે. તે એ કે રાગજી બારે વરસે તપ કરી વર પામી ફળ લઇ આવ્યા હશે તે તો બધાં માનીતીને આપ્યાં કેમકે મારા સુદ્ધાં સાત રાણીયો છે ને ફળના ગોટલાછોતરાં પણ સાત સાત છે. તે સરવે ખાઈ બારી નીચે ફેંકી દીધેલાં ગોટલા મેં દાસી પાસે મગાવીને તે શીવની પ્રસાદી બજી મેં તેને વાડીને ચાખ કરી પીવાનો વિચાર કર્યો પણ એક અંદેશો આવ્યો કે રાગજી

તો મારે મોહોલે કોઇ દિવસ આવતા નથી ને આ રાજ્ય પીવાથી મને ગર્ભ રહેતો રાજ્ય મારી ઉપર બહુ કોપાયમાન થઇ કલંક મુકે તે સાર તમે ઠરેલા વિચારના પ્રધાન છો તેથી જેમ કહો તેમ કરૂં પણ જે દહાડે કામ પડે તે દહાડે પરમેશ્વર પ્રીતે ખરી સાક્ષી પુરવી પડશે. એવું સાંભળીને પ્રધાન કહે છે કે તમારી ઇચ્છા છે તો સુખેથી રાજ્ય પીઓ કામ પડેથી વીગત સહીત આપીશ. એટલે દામાવંતી સુર્ય ચંદ્રની સ્તુતી કરી કહે છે.

દુહા—ચંદ્ર સુરજ તમને વિનવુરે, મારી સાચેરી પુરબે સાખરે; મારીં અણુરે માનીતી જોને હું ઠરી, મારી લગ્યા લલેરી રાખ્યરે, મારી લગ્યા લલેરી રાખ્ય. ૧૨ રાજ્ય મહેલે નથી આવતારે મને કુડી ચડાવે આગરે, મનેં પીતા વીના જોને પુત્ર થયો, એવી આ-વશે મુજપર આગરે, એવી આવશે મુજપર આગં ૧૩ જગદેશ્વર મહાદેવ તમને વીનવુરે, મારી લલેરી રાખજો લાજરે, મારીં પુત્ર પ્રસાદીનો આપશે તો મારા સર્વે સરસે કાજરે. મારાં ૧૪ ધૃતસંગ વજ્રર તમને વીનવુરે, મારી સાચેરી પુરબે સાખરે; મારીં અણુરે મા-નીતી હું ઠરીરે, મારી લગ્યા લલેરી રાખ્યરે, મારીં ૧૫ રાજ્ય મે-હેલેરે નથી આવતારે, મને કુડી ચડાવશે આગરે, પીતા વીના શીગર પુત્ર થયો, એવી આપશે મુજને ગાજરે. એરીં ૧૬

હે જગતમાં પ્રકાશ આપનાર ચંદ્ર અને સુર્યદેવ તમને જે હાથ વેડીને નમઝાર કરી નિનનિ કરૂં છું કે તમારી સાક્ષીયે હું રાજ્ય પીઉં છું તેવી કામ પડે ત્યારે માથેથી કલંક ઉતરે એવી સાચી સાખ પુરબે એવી પ્રાર્થના કરીને ધૃતસંગ વજ્રરને કહે છે કે ઇશ્વર ઇચ્છાથી મને પુત્ર થાય તો તેને લાયક બેશ ઘોડા જોઈએ માટે આ

રાજમાંથી થોડીક મારી થોડીને સારૂ રાખીને તમારા દેખતાં હું પીછા
 અને પછી થોડીને પાછાં, એમ કહી પ્રધાનના દેખતાં પોતે પીછા
 ને થોડીને પણ પાછા પછી પ્રધાનને કહ્યું કે તમને શ્રમ આપ્યો તેની
 ક્ષમા કરતી ને હવે આપને જવાની આજ્ઞા આપુછું એમ કહી પ્રધા-
 નને વીદાય કર્યો. હવે ઇશ્વરની ગતી તો ન્યારીજ છે. તેથી તેની મા-
 યામ બ્રહ્માદિક સરખા ભુક્ષા પડ્યા તો આપણે કીકર કેાણ ગણતી-
 ન. માટે દેહ ધરી મનુષ સારૂ અથવા માકું જે ફળ કરે છે તેવું તે
 પામે છે. હવે છ માનીતીએ તાજી ફેરીયો ખાધી ને દામાવતીના
 ભાગની પણ ખાઇ ગઇ અને દામાવતીએ તો છોતરાં ગોટલાની રાજ્ય
 પીધી તથા થોડીને પાછાં તેથી બધાને સાથે ગરભ રહ્યો ન્યાં નવ
 માસ પુરા થયા એટલે સાતે રાણીને સાત પુત્ર જનમ્યા અને થોડીને
 સાડાપ્રાર મહીને એક ધણો સુંદર ને બળવાન વછેરો જનમ્યો પણ
 રાજાની પાસે વધામણી તો છ માનીતી રાણીયોનીજ પોહોચી એટલે
 રાજા બહુ પ્રસન્ન થયા વધામણી લાવનાર દાસીને તથા સરવે યાચ-
 કાને અને સેવકોને જેને જેવું ઘટે તેવું ઇનામ આપી બધાઓને સાકર
 આપી આનંદ પામ્યા પણ માનીતી સરવે મળી ઇશ્વરથી ચોરી રાખી
 તેથી તે બહુ કોપાયમાન થયા તેણે કરીને છ રાણીના પુત્ર ધણા કદ-
 રૂપા અને ખોડ ભરેલા અવતર્યા ને આજુમાનીતીનો તો ખરો ભરોસો
 ઇશ્વર ઉપર હતો તેથી તેને દેવશી અને મહા રૂપવાન કુંવર જનમ્યો
 પણ તે વાતની રાજાને મુદત ખબર નથી હવે દામાવતીએ પોતાની
 દાસીને કહ્યું કે તું આપણા બેશીને તેડી લાવ્ય એટલે કુંવરના
 જન્માક્ષર કરાવીયે એવું કહેતા દાસી તુરત બેશીને તેડી લાવવા તૈ-
 ચાર થઇ. એટલે રાણી કહે છે દાસી સાબળ.

હુલો—દાસીરે મારી તુંતો ઝટપટ તૈયાર થાયરે; તુતો૦ જન્મ-
મૈત્રી કરાવી પુછીયેરે, તુતો જોશીને તેડવા જાયરે; તુતો૦ ૧૭

હે દાસી તું ઝટપટ તૈયાર થઇને જોશીને બોલાવી લાવ્ય કે
આપણા કુંવરની જન્મોત્તરી કરાવીયે ને નામ રાશી પુછીયે, એવું
સાંભળી દાસી હઠી જોશીને ઘેર જઈ કહે છે.

હોહોરો—કુળના જોશી તમને વીનવુંરે, હું તો નમી નમી કરું જ-
ન્યારે; હુંતો૦ મારી બાઈએ મુને મોકલીરે, તમે હઠી ચાલો આવારે, તમે. ૧૮

હે કુળના જોશી મહારાજ મારી બાઈ તમને બોલાવે છે માટે
જેલેલા ચામો. તે સાંભળતાં જોશી ટીપણું તથા બીજી જોઈતું પુસ્તક
જાઈ દાસીની સાથે તરત દામાવંતીને મેહલે પધાર્યા, એટલે બાજક
ઉપર બેસારીને પુછે છે.

હુલો—કુળના જોશીરે તમને વિનવુંરે, હું તો તમથી નાનેરી
લાગુ બેનરે; હુંતો૦ જન્મોત્તરી કરજો જોઈને, કુંવર જન્મ્યો છે માઝમ
રેનરે; કુંવર૦ ૧૯ કીયા નક્ષત્રમાં કુંવર આરીયોરે, તમે પાકિર કર-
જો કામરે; તમે૦ ધરણી ધરજેરે તેના તેજથીરે, એવું ધરાવો કુંવરનું
નામરે; એવું. ૨૦

હે જોશી મહારાજ તમે જીવ રાખીને પુસ્તકમાં જીવો કે આજ
રાત્રીએ કુંવરનો જન્મ થયો છે તે રાત્રીના અગીયાર કલાક બરાબર
જાણેલા હતા. માટે તે સમયે કીયું નક્ષત્ર હતું ને તે નક્ષત્ર ઉપરથી
કઈ રાશી આવે છે. તથા રાશી ઉપરથી શું નામ પાડવું વળી એના
મહા કેવા છે, ને એ કેવો પરાક્રમી થશે. એ વગેરે જન્મપત્રીકા જે
જે જોવાનું હોય તે તમારા ટીપણામાં અને પુસ્તકમાં જોઈને મને
કહો. એવી રીતે રાણીનાં વચન સાંભળી જોશીએ પાટલા ઉપર શું

લાલ નાંખી તીથી વાર નક્ષત્ર ધડી પણ તે ઉપરથી મણીત કરી જન્મપત્રીકા તૈયાર કરીને રાણીને કહેછે કે હે રાણીજી સાંભળો.

દુહા—શુભ નક્ષત્રમાં કુંવર જનમીયોરે, એનો રાખે પીતા કરે।
ઠામરે; એનો ધરણી ધરજે એના તેજથીરે, એનું મતીયોમાર પાડે।
નામરે, એનું મતીયોમાર પાડે નામ, ૨૧ આપમતે સહિને જીતશેરે,
એના ભરજે મોટી મોટી ઠામરે, એનો જગેશ્વર મહાદેવ એની
સહાયમારે, એનું ગજરોમાર પાડે નામરે. ૨૨

હે રાણીજી તમારો કુંવર શુભ નક્ષત્રમાં જનમ્યો છે ને એનો
ગ્રહ એવા બળવાન છે કે એ દીર્ઘ આયુષ્યદાયક મહા તેજસ્વી
કાંતીમાં પુરણ પરાક્રમી અને અન્યતઃ દયાળુ તથા ધણોજ બળવાન
થશે. પણ તે પોતાની મતિ પ્રમાણે ચાલશે પિતાના કરતા ધણો
આખરના નામ કલાડી એવો પિત્રવત્ત થશે કે તે ગમે તેવું ભારે
કામ કરવામાં આવી જાય તો વળી પોતાની રક્ષિત તથા બીજા સર્વ
લોક પણ એના ગુણ ઉપર મોહિત થઈ બહુ જન પ્રીતિ રાખશે એ
બધુંએ ખરૂં પણ આર વરસની ઉંમર વગેરે એટલે એના પિતાના વચ્ચે
નથી એને વનવાસ જનું પડશે તે વન જઈ પાછો ફરણ કલ્યાણથી
ધેર આવશે તે પછી પોતાના બાપાની ગાદીએ એની નિઃસંશય ભોગ-
વશે ને ને જગેશ્વર મહાદેવનો આપેનો છે માટે તે અગ્નિશ તમારા
કુંવરની રક્ષા કરશે અને એના જન્મના નક્ષત્ર ઉપરથી તો એનું નામ
ગજરોમાર આવે છે. માટે એજ નામ આપી ઉત્તમ છે. તેજ રાખજો
અને ઉપર મેં મતિયોમાર નામ કહ્યું તેતો એ ઉપરથી કે એ
પોતાની મતિ પ્રમાણે યોગ્ય રીતીએ ચાલશે માટે તે ઉપનામ

અમજવું. ખરૂં નામ તો ગજરામારૂં છે માટે તેજ પાડજો, એ પ્રમાણે તમારા કુંવરના જન્માક્ષરવું વૃતાંત છે તે અધું તમને કહ્યું. તે સાલગી દામાવંતી પોતાની દાસીને બોલાવીને કહે છે.

હુહો—ઝટપટ ઉઠો મારી દાસીયોરે તમે પેરે દક્ષણી ચીરરે; તમે૦ થાળ ભરી સગ મોતીયેરે તમે વધાવો જોશી વીરરે૦ તમે૦ ૨૩

રાખીના વચન સાલગીને દાસીયોએ જોશીને મોતીએ વધાવ્યા તે; યદ્ધી બીજો હુકમ કર્યો કે હે દાસી જોશી મહારાજને એક થાળ ભરીને મોતી તથા શાવ પાધરી વગેરે સર્વાંગનો પોશાક તથા એક હજાર સોના મોહોર વગેરે આપી રાજી કરીને વિદાય કર એવા દામાવંતીનો હુકમ સાંભળી દાસીએ કહ્યા પ્રમાણે જોશીને રાજી કર્યાં. એટલે આગિર્વાદ ન્હાં જુગ્મ બુરી થઈ નવા વસ્ત્ર પહેરી રસ્તે જતા હતા તેમને જોઈ ગામના લોકો પુછે છે કે, જોશી મહારાજ, આ નવો પોશાક ઢાળે પહેરાયો ? ત્યારે ઉત્તર આપ્યો કે આગુમાનીતી રાખી દામાવંતીને પુત્ર જન્મ્યો તેના જન્માક્ષર કર્યાં તેમા મળ્યો. તે સાલગીના લોકોમા ગાંધે ખમર ફેલાઈ એટલે યાજ્ઞ યાગકો દાન લેવા ગયા, તેમને યોગના પ્રમાણે દાન આપી પ્રસન્ન કર્યાં. એ પ્રમાણે બીના બતી પણ તે જાનની રાત્રને કાઢ ખમર નથી પણ ધધ્વરતી અકળ ગતી છે માટે કુંવર દીપ્તે ન વધે તેવા રાત્રીયે વધે, એમ કરતાં પાવ વરચનો ગયો એટલે એક પડીતને બોલાવી પોતાના મહેલમા બીઠાવ્યાસ કરવા માડ્યો. તે બે વરસમાં સર્વ વીઘા તથા રૂઝનીતી શીખી હુશીયાર થયો ને શરીરની કાન્તી પણ દેવરૂપ સન્ધી થઈ એટલે ગુરૂને બધો પોશાક તથા બે હજાર સોનામોહોર

આપી રાજ કર્યાં. તે પછી એક દીવસે એવો યોગ બન્યો કે રાજ્ય
 જસોળમ પોતે કચેરી ભરી ખુશીમાં બેઠા હતા એટલે પુલસંગ પ્ર-
 ધાનને કહેવા લાગ્યા કે હે પ્રધાન આજે મારા મનમાં એવો ઉમંગ
 આવ્યો છે કે મારી છ માનીતી રાણીના કુંવર મેં બરાબર નીરખ્યા
 નથી. માટે તમે પોતે રાણીયો પાસે જઈને કહો કે કુંવરને ધણા બારે
 વસ્ત્રાલકાર પહેરાવી તૈયાર કરીને મારી સાથે રાજ્યસભામાં મોકલે
 એવી રીતનો રાજ્યએ હુકમ કર્યો એટલે પુલસંગ પ્રધાન તરત
 રાણીયો પાસે આવ્યા. અને રાજનો હુકમ કહી મંજૂઆવ્યો એટલે
 રાણીયો પોતાના મનમાં બહુ પસ્તાવા લાગી, કે સરવ કુંવર કદરૂપ
 છે તે જોઈને રાજ બહુ ખેદ પામીને ઠાપાયમાન થશે પણ શું કરે
 તે હુકમ માન્યા વગર છુટકો નહી માટે રૂડાં વસ્ત્રાલકાર પહેરાવ્યા તે
 અરા, પગ મનુષ્યમા ધૈર્યની કુદરતે જેવું રૂપ મુક્યુ હોય તે પ્રમાણે
 શરીરની ગોલા દેખાય છે. હવે જ્યે પુત્રોને તૈયાર કરી પુલસંગ
 પ્રધાન લઈ રાજસભામાં આવ્યો. ને રાજને સલામ કરી કહ્યું કે
 મહારાજ, આપના કુંવરને ખેસવા સાર ગાદી તૈયાર કરેલી હતી તેની
 ઉપર હારગધ ખેસાર્યા એટલે રાજ પ્રધાન, ને આખી સભાના લોક
 નીરખીને મનમાં બહુજ ખેદ પામ્યા અને સભાના લોકો માંહેમાંની
 વાત કરવા લાગ્યા કે અરે ભાઈયો આ શો ગજબ; રાજકુંવર બધા
 થયું કરતા વધારે કદરૂપ છે એમ ગડગડાટ સાંભળી રાજકુંવર બધા
 તો એકનું નાક સીધું તો બીજાનો કાન છુયો, ત્રીજાનું મોઢો વાંકું તે
 ચોથાની આખો માંજરી, પાંચમો પગે લુલો, છઠ્ઠાની જીભ તોતળી અને
 આંખે માંજરો. બોલે એટલે જીભે તતતતત એ પ્રમાણે સરવને છેક
 કદરૂપા જોઈ રાજ દીગમુઠ સરખો બની ગયો. તે જોઈ રાજ પુલ-

સંગ પ્રધાન પોતાના મનમાં સર્વ સમજી ગયો, ને વીચારવા લાગ્યેઠ
 જે આ સમયે અણુમાત્રીની રાણી દામાવતીને કુંવર મજરામાર જે
 આ સભામાં ખીરાજેલો હોય તેના જેવું તેજ દેખી રાજા અને સર્વે
 સભાજનોનો આનંદ ઉભરાયા વગર રહે નહીં પણ ગું કડ કે એ
 પુત્રના જનમવાની રાજાને ખીલકુલ ખબર નથી ને જે હુ તેડી
 લાવું તો રાજા મારી ઉપર તથા દામાવતી ઉપર પણ કાપામ્માન
 થાય કે પિતા વિના પુત્ર કેમ જનમ્યો. એમ કહી તેની ખરી તપાસ
 કરશે તે સમયે મારે સાક્ષી પુરવી પડશે. એમ બનશે તો તેની ચીંતા
 નહીં કેમકે અત્યે ખબર થયા વગર તો રહેનાર નથી માટે હવે તો
 વેહેલુ જાણુ થાય તેજ સાર, ઈશ્વર પાસે સાચો ન્યાય છે. માટે સત્ય
 હશે તેજ તરશે. એમ વીચાર કરી સભામાથી ઉઠીને તરત દામાવતી-
 ને મહેલે આવ્યો તેને જાણીએ આસન આપી ઘણું માન
 દઈ બેસારીને તેને પાન સોપારીનું ખીપુ આપી પુછ્યું કે આપના
 મ્હોના એહેરા ઉપરથી તો એવું જણાય છે કે બહુજ તારીફના
 કામ સાર આવ્યા હો, માટે જે હોય તે કપા કરી કોઈ કે ખબર
 પડે એવા શબ્દ સાબળીને પ્રધાન વીચાર કરે છે કે, રાણી ચતુર
 તો ખરી જે માગ મનની વાત પારખી, પણ કહયા વગર છુટકો
 નથી એવો નીશ્ચય કરી દામાવતીને કહે છે કે, હુ કાંઈ આપની
 પાસે માગુ તો મને ખુશી થઈ આપવા વીશે વચન આપો તો
 કહું ત્યારે દામાવતી કહે છે કે રાજાની તમારી ઉપર ઘણી કપા
 છે તેવું જતા તમારે શું ખતી છે. જે તે મારી પામે માગો છો
 તે કલો. પ્રધાન કહે જે વચન આપો તો બોલુ ત્યારે રાણીએ કહ્યું
 કે તમને હું પોતાના પીતા તુલ્ય ગણું છું માટે મારાથી બને તેવું

હશે તો આપીશ એમ કહી વચન આપ્યું. એટલે પ્રધાન કહે છે કે આપના કુવર ગજરામારજીને ઉત્તમ પોશાક તથા આભુષણ પહેરાવી મારી સાથે રાજસભામાં મોકલો. તે સાંભળીને રાણી કહે છે કે રાજની છ માનીતીના પુત્રો છે તેવું છતાં મુજ અણુમાનીતીના કુંવરનું રાજસભામાં શુ દામ છે. વળી રાજની મારી ઉપર કૃપા નથી અને રાણીયો પણ બહુ ઝેરીલી છે માટે મારા કુંવરને કોઈ કુટુંબ વચન કહે તેથી તે દીક્ષગીર થાય તે માટે એ વાતની ક્ષમા કરો તો બહુ સારૂ. વજર કહે કે મારા ઘટમાં પ્રાણ છે ત્યાં સુધી તમારા કુંવરનો વાંકો વાળ થવા દેનાર નથી. વળી આ પ્રસંગે રાજ્યે અણુમાનીતીના છએ કુંવરને રાજસભામાં બોલાવીને બેસાચાં છે. તેમના કદરૂપ જોઈને રાજ તથા સરવે સભાના લોકો બેદ પામીને ઝાખા થઈ ગયા છે. તે તમારા કુંવરની કાન્તી જાણી સરવે સુખી થશે અને તમારું સત્ય જાહેર થશે તેથી હાથર સૌ સારા વાના કરશે. એ રીતે પ્રધાનનું પ્રૌઢ વીચારનું બોલવું સાંભળીને દામાવતીએ ગજરામારજીને સુંદર પોશાક પહેરાવવાની આજ્ઞા આપી એટલે મારજી પોપાક પહેરે છે.

હુલ્હા—કચુંબી મડીન માથે બાધીયુરે, કાંઈ શીરખેચનો ઝળ-કાટરે, કાંઈ કલગી તોરારે માં શોભતારે, જેમા મોતી મણીનો ચળકાટરે. જેમાં ૨૪ જરમ્મી જામો પહેરીયોરે, માંડી ઝાઝેરો ઝળકે તારરે, ચાંડીની તારા જડીન કહે તારડોંગ, તેની શોભાનો નહી પારરે, તેની ૨૫ મેને કશીરે કમર બાધીછેરે, કાંઈ કીનખાખી મુરચાળરે, કાંઈ કનક કાગર પટો ફેડ્યારે, તેમા ઝોલા ખાએ તરવારરે. તેમા ૨૬ ફેડમા કટારી છે વાંકડીરે, કાંઈ દીમે છે ના-નેર પાગરે, કાંઈ લાથમા કાલીરે ભમર ભાલડીરે, કાંઈ બધે ઠ-

ળક્તી છે દાઢરે; કાઈ ૨૭ અત્તર ખુશખોષ નાખી શીરમારે. કાંઈ
ઝોળી મુકમા છુટા કેશરે; કાઈ ૦ ધીરે ધીરે માર ડગલાં ભરે, બહુ
શોભે છે બાળવેશરે; બહુ ૦૨૮ કામ કુંવર બન્યા માંજીરે. બાણે તેજ
તણે અંબારરે; બાણે ૦ પુલસગ વજીરે ઝાલી આંગળીરે, કાંઈ માંજી
ચાલ્યા દરબારરે; કાંઈ ૦ ૨૯

એ રીતે માંજીએ પોતાના સુદર વસ્ત્ર આભુપણ પહેરીને વળી
દાઢ તરવાર કટાર વગેરે હથીઆર બાંધીને શીરના કેશ છુટા મુકી
તેમાં મોગરાના પુષ્પનું તેલ ઘાલીને બધા પોશાક ઉપર બારે મુલનું
અત્તર છાંટી કામ કુંવર જેવો બની પોતાની માતાને દડવત પ્રણામ
કરી આજ્ઞા માગી કે માતાજી આપ આજ્ઞા આપો તો રાજસભામા
બાઉ. ત્યારે માતા કહેછે કે હે પુત્ર તું સુખેથી જ ન જગેશ્વર મહાદેવ
તાર રક્ષણ કરશે. અને પાછો કુશળ ક'વાણુથી વહેલો આવજો એવું
સાભળી વજીરની આગળી ઝાલી ચાલતા રત્નામા પુછે છે કે હેવજીર
રાજ સભામા જવાનો એકજ રત્ને છે કે બીજો પાછળથી જવાય
એવો રસ્તો છે જો પાછલે રસ્તે જવાય એવું રોય તો સાર તે સા-
ભળી વજીર કહે છે તમારે પાછલા રત્નાનું શું કામ છે. આપણેતો
આગલે રસ્તેથી જઈશું. કુંવર કહે છે. કે એ રાજાએ મારી માને
કોઈ દીવસ કશું સુખ આપ્યું નથી માટે હું એને માર મસ્તક
નમાવનાર નથી. પ્રધાને ઘણો સમજાવ્યો પણ લીધી વાત મુકે નહી
માટે કુંવરના કલા પ્રમાણે પાછળ બીજો રસ્તો તે હતો રસ્તે બન્ને
જણ ચાલ્યા. ત્યાં બારી હતી તે ઉઘાડાવી એટલે કુંવર કહે છે કે
પ્રધાન પહેલા તમે જાઓ પછી હું આવું. એવું કહી પ્રધાનને બારી
આંધી સભામાં મોકલ્યા. પછી પોતે બીઆર કરે છે કે જો હું આ

નાદાની ખારીમાથી માથુ નમાવી જઈ તો નમ્યો. કહેવાઉં માટે તેમ
 તો મારે કરવું નથી. 'નમવું' નહીં ને જવું તો ખરૂં માટે એવી યુક્તી
 શોધી કઢાડી કે પ્રથમથી પગ ધાલીને સભામાં પ્રવેશ કર્યો. વજર જઈને
 રાજાની સામે બેઠો અને ગજરામાઝણ આવીને કોઈને સલામ કર્યા
 વગર રાજાની પામે આવી ઉભો રહ્યો એટલે જાણે વીજળીનો ઝખકારો
 થયો. એવો તેજનો પ્રકાશ પડતા રાજા પોતે અને સર્વે સભા-
 માં બેસનારા નિહાળી જુએ છે તો જાણે કામદેવ કુવર સ્વરૂપે પધા-
 માં છે એવું શરૂ પુનેમની પ્રકાશીત ચંદ્રમા જેવું મુખ તથા સર્વાં-
 ગથી શોભા તેની સાથે વસ્ત્રાલંકાર અને નાના પ્રકારની અતરની સુગં-
 ધીથી આખી સભામાં ગગ્યા થઈ રહ્યા ને સર્વે એક નજરે કુવર સામું
 જોઈ રહ્યા તે જોઈ રાજા ધણોજ આશ્ચર્ય પામીને ધ્રુલસગ વજરને
 યુદ્ધે છે કે હે પ્રધાન આ કોઈ દેવ કુવર અકસ્માત આપણી સભામાં
 ક્યાથી આવ્યો. અરે આવો તેજસ્વી કુવર જેનો હશે તેના માત પી-
 તાને ધન્ય છે, પણ એ વાતને ઝટ ખુલામો કરો કેમકે મારા મનમાં
 ધીરજ રાંતી નથી માટે જે સત્ય હોય તે કહો. એવું સાંભળી પ્રધાન
 કહે છે કે, રાજાજી આ તમારી સામે જ કુવર કોના છે? રાજા કહે
 છે કે એ તો મારી માનીતીના છે ત્યારે પ્રધાન કહે છે કે જેમ એ જ
 તમારા છે તેમ સાતમો આ કુવર પણ તમારો. એવું સાંભળી રાજા
 કહે છે કે મારી સાત રાણીઓ છે તેમાં જ માનીતી છે તેને મો-
 લેલે હું જાણું છું ને સાતમી તો અણુમાનીતી છે તેને મોહોલે હું
 કદાચ દીવસ પણ જતો નથી અને તું ગણ્યો પ્રમાણિક પ્રધાન થઈ
 મારી સભા વચ્ચે મસ્કરી કરી કહે છે કે આ દેહવાંશી કુવર તમારો
 છે એ કેવી આશ્ચર્યકારક વાત છે. એવું સાંભળી પ્રધાને વીચાર

કર્ષો કે હવે બધી વાત વિગત સહિત કહ્યા વગર છુટકો નથી. એમ ચારી રાજાને કહે છે કે મહારાજ આપને શીવજીએ પ્રસન્ન મન કે-
ટલાં ફળ આપ્યાં હતાં ? રાજા કહે છે કે સાત આપ્યાં હતાં. તે મેં
ચારી માનીતીઓને આપ્યાં હતાં. ત્યારે પ્રધાન કહે છે કે તમે તો
અંતર રાખ્યો. પણ સાચાનો બેલી ધધર છે. માટે તે સાતે ફળ જ
રાણીઓ મળી ખાઈ ગઈ અને તેનાં છોતરાં અને ગોટલાં બારીએથી
સ્ત્રીમાં નાંખી દીધા. તે તમારી અણમાનીતી દામાવંતીએ દાસી પાસે
અંચાવી તેને વાટીને રાખ કરીને મને બોલાવી બધી હકીકત કહીને
ચારી સામે તે રાખ પી ગઈ. તેથી તેને ગર્ભ રહ્યો અને પુરે માસે
આ દેવરૂપ શીવજીની કૃપાથી જનમ્યો છે. એ પણ તમારોજ કુવર
છે. તે મહાપરાક્રમી નીકળી નવખંડમાં પોતાનું નામ રાખશે. એવું
સાંભળી રાજા કહે છે કે મારો કુવર હોય તો મારી સામે આવી
અને સલામ કરી ઉભો રહે. તે સાંભળી ગજરામારજી કહે છે કે હું
કાઈને સલામ કરતો નથી. કશું છું તો સાત જથ્થાને સલામ કશું છું.
તે સાંભળીને રાજા કહે છે કે એવા સાત કાણુ મોટી પદવિગળા છે
કે જેને તું સલામ કરે છે તે કહે. કુવર કહે છે કે સાંભળો.

ઢાહરો—પહેલીરે સલામ મારી માતનેરે, જેણે નવ માસ
સુખ્યો પેટરે; જેણે ૮ પામીને ઉછેરીયોરે, મારી ધણી એક
કાંધી વેડેરે. ૩૦ બીજી સલામ જગેશ્વર મહાદેવનેરે, જેણે પેટમાં
અર્ધજ દીધરે, જેણે ૮ જઠરાગિ માંડી જેણે જળબેરે, મારી રક્ષા
અણેરી કીધરે, મારી ૩૧ ત્રીજીરે સલામ મારા પ્રભુજીનેરે, જેણે જ
ધર આપ્યો અવતારરે, જેણે ૮ જવતા લગી જય આપ્યેરે. ૩૨
જેણી સલામ મારા રેવંતનેરે, એ તો અણમાં રખાડી લાવે વેરે. એ

તો ૦ ૩૨ ગામ થકી પડે પરગામમારે, એની કાઠ ન જાણે પેરે,
એની ૦ ૩૩ પાંચમી સલામ મારા ખાંડનેરે, એ તો રણુમા કરે મોટા
ધાવેરે એનો ૦ દુશ્મન દુર રહે દેખીનેરે, માફં ખુણુ તારે તે નાવરે,
માફં ૦ ૩૪ છડીરે સલામ મારી ઢાકનેરે, એ તો રણુમાં દેખા ફરી
આથરે, એનો ૦ દુશ્મન જોઈ ઝડપ લઈ ઉઠતારે, મારી પડતી બચા-
વે લોથરે. મારી ૦ ૩૫ સાતમી સલામ ધરતી માતનેરે, એ તો મુવા
જીવતાનો વિશ્રાનરે, એનો ૦ પ્રાણી માત સૌ એને આશરેરે, સાચું
ડરવાનુ એ છે દામરે. સાચું ૦ ૩૬

તે સગ્ન પ્રથમ સલામ મારી માતને કર કે જેણે મહા દુઃખ
વેડીને નવ માત પેટ રાખ્યો અને જન્મ થયા પછી પણ મારે
મોટે બાહુ કટ વેડી મોટા કર્યો બીજી સલામ જગેશ્વર મહાદેવને કે
જેણે મારી માતાના ઉદરમાં ગર્ભ આપ્યો અને જઠરાંત્રીથી જાળવી
રક્ષણ કર્યું, ત્રીજી સલામ જગતકર્તા પરમેશ્વરને કે જેણે મને અવતાર
આપ્યો અને જીવીશ ત્યાં મુખી મારી કીર્તી વધારી અત સમે મોક્ષ
ગતિએ પહોંચાડ્યો. ચોથી સલામ મારા દેવ ત (ધોડા) ને કે જે ગામ
પરગામ લઈ જાય અને મહા અરણ્યમાંથી કુશળ કંથ્યાણુથી ઘેર લાવે,
પાંચમી સલામ મારી તક્ષવારને કે જે રણુસગ્રામમાં શત્રુનો નાશ
કરી મને કૃતેહ પમાડી મારો જીવ બચાવે. છડી સલામ મારી ઢાકને
કે જે દુશ્મનના આવતા ઝડકાને પોતે ઝીલી લઈને મારી લોથ પડતાં
બચાવે અને સાતમી સલામ આ ધરતી માતાને કે જેની અંદર મુવા
જીવતાને જન્મા આપે છે અને જેમાંથી પેદા થઈ તેમાંજ સમાવાનું
છે. એ સાત જીવને જરૂર સલામ કરવી જોઈએ તે કું કરં છું-
તે સિવાય બીજા કોઈને સલામ કરતો નથી. તમને તો મારા મોડાને

ચાલતાં રજા ઉડે એટલી પણ સલામ કરનાર નથી. એવાં કોધનાં વચન સાંભળીને રાજાને અત્યંત ક્રોધ ચડ્યો. એટલે બોલ્યો કે અરે કોઈ ચાકર હાજર છે ? ઝટ તસવાર લાવીને આ કાણે કુંવરનું મસ્તક છેદી નાંખો. એવા શબ્દ સાંભળી કુલસંગ જાણે જો પાસે બેઠેલો હતો તે બોલી ઉઠ્યો કે મહારાજ આપ એ શું બોલ્યા ? તમે કોનું મસ્તક છેદાવો છો ? ખચરદાર જે અવીચારથી હાથ ઉચકશે તો પછી ધણી પસ્તાવો થશે. એ રીતે પ્રધાનનું બોલવું સાંભળી કોઈની હિમત ચાલી નહિ. એટલે પ્રધાને રાજાને કહ્યું કે મહારાજ એ કુંવરને એની મા આપની પાસે મોકલવાનીજ ના પાડતી હતી - પણ તેનું દેવરૂપ તથા પરાક્રમ દેખાડવા અને તમારા ખાડીયા માંડીયા કુંવરોને જોઈ તમે તથા સર્વે સભાજનો શોકાતુર થયા હતા તેને રાજી કરવા હું બળાતકારે તેડી લાવ્યો છું તે એરી સરતથી લાવ્યો છું કે એને કુશળ કલ્યાણથી એની માતાના હાથમા સોંપું તે પછી આપને ગમે તેમ કરજા. એમ કહીને કુંવરની આગળી પકડી પ્રધાન સભામાંથી ઉડી દામાવંતીના મહેલ ભણી જવા નીકળ્યો. એટલે સર્વે સભાના લોકો રાજાને સલામ કરી પોતપોતાને ઘર ગયાં. એટલે સભા વિસજન થઈ. હવે રસ્તે ચાલતા ચાલતાં એક નેવુ વરની ડોશી હાથમાં લાકડી લઈને ચાલી જતી હતી. તેને જોઈને જનરામાણ્યે પ્રધાનને પુછ્યું કે આ ધરડી ડોશીને બોલાવે મારે કંઈ વાત પુછવી છે. એવું સાંભળી વજીરે ડોશીને બોલાવી. એટલે મારા ડોશીને પુછે છે કે, ડોશી મા આપને કેટલાં વરસ થયાં ડોશી કહે કે બેટા નેવું વરસ થયાં. કુંવર કહે છે કે તમને ધણામાં ધણા કેટલાક વરસની વાત સાંભરતી હશે ? ડોશી કહે છે કે વધારે તે

નહિ પણ સવામો વરસની વાત મારી જોયેલી અને આશરે પચાસની
 -નીજ તે સમાના ગામનાં ધરડાંઓ પાસે સાંભળેલી છે. ત્યારે કુંવર
 પુછે છે આ ગામમાં જસોળમ જે રાત્રી કરે છે તે તેમના વડીલો-
 તું છે કે પોતાનેજ મળેલું છે. તે સાંભળી ડોશી કહે છે કે ભાઈ જ
 આસ વરસની આગળ એક વીરાજી કરીને ઠાકાર હતો તેનું રાત્રી
 હતું. તે ઘણાં વરસ ભોગવી અંતે તેના મંદ દીવસ આવ્યાથી જસ
 જમને મળ્યું છે. કુંવર કહે કે વીરાજીના વંસમાં કોઈ જીવે છે કે
 નહિ. ડોશી કહે કે તેના દીકરાનો દીકરો સોળ વરસની વયનો છે.
 તે સાંભળી કુંવરે ડોશીને પોતાના ખીચામાંથી સોનાની વીસ મોહોરો
 કલાડીને આપી અને કહ્યું કે ડોશીમા એ ઠાકરાને આ કાણે મારે
 મોહોરો તેડી લાંબા એવું સાંભળી ડોશીને મોહોર મળ્યાથી પગમાં
 ખુબ દંડ આવ્યું એટલે કુંવરને કહે છે કે હમણાં તેડી લાવું છું
 એમ કહી લાકડીના ટેકા વગર ચલાવું નહોતું તે ધનતું જેર આવ-
 તા લાકડી ખમે મુકીને વીસ વરસના જીવાન માણસની બરાબર ઝે-
 રીએ ચાલવા માંડ્યું એટલે કુંવર કહે છે કે ડોશી મારી પાસે આ-
 વે ત્યાં સુધી કુલસંગ વજર તમે પણ મારીજ પાસે રહો. એવું
 કહી અને જશ્ય મોહોરો આવ્યા મારજીએ પોતાનો પોશાક ઉતારી
 ખીજો ધરમાંનો પોશાક પેહેરીને એક ખુરશી ઉપર પોતે બેઠા અને
 ખીજી સામી ખુરશી નાખી વજરને બેસાડ્યા. બેઠે જશ્ય વાતો કરે
 છે એટલામાં તો ડોશી ઋપથી વીરાજીનાં પુત્રને લખને આવીને કહ્યું
 કે મહારાજ તમારું કામ કર્યું હવે હું રજા માગું છું. એમ કહી
 ડોશી પોતાને ધેર ગયો. એટલે મારજી પુછે છે કે તમારું નામ શું
 ઠાકરો કહે માર નામ ધીસજી કરીને કહે છે. મારજી તેને ખુરશી આપીને
 બેસાડ્યો ને કહ્યું કે તમારા વડીલો મજા હતા તે વીરો સાચું કહે-

ધીરાજી કહે છે કે આ ગામમા મારા બાપનો બાપ વીરાજી ઠાકોર રાજ્ય કરતા હતા. પણ દૈવયોગે તેમના દલાડા નબળા આવ્યાથી એ રાજ્ય જસો જામના હાથમાં ગયું. તેણે મારા બાપ ધીરાજીને કાંઈ જાગીર આપી છે તે ઉપર મારો ગુજરો ચાલે છે. મારું કહે છે કે ગામમા કાંઈ તમારી બીજી જમીન છે ? ધીરાજી કહે છે કે હું તો ખરી પણ તેમાં જુના ઘરો હતાં તે પડી ગયાં હવે તો ફક્ત એક હજાર વીંધા છુટી બોંધે છે તે અબાવર છે તેમા લોકો જાણ્યાં થાય છે અને તે વીંશે રાજાને અરજ કરી તો કાંઈ દાદ આપતા નથી. મારું કહે કે એ બોંધ હું વેચાની રાખું તો તમે શું લેશો ? ધીરાજી કહે એક હજાર રૂપિયા લઈશ. મારું પ્રધાનને પુછે છે કેમ પ્રધાનજી આ વાતમા આપનો શો વીચાર છે ? વજીરે વીચાર્યું કે કુંવર નાની વયમા મોટો પરાક્રમી નીકળ્યો એ એના બેલવા ચાલવા ઉપરથી સાફ જણાય છે. આગળ જતાં રાજ્યાધિકારી પણ એજ થશે કેમકે માનીનીના છએ છે તે ખાંડીયા માડીયા લુભા લંગડા બેરા બોબડા છે, તે કાંઈ રાજ કરનાર નથી મારે આપણે એ કુંવરનું કાંઈ કામ નથી, આપણે તો મારજી સાથે બહુ રાખવું એવું વીચારી ઉત્તર આપ્યો કે મહારાજ આપની મરજ છે તો સુબેથી થયો પણ મારી સાથે બજારમાં પ્રેમચંદ પારેખની દુકાને ચાલો કે ત્યાં લખત કરીને સડી શાખ કરાવી નાણા આપીએ. પછી ત્રણે જણ બજારમાં ગયા. ત્યાં દુકાન ઉપર બેસી લખત કરી સડી શાખ કરાવી એક હજાર રૂપિયા રોકડા પારેખ પાસે પરખાવીને આપ્યા, વળી ઉપરથી સાલ પાંચડી તથા કસુબી મંડીલ વિગેરે પાંચસો રૂપિયાનો પોશાક આપી ખુબ રાજ કરી વીંદાય કર્યો એટલે તે પોતાને ઘેર ગયો. મારજીએ

પ્રધાનને કહ્યું કે આપને મેં બહુજ શ્રમ આપ્યો છે તેની ક્ષમા કર-
 વી પણ કાલે સવારે આ શહેરના કુશીયાર કડીયા તથા મીઠીને
 બોલાવી મારી પાસે આવળે કેમકે એક મોટો અને સારો શોભીતો
 રાજમહેલ બનાવવાનો છે. તે કામમાં તમારે પોતાથી બનતી મહેનત
 બેવી પડશે. પ્રધાન કહે વાર મહારાજ એમ કહી પોતાને ઘેર ગયો.
 તે સવારના ઉડીને પોતાના ચતુર કારકુનને બોલાવી કહ્યું કે દામા-
 વંતીના પુત્ર ગજરામાજીને એક સુદર રાજમહેલ બંધાવવો છે માટે
 આપણા નગરમાં જે સૌથી સરસ પંકાયેલા કડીયા સુતાર અને મી-
 ઠીઓ છે તેને મારી પાસે બોલાવી લાવો પણ ખર્ચરદાર આ વાત
 કાંઈને જણાવશો નહિ એમ કરીને કારકુનને મોકલ્યો. એટલે તે ત-
 રત કડીયા સુતાર મીઠીને બોલાવી લાવ્યો. તેને સર્વ કુલસંગ વજીર
 ગજરામાજી પાસે આવ્યો. તેમને જોઈ મારજીએ તરત આદરમાન
 હોઈ આસન આપી બેસારીને પુછ્યું કે હું કડીયા, સુતાર અને મી-
 ઠીઓ આ ગામમાં મારે એક હજાર વીધાં બોય ઉપર એક મોટો
 કુંદર શોભાયમાન રાજમહેલ બાંધવો છે કે જેની અદર બાગબગીચા
 ૧૧ના પ્રકારનાં પુષ્પોનાં ઝાડ તથા પુવારા વીગેરે બાધી થઈ મનજીત
 અને શોભાયમાન કામ બનાવવું ને વળી જે કામને એક વરસ લાગે
 ની જગાએ વધારે કારીગર રાખી બે માસમાં તૈયાર થાય તેમ કર-
 ે. એવું સાંભળી કડીયા સુતાર અને મીઠીઓ બોલ્યા કે મહારાજ
 પાપ જેવો મનમાં ચાહે છે તેથી સરસ અને જલદીથી બાધી તૈ-
 ાર કરી આપીશું તે વિષે આપે નિર્મિત રહેવું. એવો ઉત્તર મળતાં
 મારજી પ્રસન્ન થયા ને કુલસંગ વજીરને લલામણુ કરી, જોશી પાસે
 કે મુકુર્ત જોવાવાળી કામનો આરંભ ચલાવ્યો. પ્રથમ જગ્યા વાળીને

સાર કરાવીને તેનું માપ લઈને પાયો ખોદીને કામ ચલાવવા માંડ્યું. તે કામ મધ્યે જે કાંઈ સામાન જોઈએ તે પ્રધાનના ફરમાવ્યાથી તેના માણસો તરત લાવી હાજર કરે એટલે કડીયા સુતારને કર્શી ચીજ વગર ખોટી થવું ન પડે ને માણસો પણ વધારે રાખીને ધણું ઉત્તમ નકશી કામ કરાવ્યું. એમ કરતા છ માસ થયા એટલે તે રાજમેહેલ એવો બન્યો કે જસાળમના મેહેલ કરતાં સરસ તથા પાંચસો ફાસના બીજા રાજઓના મેહેલ કરતાં ધણોજ શોભાયમાન બન્યો. એટલે શુ મુર્દુત જોઈ વાસ્તુ કર્યું ને સરવે કારીગરોને યોગ્યતા પ્રમાણે શીરપાવ આપ્યો. મેહેલની વયોવય એક મોહોટો ચોક રાખી તેમાં જુદા જુદા ભાગ પાડીને બાંધણી લીધેલી તેના નામ પણ જુદા જુદા પાડ્યાં. એકતું નામ રમમેહેલ, ત્રીજો આરસ મેહેલ, ચોથો નિલાસી મેહેલ, પાંચમો નાટક મેહેલ, છઠો રાજ કચેરી ભરવાનો મેહેલ, અને સાતમો ધંધર સ્તુતી કરવાને સારૂ બકિત મેહેલ. એ રીતે મેહેલોમાં ગોખ ઝરખા આલેરીઓ તથા અગાશીયો વગેરે જુદી જુદી રચના બનાવેલી છે. ચારે કોરે ફરતો ફાટ કરીને તેમાં નાના પ્રકારના ફળદાયક ઝાડ તથા સરવે જાતના પુષ્પોના ઝાડવાળો છટા બંધ બગીચો બનાવેલો તેમાં આંબા જાંબુ, સીતાફળ, રામફળ, દાદમ, જામફળ, નાળાયેર ફળ, અને માંડવા બાકીને તે ઉપર નાના પ્રકારના વેલાઓ વાવી તેને ઝાડ ઉપર અને માંડવા ઉપર ચઢાવી દીધેલા છે તેથી તેની ઘટા બહુ સુશોભીત દેખાય છે. વળી આરસ પહાણુનો સુદર પુવારો મુકીને તેની ફરતી બેઠકો બનાવેલી જેતાજ સરવને બહુ સુખ ઉપજવા લાગ્યું. એ રીતનો ઉત્તમ મેહેલ જે એકવાર જુલે તે જ્યાં જ્યાં જાય ત્યાં ત્યાં સદાય તારીફ કરે તે સાંભળીને દેશ વિદેશના લોકો જોઈને બહુ પ્રસન્ન થયા ને વિચાર કરે કે આ મહે-

લાનું કામ દેવતાના મહેલના સરખું દેખાય છે. એ રીતે સર્વ ખુશી
 થએલા માણુ દુલસંગ વજરને કહે છે કે જોશી મહારાજે આજે
 સભા ભરવાનું મહુરત આપેલું છે પણ જે રાજસભામાં બેસનારા
 પુખ્ત ઉમરના મોટા માણસો રાજદની કચેરીમા જવાનું મુકી મારી
 કચેરીમાં એકા એક આવશે નહીં, માટે તમે આ ગામના વેપારીયોના
 છોકરાઓ જે રસ્તામાં રમતા હોય તેન સમજવડાને કહે કે તમે જ-
 જરામાજી પાસે રમવા જાઓ ત્યાં તમને ઘણુ માન પાન મળશે એવુ
 સાબળી વજરે ગામના છોકરાઓને જાહેર કર્યું કે તમે ઉત્તમ પોશાક
 પહેરીને માણુને મોહોલે રમવા જશો તે તેમને બહુ માનપાન અને
 મીઠાઈ મેવા વગેરે ખાવા મળશે એવી લાક્ષ્ય સાબળતા છોકરાઓમા
 વાત ખુબ ફેલાઈ એટલે તેઓ ઉત્તમ પોશાક પોરીને તરત માણુ પાસે
 આવ્યા એટલે તેઓને પોતાની રજુગાંઠી કચેરીમા ગાદી તકીયા
 ઉપર બેસારીને બહુ આદરમાન દીધુ પછી છોકરાઓને કેક ન ચડે
 તેવો પાતળો કસુબો કઢાડી તેઓને પાથો પછી પમ્તા બદામ ચા-
 રાળી સાકર ને બીજા લીલા મેવા તરેલ તરેલતા આપ્યા તે બાદ
 કહેલ દુધમાં સાકર એક્કવી જાયફળ વગેરે નાખેલું મશાલેદાર દુધ
 પાયુ અને છેલી વાર તેઓને સુનેરી વરખના પાનના પીડા તથા
 મુલાખના વાળા આપી બહુજ પ્રસન્ન કર્યા છેલીવારે કચેરી બરખા-
 સ્ત થતી વેળાએ માણુએ સરવે છોકરાઓને કહ્યું કે મારા મેહી
 મીત્રો આજે તમોએ મારા મેહેલમા આવી મને બહુ આનંદ ઉપજા-
 વ્યો તેથી હું તમારો આભારી થયો છુ એમ કહી સરવેને વિદાય
 મીરી આપી તે વેળાએ કહ્યું કે મીત્ર ! તમો દર રોજ સવારે તથા
 જાંજે મારી પાસે આવજો, આપણે પરસ્પર મળી આનંદ પામીશું.
 એ રીતે કહી સર્વને વિદાય કર્યા. પછી છોકરાઓ મારોમાંહી કહેવા

લાગ્યા કે જાને તો બહુજ મોજ મળી છે. વળી રાજકુવરનો ભા
 કે તેથી આપણે ભેગા થઈ નિત્ય જઈશું. પછી બીજે દિવસે સોના
 બસો ભેગા થયા ને કચેરીમાં માન પામી ઘેર આવ્યા. એ રીતે પાંચ
 દિવસમાં વધતામાં વધતા પાંચસો છોકરાં એકઠાં થયાં. તેઓ દીવસે દીવસે
 અધીક સુખ પામવા લાગ્યા ને માફજ એ પણ આવે તેને ધણું માન
 દેવા માંડ્યું. તેની કાર્તિ સાંભળી ગામના અશ્વિનીયા પણ થોડા થોડા
 જવા લાગ્યા તેમને જોઈએ તેવો ધાડો કસુભો પાદને નાના પ્રકાર
 મેવા તથા દુધ સાકર મળવા માંડ્યું. એટલે અશ્વિનીયાલાઈ જ
 ત્યાં ખુબ તારીફ કરવા લાગ્યા. તે સાંભળી મોટી ઉમ્મરના અને ર
 રા માણસો સભામાં બીરાજવા માંડ્યા અને છોકરાઓની સંખ્યા
 અંધ થઈ. એમ કરતાં રાજની કચેરીમાં નિત્ય જનારા રજપુત અશ્વ
 ણીયા તથા લોકો સરવે ગજરામાફજ પાસે આવીને મનમાન્યા અશ્વ
 ણી કસુબા પીને તે ઉપર મીઠાઈ મેવા તથા દુધ વગેરે પીને કેઈ
 ભેરેરમાં કેટલાક ઝોટા માર્યા કરે અને કેટલાક રંગમા આવી ધ
 રમુજ ભરેલા ગપાટા મારી માફજને અને બધી કચેરીને ખુબજ
 હસાવે. એ રીતે છ માસમાં રાજની કચેરી તુટીને માફજ પાસે
 રાવા માંડી. એટલે રાજ જસાળમે પોતાના પ્રલસગ વજરને કે
 કે હે વજર આપણી સભામાં જે સાડા સાતસો અશ્વિનીયા આવ
 હતા અને બીજા પણ કેટલાએક માણસોનો ખુબ જમાવ થતો
 તે હવે કેમ આવતા નથી. તે સાંભળને પ્રધાન કહે છે કે મહાઃ
 અશ્વિનીયા લોકોને કસુભો મળ્યો એટલે ત્યાંજ આસન વાળી
 કે અને બીજા લોકોમાંથી કેટલાએક પરગામ ગયા હશે કાઠ
 યાયા હશે અને કેટલાક મરી ગયા હશે તેથી માણસોનો જ
 ઓછો થાય છે એમ કહીને રાજને સમજાવ્યો. પણ માફજની

પોતે જાણે છે તે કહી નહીં; કેમકે વજીર અને મારજીનો દીવસે દીવસે પ્રેમ વધતો ગયો એટલે પ્રધાન પણ તેમને સદાય રાજમાં રાખે એવ કરતાં એક દીવસે એવું બન્યું કે એક અશીષુનો બંધાણી ભાટ ઘોડા ઉપર બેશીને એ ગામમાં આવી પહોંચ્યો. તે રસ્તે જતાં ગામના રહેવાસી લોકને પુછે છે કે હે ભાઈ આ ગામનો રાજા નીલ અશીષુ કસુંબાનું રાવણું કરે છે કે નહીં ? તે સાંભળી પુરવાસીએ ઉત્તર આપ્યો કે ભાઈ ઉભી બનરે થઈ આગળ ચાલ્યા જાઓ. ત્યાં એક સુંદર મોટો મેહેલ આવશે તે મેહેલમાં અણુમાનીતી રાણી દામાવં-

તીનો પરાક્રમી પુત્ર ગજરોમારજી છે તે તમને ચડે ઘોડે તુરત કસુંબો પાછા પ્રસન્ન કરશે બાપી જસાળમ રાજા પાસે જતાવેંત તરતજ કસુંબો મળશે નહીં. એવા વચન સાંભળી બંધાણી ભાટ મારજીના મહેલ સામે ચાલ્યો એટલે બારીમાંથી મારજીએ ભાટને દુરથી આવતો જોયો ને મનમાં તરત પરીક્ષા કરી કે આ કોણ ખરો બંધાણી ભાટ છે. ને તે કસુંબો પીવાની આશાએ ઝડપથી આવે છે. એવું વિચારી પોતાના ત્રણ ચાકરને કહ્યું કે પેલો દુરથી ઘોડે મેશીને બંધાણી ભાટ આવે છે તે આપણા મેહેલ નજીક આવે તે પહેલાં એક જણ માગવી અશીષુનો ઘોડો કસુંબો કહાડી તેમાં ફેશર ઘોળીને એક તાસળી ભરી તૈયાર કરી તેને દાક મારીને ચડે ઘોડે તરત કસુંબો પાછા દો બીજાને કહ્યું કે દુધ સાકર કઢેલ તૈયાર છે, તેમાં વાટેલી એલચી નાંખીને તાસળું ભરી કસુંબા ઉપર પાળે ને ત્રીજા ચાકરને કહે છે કે પાકડી ૧ ૩ ૨૫)ની ૩. ૫૦ તું શહુ અને પચીસ રૂપીઆ રોકડા લઈને તું પણ જ ને કસુંબો પીને પાછળથી દુધ પીધા પછી આ શીરપાવ આપજે. એ રીતે આગ્રહ કરતાં

તેણે ચાકરે કહ્યા પ્રમાણે વસ્તુ લઇને નીચે જઈ ઉભા રહ્યા એટલે આવી પહોંચ્યો તેને હાક મારી ઉભો રાખ્યો ને વિનંતી કરી કહ્યું કે અમારા માણસોએ કહ્યું છે કે આ તાસળીમાં આપને યોગ્ય કસુઓ છે તે પીતા જાઓ. તે સાંભળી ભાટ પણ તરત ઘટઘટાવી ગયો. એટલે ત્રીજાએ શેલુ પાંધડીને પચીસ રૂપિયા રોકડા આપ્યા તે લઈ ખુબ ખુશી થયો. આ બનાવ માણસ પોતે બારીએ ઉભા રહીને જોતા હતા તેથી ભાટ પોતાના મનમાં સમજ્યો કે આ કોઈ મહા-દેવ વંશી રાજ કુંવર છે, માટે તેણે બધું માન આપી પ્રસન્ન કર્યો એમ જાણીને ભાટે માણસને સલામ કરી કહ્યું કે હે ઉદાર મનના રાજકુંવર તુ જેવું સર્વને માન આપે છે તેથી સહજ ગણ્ય માન પરમેશ્વર તમારું વૃદ્ધિ પમાડો એમ કહી ભાટ ચાલી નીકળ્યો તે જસાળમના મેહેલ આગળ પોતાનો ઘોડો બાંધીને ફરવાગમના સી-પાંધને લલામણ કરી પોતે રાગની કચેરીમાં જઈ ઉભો રહ્યો પણ તેનો કોઈએ સતકાર કર્યો નહી તે જોઈને ભાટે વિચાર કર્યો કે મે સલામ કરી પણ કોઈએ મારી સલામ સરખી લીધી નહીં. તે આ ઠેકાણે ઉભું રહેવું યોગ્ય નથી. વળી માનીનીના છ પુત્રો જે ખાંડીયા મેંડીયા હતા તેને પણ ઓળખીને ભાટ કોપાયમાન થઈને કહે છે.

કુહો—ખાડીએ મેંડીએરે લુલે લંગડે, કાંઈ લજવી મારખું બધું ગામરે, કાંઈ ધન્ય અણુરેમાનીતીના કુંવરને, એનું નવ ખંડ રહેશે નામરે, એનું નવ ખંડ રહેશે નામ. ૩૭

એવી રીતે ભાટને મોહોઢે કવિતા સાંભળીને રાજ બહુજ કો-પાયમાન થઈને બોલ્યો કે અરે કોઈ હાજર છે કે નહીં? એવો શબ્દ સાંભળતાં ચાકરો બોલ્યા કે હાજર સાહેબ શો હુકમ છે? રાજ કહે

૭ કે હમણાં હમણાં અણુમાનીતીના કુંવર ગજરાને જઇ કહાડે આ
 કણે તારા આપનો એવો હુકમ થયો છે કે તને દેશપાર કરે છે માટે
 જ્યાં સુધી તારા આપના રાજની હદ છે ત્યાં સુધી તારે રહેવું નહીં
 કદાપી એ હુકમ માન્ય નહીં કરે તો તને તારા જીવથી મારી નાં
 અવામા આવશે. એ રીતે કહો ને તે માને તો સારું નહીં તો તેને બાં
 ધીને મારી પાસે લાવજો. એ રીતે રાજનું બોલવું સલામા બેસનાર
 સરવે માણસોએ સાબળ્યું પણ કોઈ ચાકરની એવી હિમ્મત ચાલ્યા નહિ
 જે એ વર્તમાન કહેવાને તથ્યાર થાય. એમ કોઈ બોલતું નથી ત્યારે
 રાજ બહુ કોપાયમાન થઈને કહે છે કે અરે, શું ક્ષત્રીમતી પાણી
 જતું રહ્યું ? એવી રીતે રાજને બોલતો સાબળી કચેરીમતી પાંચ
 સાત મુસ્લમાન સીપાઈ બોલ્યા કે મહારાજ આપકા હુકમ શીર ઉ-
 ઠાકર હમ જતેહે આર જાં આપને કહાસાં ગજરાકું બોલ દેએ એ
 બાતકી કુછ શીકર મત રખીયો એવું કહી સીપાઈ મારજના મરે
 કણી જવાને નીકળ્યા તે રસ્તે ચાલતાં વિચાર કરી માંહેમાં બોલવા
 લાગ્યા કે “ રાજકા હુકમ શીરપર ઉઠાયા તો સહી, પણ એ લોકો
 સારે ગામમેં બહોત તારીફ હોતી હે એ માર્ગતીકે લોકે ખાડીયે
 મેંડીયે લુલે લગડે કુછ રાજ કરનેકે નહીં પાય દીન અગાડી પીછાડી
 એહા ગજરામાર રાજ કરેગા ઉરકે ખાતર વાહા જાકે કુછ અજે
 મત બોલના, કયુ કે મારજ બડા નશીબદાર હે સો રાજ કરેગા તજ
 અપનેકું ઉરકી નોકરી ઉઠા કર રોટી ખાનેકી હે. ઉરકે ખાતર
 બડી લાખકસે દો સુકન બોલના આર્વ રીતે સીપાઈઓએ વીચાર
 કયો ને તરત મારજના મેંલ પાસે આવ્યા ત્યાં કચેરી કરાયેલી
 જાંને સીપાઈ લાઇ તો આશ્ચર્ય પામી ગયા એટલે કચેરીમાં જવાની

ઢાઈની હિમ્મત ચાલી નહિ અને એક બીજાને કહે છે કે લાઇ મેરી તો જીગર ચલતી નહીં કે જાકર બોલુ એ રીતે સરવે હિમ્મત હારી ગયા પછી છેવટ તેમાં બે પુખ્ત ઉમરના જીઝરંગ સીપાર્ક હતા તે બોલ્યા કે માફજી પાસ જાકર લાયકાસે બોલને સીવાઇ છુટકા નહીં હે, એમ કહી પાસે જવા માડ્યું ને જુવે તો જસાગમની કંઠે ચેરીમાં જે અશીણીયા હતા તે સરવેને જંત્યા ને તેઓ અશીણ કમુંગા પી ખુબ ગપ્પા મારે છે, તે જોઈને એક સીપાઇ બીજાઓને કહે છે “અમે દેખતો સડી કયા મગ્ન ચલ રહી હે એ મેરે બેટે સારે ગામકે અશીણીયા તો સખ ઈધર આકર કમુંગા પી કે કયા ગપાટે તોફે રહે હે ઓર જે કુછ કચેનીડી મગ્ન તો સખ યહાં હૈ અપને રાગતકી ક-શીએમે કયા ધુલ ઉડતી હે ” એ રીતે એક બીજાને કહે છે પછી આગળ જુવે છે તો અશીણ ઘોળી રહ્યા છે તેની પાસે બીજા પાંચસાત જણા બેઠેલા છે તેઓ પન્તા યજામ ચારોળી સાકર અજીર વગેરે સુકા મેવો વીણી તે સાક કરી એક ખુમચામા મુકે છે મગ્નકી દાડમ ફેલા તેમાંથી દાણા કાઢે છે ને રીતાળ જામકળ મીઠા લીજુ નારંગી પાકા ફેળા અને ખજુર વગેરે કાલી એક રપાના ખુમચામાં જુદી જુદી ઢગલોયો કરે છે, ચાથો પાકા પાનને ઘોઇ સાક કરી તેને કાથો ચુનો લગાવી તેમા સફેત સોપારીનો જુકા મુકી તે મધે એલચી જાયફળ વગેરે મુકી તેના બીડા બનાવે છે અને પચમે જેને જેમ ઘટે તેમ આપી આદરમાન દે છે, અને જે કોઇ બહારથી આવે તેને તરત કસુબો પાખ નાના પ્રકારના મેવા આપા રાજી કરે છે. તેની પાસે ફેટલાક અમીર ઉમરાવ બેઠા છે ને સામે અશીણીયા રજ-પુત નિશામાં ચક્રચુર ચઢને ખુબ રંગમાં આવી તરેહતરેહના ગર્ખા મારી રહ્યા છે, અને ફેટલાક ભાટ લવઈયા એવો રસ લાવી વાતો-

કરે છે કે જેથી મારજી અને આખી સમાના લોકો ખડખડ હસી બહુ આનંદ પામે છે. એવી રીતનો દમામ જોઈ સીપાઈએ પોતાના મનમાં બહુજ આશ્ચર્ય પામી ગયા ને વિચારમાં પડ્યા કે આપણાની આવા ધરમ ધોરીઘર કુવરને મોઢે હલકી વાત જમ્મોલાય ? એવું ધારી કચેરીમાં ઉભા રહ્યા એટલે મારજીએ તેમના મુખ ચહેરા જોઈ પરીક્ષા કરી કે આ પુરુષો મારી પાસે કાંઈ અજાણના કામ સારૂ આવેલા છે પણ ખોલા શકતા નથી. એવું ધારી પોતે તેને પાસે ખોલાવ્યા અને ચાકરોને કહ્યું કે એઓને કેસરી કસુમો પાછ તરેવારના મેવા આપી પાછળથી પાન સોપારી આપ્યા તે ખાઈ સ્વસ્થ થયા પછી મારજી પુછે છે, કે હે ભાઈઓ, તમે અહીં શા કામે આવ્યા છો ? જે તમારા મનમાં હોય તે સાચે સાચું કહો. તે સાંભળીને તેમાં બે શાણા અને ધરડા સીપાઈ હતા તે બોલ્યા કે મહારાજ અમે આપની પાસે કાંઈ સમાચાર ખોલવા આવ્યા છીએ પણ તે એવા કઠોર છે કે અમારી જીભ મુદસ ઉપરી શક્તી નથી ને કહ્યા વગર છુટકા પણ નથી એવું સાંભળી મારજીએ કહ્યું કે ભાઈઓ, તમારે કહેવું હોય તે સુખેથી કહો કેમકે જે કાળે જે વાત બનવાની હતી તે બન્યા વગર રહેતી નથી માટે આ સંસારને વિષે મુખ દુઃખ વાળ અને ખોટ એ સદાય માળુમો ઉપર પોતાની અવધીનપે આવી પડી છે તેનો દરખ શોક શાણા માણસ કરતા નથી માટે તમે મુખે કાંઈ

આવી રીતે મારજીએ દિમત આપી એટલે તે બોલ્યા કે મહારાજ આપની નાની ઉમ્મર છે તો પણ જે આપમાં વિવેક વિચાર અને દયા છે તે બધા વખાણવા જોગ છે તેથી અમારાથી ખોલી

સમર્થ નહોતું પણ આપ ધીરજ્વંત આસા આપો છો. ત્યારે કહીએ
 છીએ કે તમારો બાપ જસાનગમ રાજાએ એવો હુકમ કર્યો કે તુરત
 થઈએ માફ નગર છોડી દુર તું દેશાવર જતો રહે. જ્યાં લગી મારા
 રાજાની હાથ ત્યાં સુધીમાં તારે રહેવું નહિ. અગર ના પાડયા ઉપર
 રહીશ તો તને મુસ્કબાધી મારી સામે મંગાવી તારો જીવ લીધામાં
 આવશે. માટે મારા કહેલા સમાચાર સાંભળી તારે એક પળવાર પણ
 ઉશ્ચ રહેવું નહિ, એવી રીતે હુકમ કર્યો છે તે આપને કહી સંભળા-
 ન્યો તે વિશે આપે અમારી ઉપર રીસ ન કરવી કેમકે અમે તો
 ચીડીના ચાકર છીએ તેથી માલીકે જેમ હુકમ કહ્યો તે તમને સં-
 ભળ્યો. તે સાંભળી, માફ જો સ્થા કે એમાં તમારો કાંઈ ગુનો નથી
 તમે તમારા રાજાને જઈ કહો કે ગજરામાફજીએ કહ્યું છે કે મેં જે
 જમીન ઉપર મેહેલ બાંધ્યો છે, તે જુના રાજાના વારસ પાસેથી લે-
 ચાતી લઈને બાંધ્યો છે માટે હું કાંઈ તમારી જમીનમાં રહેતો નથી
 તેથી તમારે કહેથી તો જનાર નથી પણ મારી જન્મ પત્રીકામાં એવું
 લખ્યું છે જે બાર વરસની ઉંમર થશે એટલે વનવાસ જવું પડશે માટે
 હવે તે મુદત નજીક આવી છે તેથી હું મારી મેળેજ જઈશ બાકા
 તમારો કાઢ્યો તો કદાપી જનાર નથી એમ કરતા તમારે લઢાઈ કરી
 મને મારવો હોય તો હું લાઢવાને તૈયાર છું એ પ્રમાણે તમે જઈને
 કહેજો કે જેમ તમને શુ ગમે તેમ કરો. એ રીતે માફજીનો ઉતર
 સાંભળીને સીપાઈએ જસાનગમની પામે આવી વિગત સુદ્ધા સરવે
 વાત કહી સંભળાવી. તે સાંભળીને રાજા મોટા વિચારમાં પડ્યો ને
 પોતાના કુલસંમ વજરને કહેવા લાગ્યો કે હે વજર ગજરા કુવર
 આવો આકરો જવાબ કેમ આપે છે ? પ્રધાન કહે છે મહારાજા એ

કુવર ખડ કહે છે કેમકે એમણે જુની રાજવળાની જમીન તેના વારસ પાસેથી લઈ તે પર મેહેલ બાંધી રહ્યા છે એવું સાંભળી રાજાએ વિચાર કર્યો કે પેટ પાક્યું ત્યાં પાટો ક્યાં બાંધવો આ મારો જુનો વજર છે તે પણ એની તરફદારીમાં ખોલે છે માટે ખાલી વિરૂદ્ધ વધારી શું કરું, એમ ધારી પોતાના મનમાં જે વાત કરવાની હતી તે બધું રાખી, હવે માત્ર પોતાના મહેલમાં ખાંધ પી મોજમજ કરે છે એમ કરતા એક દીવસ તેની જન્મોત્તી જોઈ જોશી મહારાજે કહ્યું કે મહારાજ આપને અગીયારમું વરસ ચાલે છે આપના મહેલ બાંધવાનું છે પણ બાંધવું વરસ બેઠા પછી તરત તમારે વનવાસ જવું પડશે એમ જોઈ દક્ષણા લઈ ઘેર જતા હતા તેને દામાવંતી એ નંયા એટલે બોલાતીને પુછ્યું કે મહારાજ કેમ પધાર્યા હતા જોશીએ કુવરની જન્મોત્તી નંયાના સમાચાર કહ્યા ને પછી પોતાને ઘેર ગયા એટલે દામાવંતી પોને મદા ચીતા કરવા લાગી કે બારમું વરસ બેઠા પછી તો કુવર વનમાં જશે તે પાછો ફાણ જાણે ક્યારે આવશે માટે જો એનું વેવિશાળ કરી પરણાવી દીધો હોય તો તે પોતાની સ્ત્રી સાથે માયામાં પડે ને તેની દયા જાણી ફાંદ દહાડો ખણ પાછો આવે એવો વિચાર કરી પોતાનો આશ્રીત એક બ્રાહ્મણ હતો તેને બોલાવીને કહે છે.

હુલો—આમણ વીરારે તને વિનવુરે તુને જાએ જો ગામે આમરે, તુને કુવર જેની રૂડી કન્યા લાવજે, મારું એટલું કરવું કામરે, મારું ૩૮ રૂપે ગુણેરે કંઈ શોભતીરે તેમાં નોયે આપણું કે ખોડરે, તેમાં જેથી મારું મારો મોહિ રહેરે, તેવી મેળવ જુની જોડ; તેથી ૩૬ ગુણ નહિ જુલુ કુલો તાહરોને તને રાખિશ

મારી પાસરે; તને० ધન આપુરે જોષએ એટલુરે તારા મનમની
કુરીય આસ. ૪૦

દામાવંતી કહે છે કે હે આમણુ વિરા તને વિનંતી કરીને કહું
કું કે તને વાટે જે ખરચવા ધન જોષએ તે આપુ જડે તે લખને
તું આમેગામ જાઈ રીને શોધ કરી અમારા ધર લાયક કાઢ કુ-
ળવાન રૂપવાન અને ગુણવાન કન્યા જોષને તેના માઆપના પણ ગુ-
ણની તપાસ કરી મારા કુંવર ગજરામારજીનું વેવિશાળ કબુલ કરી
જાણે અત્રે વહેલો આવજો હે બાઈ તુ બહુ ચતુર છે માટે મારજીનું
અન રાજ થાય અને જોનાર્માંજ તરત મોલ પામે એવી કન્યા સાથે
જાણી કરી અત્રે આવી વધાઈશ તો તેજ વેળા તને શેઠા પામડીને
શીરપાવ તથા પુષ્કળ ધન આપી તારા દરીદ્ર દુર કરીશ એવું સા-
બળી આમણુ કહે છે કે બાઈ સાહેબ તમારી પરીપૂરણ ખાતરી છે
આટે લાય વાટ ખરચીના એકધો રૂપીઆ આપો એટલે તરત જ
ખડી જામો ગામ શોધ કરી તમને ને મારજીને પ્રસન્ન પડે તેવી કન્યા
ગુણથી ભરેલી અને તેવીજ કુળવાન તથા સ્વભાવે પણ મણીજ
ચતુર ને સારી વિદ્યા ભણેલી છે તે સાબળી આમણુ બહુ પ્રસન્ન
સહ વિચાર કરે છે કે દીનદયાળે મારા મરીમ ઉપર બહુ મહેર રાખી
છે તે મારજીને યોગ્ય છે. માટે ત્યાં જાઈ મારાથી બનતું પ્રયત્ન કર
ને જે ગુલામસંગ એ મારી વાત કબુલ કરે તો વધારે ભટકવું મટે
ને વળી રીડી કન્યા મળેથી માર પણ દરીદ્ર દુર થાય, એવું ધારીને
તે નમર ભણી ચાલ્યો જાય છે. હવે ગુલામસીંહજીની કુંવરી ચંપાદે
શિક્ક સરખી સખીઓમાં પ્રસંગોપાત વાત ચંતાં મેલી કે હે બહેન માસ
-સાંભળવામાં એવું આનું છે કે મંદવપદ મહેરમાં જોનામ કરીને છે

તેને સાત રાણીઓ છે તેમાં છ માનીતી ને સાતમી અણુમાનીતી છે. તે રાજાને કાંઈ સંતાન નહોતું માટે વનમાં જઈ બાર વરસ સુધી જગેશ્વર મહાદેવ પાસે તપ કર્યું ત્યારે મહાદેવજીએ પ્રસન્ન થઈ રાજાને દરશન દીધા ને પુછ્યું કે તારે કેટલી રાણીઓ છે રાજાએ કહ્યું કે સાત રાણીઓ છે. એવું સાબળતાં મહાદેવે તેને આપ્યા ઉપરથી સાત ફેરાયો પાકા મંગાવી આપીને કહ્યું કે આ તારી રાણીઓને ખવરાવજે તેથી તેમને પુત્ર થશે એવું કહી મહાદેવ અંતરધ્યાન થયા ને રાજા પોતાને ઘેર આવ્યો. તેણે પોતાની માનીતીને મહેલે રૂઢ આપી કહ્યું કે બધા મળી સરખે બાગે વહેંચી ખાજે એટલે તમેને પુત્ર થશે. એમ કહી રાજા પોતાના ઓરડામાં ગયો એટલે માનીતીઓએ દગલખાજ કરી સાતે રૂજ છ જણીઓ ખાધ ગઈ ને તેના છોતરાં જાટલા બાર નાખી દીધા તે અણુમાનીતીએ દાસી પાસે મંગાવી તેને વાટી તેની રાખ કરી પીધી ને શીવજી ઉપર ખરે ભક્ષો રાખ્યો તેથી તેને શીવજી પ્રસન્ન થયા. તેણે કરાંને તેને દેવરૂપ કુવર જનમ્યો છે. તેનું નામ ગજરોમાર માહારૂપ ગુણને પરાક્રમનો બહાર છે. તે વર જેના પૂર્ણ બાળ્ય હશે તેને મળશે. માનીતીએ દગો કર્યો તેથી તેને ખાંડીયા મેડીયા ને લુલા લગડા કદરૂપા કુંવર જનમ્યા છે, એવી સખીને મોઢે વાત સાંભળીને ઉત્તર આપ્યો કે પ્રીય સખી ! તું ખર કહે છે, ઇશ્વરની અકળ ગતી છે. તેથી તેની ઇચ્છા હશે તેમ બનશે. એવી વાતો કરી રહ્યા પછી સખીયો પોતાને ઘેર ગઈ. એટલે અંપાદેના મનમાં બહુજ મોહ લાગ્યો તેથી તે જગેશ્વર મહાદેવની સ્તુતિ કરી કહે છે કે ભોળાનાથ તમે અનેક ભકતોને વરદાન આપી તેઓના મનોરથ સફળ કર્યા છે, તેમ હું પણ તમને વિનંતી કરીકહું

હું કે મજરામારજીને મેં મારા મને કરીને વર્ષો છે માટે અંજ વર
મને દેજો, કદાપી એ વાતમાં મારો બાપ કાઠ હરકત કરશે તો મારો
બાલુ ત્યાગ કરીશ એવી રીતનો નીશ્રય કરી રહી છે. એટલામાં બ્રા-
હ્મણભાઈ તેજ નગરમાં આવી પહોંચ્યો, ને ચંપાવતીના મેડલ ની-
ચેથી નીકળ્યો તે સમયે અરખામાં કુંવરીને દેવરૂપ બેઠેલી જોઈ બાલુ
આશ્ચર્ય પામીને તેના મો સામુ એક નજરે જોઈ રહ્યો છે. તે
જોઈ કુંવરી મહા ચતુર તેથી તેના મનમાં કારણ સમજીને પોતાની
દાસીને આજ્ઞા કરી કે પેલો બ્રાહ્મણ ઉભો છે તેને બોલાવ. એવું
સાંભળી દાસી તરત જઈને બોલાવી લાવી એટલે તેને માન દઈને
આસન આપી બેસારીને પુછે છે

દુહા—કીયારે મુલકથી આવીયારે, તમે ક્યાં મુલકમાં જાઓરે;
તમે. કહોને કોની જુઓ છે વાટડી, વીરા શા કામે ખોટી થા-
ઓરે; વીરા. ૪૫

ચંપાદે કહે છે કે હે મહારાજ ! તમે કીયે મુલકથી આવ્યા
ને ક્યાં જાઓ છે ? આ શહેરમાં નમારે કોની સાથે કામ છે ? સત્ય
કહે તે સાંભળી બ્રાહ્મણ કહે છે.

દુહા—ઉત્તર ખંડથી આવીયારે, અમે મુલક જેવાને કાજરે;
અમે. જેયું નગર અતીશે આ શોભતું, તેવો ગુણવંત હમે રાજરે;
તેવો. ૪૨

બ્રાહ્મણ કહે છે હે બાઈ ! હું ઉત્તર ખંડમાંથી મુલક જેવા
નીકળ્યો છું તે કેટલાક શહેર જેમાં પણ આ શહેરની શોભા સારી
જોઈ વિચાર કર્યો કે જેવી શહેરની શોભા છે તેવો રાજ પણ

ગુણવાન હશે તેથી તેની પ્રજા પણ સુખી હશે, એમ વિચાર કરતો હતો, એટલામાં તમે બોલાવ્યો, એટલે તમારી પાસે આવ્યો. ખાકી આ શહેરમાં મારે કોઈ સાથે ઓળખાણ નથી એવી વાત સાંભળી ચ પાદે પોતાના મનમાં વિચારે છે કે, આ કોઈ રાજાનો મોકલેલો લગનીયો વ્રાત્રણ વખો. ચતુર છે, તેથી કોઈ રાજપુત્રનું વેવીશાળ કરવા સારૂ નીકળ્યો છે પણ એ પોતાના મનનો ખરો વિચાર જણાવતો નથી માટે એને સપ દબને પુછવું એટલે તે સત્ય બોલશે.

દુહા—શારે કામે તમે આવીયારે, તે તો સાચુ બોલોને આપરે, તેનો જુહુ બોલો તો મારા સમ છે, તમને સ્ત્રી હત્યાનું પાપરે, તમે ૦ ૪૩

ચ પાદે કહે છે મદારાજ તમે આ શહેરમાં શા કામે આવ્યા છો તે સાચુ ન કહે તો તમને મારા સમ છે અથવા સ્ત્રી હત્યાનું પાપ છે, એવું સાલળી વ્રાત્રણ કહે છે.

દુહા—સાચુ કહું છું તે સાલળી, તમને મોહરૂપી લામશે બાણરે, માંડવધની હું આવીયો, રૂડી કન્યા જોવાને કાજરે. રૂડી કન્યા. ૪૪ કોઈ નથી માયે જનમીયારે, કોઈએ નથી સાલળીયો કાનરે, નામ સાલળી નારી ઢળી પડે, બહુ વાગે તે મોહના બાણરે બહુ વાગે તે મોહના બાણ ૪૫

વ્રાત્રણ કહે છે કે હું કુંવરી, તે મને આકરા સમ ખાઈ પુછયું માટે તને સત્ય કહું છું કે હું માંડવધના રાજા જસાલમના પુત્ર ગજરામારજ સાથે રૂપાળી અને ગુણવાન કન્યા જોવાને નીકળ્યો છું, કેમકે મારજ ૨૫ ગુણમાં અને વીંદ્યા ચતુરાઈમાં એ તરફ પંકાએ-

લા છે તેથી એના વખાણ કરવાની જરૂર પડે તેવું નથી જો તે ના રૂપ ગુણનું વર્ણન કરે તો બહુ મોહિત થાય તેથી મુઠ્ઠા આવે. એવું સાંભળી અંપાદે મોહ પામીને વીચાર કરે છે જો આજ કાલ ગજરામારજી બહુ રૂપવાન તથા ગુણવાન સભાગાય છે ને મેં તો તેના નામનીજ તારીફ સાંભળી છે. માટે તેજ હશે કે બીજો હશે, તે બ્રાહ્મણ પાસે નામ દેવગવ્યા વગર શી ખચર પડે, માટે ફરીને બ્રાહ્મણને પુછે છે

દુહા—ઢંઢરે જનેનાએ પુત્ર જનમીયોગે, એ તો કીયા રાગનો કુમારે, એતોં સાચુ જોલોને બાપવ માદરા, તને આપુ એકાવન હારે, તુનેં ૪૬ વચન લુણીને મિહવળ વધરે, માગ મનકુ તે નવ રહે ધીરે, મારૂ વરમાળ પાલુરે હુ તો હેનમુરે, ફરી રાખુ નણુદલ ફેરો વીરે, ફરી રાખુ ૪૭

કુવરી કહે છે હે મહારાજ, એના કંઈ માનાએ પુત્ર જનમ્યો છે કે જેનું નામ અને તારીફ સાંભળતા મારૂ મન મોહ પામી ગયું છે. તેથી હવે વધારે વાર ધીરજ રહેતી નથી માટે ઝટ નામ દો કે તે સાંભળીને મારૂ મન કાંઈક શાન પામે ને પછી તેને મારો પ્રાણપતી કરવાને તૈયાર થાઉં એવી રીતની કુંવરીની આતુરતા જોઈને બ્રાહ્મણ કહે છે કે હ કુંવરી સાંભળ

દુહા—કુવર છે રાજ જસામનનોરે, એનું માડવગઢ છે ગામરે; એનુંં એતો દામાવતીનો દીકરો, ગજરામારજી છે નામરે, એનુંં ૪૮ જોર પુંજ હશે પ્રીતધીરે, તેતો પામશે એ ભરથારે; તેતો, કાંઈ સફળ જનમ થશે તેહનો; એના ભાગ્ય તણો નહી પારે, તેના ભાગ્ય તણો નહી પાર ૪૯

દે કુવરી એ માણવધના રાજા જસાગનમની અણુમાનીતી રાણી પશુ પતીવ્રતા અને નીતી ભક્તિને પાળનારી એવી જે દામાવંતી નામે રાણી છે. તેને જગેશ્વર મહાદેવે પ્રસન્ન થઈને દેવરૂપ કંવર આપ્યો છે. તે તેનું ગજરામારજી નામ રાખ્યું છે. માટે જેણે પેલે ભવ પરણી તપ કર્યું હશે તથા આ ભવમાં ગોરની પુજા કરી નાના પ્રદાનના વ્રત કર્યા હશે તે સ્ત્રી ગજરામારજી ભરથાર પામશે. એવા વચન સાંભળી અપાટે પોતાના મનમાં ઘણો હર્ષ પામી અંત પરમેશ્વરની નિત્ય કરી કહેવા લાગી

૭ પદમેશ્વર, મેં તમારી આગ્યા દ્વિતીયી ભક્તિ કરીતેથી મારા મનમાં જે વળી કંઈક નવી ને પ્રાપ્ત થવાનો સમય નજીક આવ્યા છે પણ તે ક્રયા કરીને નીરવીધને પાર પાડી માગ આપને મનમાં પ્રેરણા કરજો એવી પ્રાર્થના કરીને પછી આત્મજીને દલણામાં સો મોહાર આપીને કૃત્ય કે મહારાજ તમે મારા પીતા પાસે જઈને યુક્તીબદ્ધ વાત કરી તેમને ભાવ ચાંદ ને એ વેળીશાળ કબુલ કરે એવું કરવું. તે સાંભળી આત્મજી કહે છે કે તમારે કરી ચીંતા કરવી નથી. દાશ્વર પદ્મ દયાળુ છે તેથી તે સાચ કરશે. એવું કહી રાજસભામાં આવી ઉભો રહ્યો ને રાગની પોતાના સામી નજર થએલી જોઈ નાશીરવાદ દીધો. એટલે રાજા પોતે મહા નતુર તેથી તરત એતી ગયો કે આ કોઈ પરદેશી આત્મજી કાઈ દામ સાફ મહારી પામે આવ્યો હોય એમ જણાય છે. પછી રાજાએ તેને આદરમાન દઈ પોતાની પાસે બેઠાવી આસન આપી બેસાડ્યો. પછી તેના કુશળ સમાચાર પુછીને કહ્યું કે, હું બ્રહ્મદેવ,

આપ કીયે દેશથી શા કારણ માટે અત્રે પધાર્યા છો તે કહેશો? તે સાંભળી બ્રાહ્મણ કહે છે કે મહારાજ ! માંડવધડમાં જસોળમ રાજા રાજ કરે છે, તેના પુત્રનું વેવીશાળ કરવાને નીકળ્યો છું તે જ્યાં લખીત હશે ત્યાં યોગ બનશે. તે સાંભળી રાજા ગુલાબરીહ કહે છે કે મારા સાંભળવા એમ આવે છે જે, જસોળમની સાત રાણીને સાત પુત્ર થયા છે, તેમાં કોઇ મુગો, ૧ કોઇ બહેરો, ૨ ચીખો, ૩ કાને બુચો, ૩ તોતળો, ૫ લંગડો, ૬ અને વાદરા જેવા મોટા વાળો, ૭ એવા અતી કદવળા અને છેક મુખ્યાં છે, તેવાને પોતાની દેવરૂપ અને ગુણવાન કન્યા કોણ આપશે / તે સાંભળી બ્રાહ્મણ કહે છે કે, મહારાજ ! આપ કહો છો તે સર્વ સત્ય છે, પણ હું જેનું વેવીશાળ કરવા આવ્યો છું તે જસોળમની સાતમી રાણી દામાવતી પરમ દયાળુ તથા પરાપકારી, પરમ દુખ ભંજન નીતી ભક્તીવાન, અને રૂપવતી છે, તેથી તેની ઉપર જગેશ્વર મહાદેવે બહુ કૃપા કરી રત્ન જેવો તેજસ્વી પુત્ર આપ્યો છે, તેમ જણેલો પણ બહુ સારો છે. એવી રીતે વખાણ સાંભળીને રાજાએ પોતાની રાણી પાસે જઈ સરવે સમાચાર કહયા ત્યારે તેણે ઉતર આપ્યો કે મેં પણ દામાવતીના પુત્ર ગજરામારજીની બહુ કીરતી સાંભળી છે, પણ તે અણમાનીતી છે, તેથી તેની પાસે રીધ સીધ ક્યાથી હોય અને મારી પુત્રીને સુખ શી રીતે મળે તે સાંભળી બ્રાહ્મણે સમ ખાધને કહયું કે ખાઈ સાહેબ ! મંથર આજ્ઞાથી સાચું કહું છું કે દામાવતી અણમાનીતી છે ખરી, પણ તેનો ભાઈ સાંભાસુલા બહુ હુશીયાર અને ધનવાન છે, તેથી તે પોતાની બહેન દામાવતીની સારી ખરદાસ લે છે, તેમ રાજા પણ તેને ખરચવા

સાર જે જોઈએ તે આપે છે માટે તે વીરો જે પ્રીકર રહેવું પછી
 તો તમારું ધ્યાન પહોંચે તેમ કરો. તે સાક્ષી રાખીએ ચંપાવતીને
 પુછ્યું કે હે પુત્રી ! આ બ્રાહ્મણ માંડવગઢના રાજા જસાગમના પુત્ર
 ગજરામાજીનું વેતીશાળ કરવા આવ્યો છે તે બહુ તારીફ કરી કહે છે
 કે ગજરામાજી સરવે સદ્ગુણથી ભરપૂર, રાગનો ઉદાર અને મદા
 વીરવાન છે તેમ અવપમા કામદેવ સરખો કાતીમાન છે મટે જે
 કન્યા પરીપુર્ણ લાગ્યવાન હશે તેજ એ કવરને વગે એવી રીતે આ
 બ્રાહ્મણ વખાણ કરે છે, માટે જ તારી મગજ રોય તે આવડે એ
 વાત કબુલ કરી શ્રીફળ આપીએ, તે સાક્ષીને ચંપાવતીને અમત
 આનંદ થયો તે પણ પોતાની માતૃશ્રીની મર્યાદા રાખી જોશી કે હે
 માયાળુ માજી, માંડવેતીશાળ કરવું કે રાગ જન્મ જન્મ એ વાગે તમે
 તથા મારા તીર્થક્રમ પીતાજી સિવકસાગર અને ગદા વીચારવત છો
 માટે જેમ તમારી જોડની નજરમા આવે તમ કરવાને તમેજ
 મુખતીયાર છો, જે તમે કરશો તે કદાચ જશે એ વીજે ન
 આવડી શું બાલુ ! એવી રીતના કુવર્તના વચન સાક્ષીને
 તરત પોતાના પતિને કહ્યું કે હે ગ્વામીનાથ, આ બ્રાહ્મણ માંડવ-
 ગઢથી જસાગમના પુત્ર ગજરામાજીનું વેતીશાળ કરવા નીકળ્યો
 છે, ને બહુજ વખાણ કરે છે માટે જ આવડી આગા રોય તે
 ચંપાદેનું વેતીશાળ કરીને બાદમળને શ્રીફળ આપીએ તે સાક્ષી
 રાગ્યે તેના મો સામુ જોયું તો તેનું મન પ્રકટીત દીગવા લાગ્યું
 એવી રીતે રાગ રાખીએ પરીક્ષા કરી પોતાની પુત્રીનું વેતીશાળ ક-
 બુલ કરીને તેને શ્રીફળ તથા દક્ષણ આપી બ્રાહ્મણને નિદાય કર્યો.
 તે થોડા દીવસમા માંડવગઢ આવી તરત હસ્તે હસ્તે દામાવંતીને

મ્હોલે ગયો તેને જોઈ દામાવંતી પુછે છે કે કેમ ગોર મહારાજ !
 આજે તો ખુબ પ્રસન્ન જણાઓ છો તે શું કામ હૃતેલ કરી
 આંખો ? ત્યારે ગોરે સરવે ખીના કહી તે સાંભળી પોતે પ્ર-
 સન્ન થઈને તન્કાળ ગોરને પાંચમે સોના મ્હોરને પાચ વસ્ત્ર આપ્યા
 એટલે ગોર બહુ રાજ થઈને કહે છે કે હે બાઈ સાહેબ, આપની
 ઉપર જગેશ્વર મહાદેવની બધીજ કૃપા છે માટે તેના પ્રતાપથી કમ-
 ળાવતી નગરીના સગ્ન ગુલામસીંહની પુત્રી ચપાદે નામે મહા રૂપ
 ગુણથી ભરપુર છે તેથી આપના કુવરને બહુ પ્રસન્ન પડશે એમ કહી
 ગોરે આજ્ઞા માગી એટલે તેને જાળ ધાણા તથા સાકર ખવરાવી
 મીઠું મોહો કરાવી વીદામ કર્યો, તે પછી પોતાના દાસ દાસીઓ
 વગેરે સરવેના મેં જાળ ધાણા તથા સાકરથી મીઠા કરીને પ્રસન્ન
 કર્યાં એ વાતની જસાળમને કંઈ ખબર નથી પણ ગજરામાઝણે
 મોડવડના તેમજ આસપાસના ગામોને દાન માન આપી સવજનોને
 પ્રસન્ન કર્યા હતા તેથી તેની કીરતી ચોતરફ ફેલાઈ ગયેલી હતી
 તેથી જ્યાં સરવે લોકોને મોહોડે માઝણનીજ તારીફ સાંભળી એટલે
 જસોળમ બહુજ કોષાતુર થઈને પોતાના મનમા વિચાર કરવા
 લાગ્યો કે આજ કાલ મારા પુરવાસી લોકો જ્યાં ત્યાં ગજરામાઝણની
 બહુજ તારીફ કરે છે. માટે એણે ન્હાની ઉમ્મરમા મ્હોડુ નામ
 મેળવ્યું તેથી એ કાષ દીવસ મને પણ નડીને મારી ખરાબી કરે
 એમા કાષ શક નથી. માટે કાલે ખુબ તાકીદ કરીને એને વનવાસ
 કાઢાડું તો મને કશી વાતનુ નડતર ન રહે. એવી રીતે નીશ્ચય ક-
 રીને પોતાની દાસીને કહ્યું કે આપણી ઘોડારમાંથી એક કાળો ઘોડો
 જાને કાળાં વસ્ત્ર ખેડે વાનાં લઈને આજે એક પોરોર રાત રહે

ને વેળા કદ ન જાણે એમ ગજરામારના મોહોલના ખારણા આગળ
 જઈને ઓટલાના ઘાલણા સાથે આ ઘોડો બાધીને કાળાં વસ્ત્ર તેમજ
 ખારણા આગળ મુકીને તે પત્ની કોઈ ન જાણે એમ પાછી મને
 આવીને ગમાચાર કોઈ એવો હુકમ સાબળી દામીએ કહ્યા પ્રમાણે
 કામ કરીને પાછા રાત્રીને સમાચાર કહ્યા કે મનરાજ આપના ફર
 માન મળ્યા કામ કરી આવી છે. એમ કહી દામી પોતાને ઠેકાણે
 મઈ પછી રાત્રી વિચાર કરે છે કે જો ખગ ટેક વાળે તથે તો
 હવે પછી માગ નગરમા ઉભો નથી રહે એવો નીશ્ચય કર્યો. હવે
 માણ પોતાના નીચના નિયમ પ્રમાણે પગેઢીયે ઉડીને ખારીએ આવી
 ઉભા રહ્યા તો પોતાના ખારણા આગળ કાળા ઘોડા બાંધેલો
 વેળો ને ઉપર કાળા રંગના વસ્ત્ર મુકેલાં હતાં તે જોઈને તનકાળ
 વિચાર કર્યો કે આ ઘોડો અને કાળા વસ્ત્ર મનરા પીતાળએ મને
 વનવાસ દાઢળા સાર મોકલ્યા છે તે મારે કળુલ કરીને જવું જોઈએ.
 જો ન જાઉં તો મારી માતી કુખ લાગે માટે હવે અહીં રહેવામાં
 મારી આશ્રય નહીં. એવો નીશ્ચય કરી ઝાડે જઈ આવીને દાતણ
 પાણી કરીને કપાટમાથી પોતાની જન્મ પત્રીકા કાઢી તે પોતે ગ્રહ
 નખામ્યા તો તેમાં પણ વનવાસનો યોગ તેજ દિવસે હતો. પછી
 ખરી ખાતરી થવા મહેલને પાછલે ખારણેથી જન્મોતરી કરનાર જો
 શીને બોલાવી જન્મ પત્રીકા દેખાડી કે કેમ જોશીજી મહારાજ ! હા-
 લમા મારા ગ્રહ કેવા છે તે સાબળ જોશીએ ગ્રહ જોઈને કહ્યું કે
 હે માણજી હાલમા રાહુ મગળ અને શની એ ત્રણ વાંકા છે તેથી
 નમારા પીતા તમારી ઉપર કોપ કરી આજ કાલમાં જરૂર વનવાસ
 કાઢશે પણ બીજા ગ્રહ સારા છે, તેથી તમારે કશી ચીંતા કરવી નહિ.

તમારી જન્મેતરીમાં એવું લખ્યું છે કે આર વરસ પુરાં થયેથી તતકાલ વનવાસ ભોગવવો પડશે. માટે એ મુદત આજે પુરી થઈ છે. તેથી તમારા કમનસીબ યોગે આજે દીવસ ઉઘાડેલો વાર ન કરવી. જ્યાં દશો ત્યાં ફતેહ મેળવી પાછા લાલ અને જશ મેળવી પોતાને ઘેર આવજો માટે તાલમા આઠમુ વરસ દેશવટો દેવરાવશે. તે સાભળી જોશીને દક્ષણા આપી વીદાય કરીને નાત્યનો પોશાક બદલી કાળા વસ્ત્ર પહેરીને કાળા ઘોડો ઉપર બેસીને પોતાની માતા પાસે આજ્ઞા માગવા સાર આવે છે તેને દોડેલા કાળા વસ્ત્ર પહેરી કાળા ઘોડા ઉપર બેઠેલા જોશીને પેટમાં અત્યંત કાળ પડી કે આજે કુવર કાળો પોશાક પહેરી કેમ આવે છે ? એટલા સાર નજીક આવ્યા તેને જોઈને દામાવતીની આખોમાથી અપાડા મેચના નેરા પડે તેની રીતે આસુની ધારા ચાલી મુખે દાર્દ બોલી શકાતું નથી તો પણ રડના રડનાં પુછે છે કે અરે મારા લાડકા પુત્ર, તે ક્યા જવ ની તૈયારી કરી છે ? તે જટ કહે હવે એક દાણવારની મારા મનમાં જરાય ધીરજ રહેતી નથી. તુ બોલ તોય કુવર બોલે નથી. એટલે માતા કહે છે

દુહો—કાના દાણવારે કાના દોળધારે, કુવર કેનો કર્યો જન્મડરે; કુવર કેનો કર્યો ભંજસડરે. કાળો ઘોડેને કાળો લુગડે, જોઈ લાજી મરે રજસડરે; જોઈ લાજી મરે રજવાડરે. ૫૦

દામાવતી કહે છે કે મારા વટાલા અને લાડકા પુત્ર એવો ને શો અપરાધ કર્યો છે. જે તારે કાળો પોશાક પહેરીને કાળો ઘોડો બેસી વન જવા નીકળ્યો છું ? અરે પુત્ર, તુ મને પેહેલું કહે કે

મારાથી બને તે ઉપાયો કરું. હું મુળથી અણમાનીતી છું પણ તારા જન્મ થયા પછી હું કશાય દુખને સંભારી દુખ નથી કરતી, પણ બે તું મને મુકી વનમાં જાય તો તારા વિયોગથી મારે શી રીતે દીવસ કાઢવા. અરેરે આ જગતના લોક મને તરેહવાર ખોડશે તેથી તારો મામો સાલોમુલો મને ઠપકા દેશે. માટે જે દોષ તે ખરું કહે, જે ખીન કાઢ્યો વીના અપરાધે તને કરી વાતે દુખ્યો હોય તો તારા મામાને ખોલાવી તેનું મુળ કાઢી નખાવું માટે તને મારા સમ છે જે દોષ તે સાચું કહે, તે સાંભળી માડજી વિચાર કરે છે કે મારી માતાની મારી ઉપર ઘણી સમતા છે, માટે જે મારા પીતાનો વાક કાઢીશ તો તેને ઘણું ઓડુ સાળી મુગેણ લાગશે. જે જે માણુમોના નશીબમાં સુખ દુખ લાભ અને ખોટ લાખ્યા પ્રમાણે અવધીયે બેગવવાં પડે છે તેમા ખીન કાઢને દોષ ન દેતા એવો વિચાર કરીને પોતાની સાચાજી માતાજીને કહે છે.

હુલ્હા—નથીરે દોળયા નથી ફેડીયાગ, મે તો નથી કર્યો લજવાડે, પુત્ર કાળે ઘોડેને કાળે લુગડે, આવી પહોંચી કરમની આડે, આવી પોગી કરમની આડે આવી પહોંચી કરમની આડે, જોશી કરીતી જનમોતરીરે. તેમા લાખ્યા હતા લેખરે તેમ્ને બારમે વરશે જરૂર વન ચાડશે. તેમા મીથ્યા નહી મીન મેખરે, તેમાં મીથ્યા નહી મીન મેખ, માટે વ્હાતી વ્હાગી માવડીરે, મુને ઝનટપટ આપજો શીખરે. મુને ક્ષણ રહેવું ગમતું નથી શેરમાં હું તો દેખું હલાહલ પીખ. હું તો પડ

ગજરોમાડજી કહે છે કે મે કાઢનો દશી વાતનો અપરાધ કયોઈ

નથી, તેમ મારે કાઈ સાથે કશી વાતનું વેર નથી પણ મારી જન્મો-
તરીમા એવું લખ્યું છે કે બાર વરસ પુરા થયેથી તનકાન વનવારા
ભોગવવો પડશે માટે એ મુદત આજે પુરી થઈ છે. તેથી માગ ક-
મનમીય યોગે આજે દીવસ ઉઝ્યા પહેલાં મારા મેહેલાના બોટલા
આગળ કાજો ઘોડો ચાલના સાથે ગાધીને તેની ઉપર વનગસમા
પેરેવાનો કાજો પોશાક તથા ચરો હતા તેની હુ ઢિઠગા તેનાજ
વસ્ત્ર સુદ્ધા ઘોડો મારી નજરે પડ્યો તે પગી દાનજી કરી મોત
ધોધને આ પોશાક પહેરી આપની પાને આ ૥ મારવા આજો ૧૭
તે બે આપ ઝટ તીવસ હશે તે હુ મારે રતે પણ બે લખાત
હશે તે પછો આવી નમારી પેલા કરી તે કાપી દહાવયોગે પાદે
મીઠાપ ન થાય તે તને મારે જન્મ થા પડ્યોથી તે આજ કુપી
મારી ઉપર જે સમતા રાખી મને પાળીપોળી મેહેલો કરતા જે જે
કષ્ટ પડ્યું છે તે હું સમજી થમા પાંડી જાધુ માગ ખ્યાનમા છે માટે
મારી માવાળુ માજી હું જીવું ત્યાં સુધી આપનો અત્યંત ઉપકારી
સેવક છુ પણ આ વખત તમાગયો જુદો પદુ છુ માટે માગ સર્વ
અપરાધ ક્ષમા કરજો એમ કહી માતાને આટાગ દડવત પ્રજ્ઞામ કર્યો
તે જોઈ દામાવતીની આંખોમાથી અકારો મેઘ ટુટી પડ્યો કુવ-
રના મધુન વચન સાભળને મુરઠા આવી તેની કટલીકવાર મુઠ્ઠી
આવ્યા પછી પોતાના કુવરને રડતી રડતી કહે છે

દુહો—તમેરે આલ્યા મારે આકરીને હવે અમને કુનો આધાર
રે હવે દુખની વાતો કાને કીજીયે મદારી કુલુ તે કરશે વારે
મારી ૫૪

દામાવંતી કહે છે હે પુત્ર ! તારા આનંદ યુક્ત મુખને જોઈ

આનંદથી દીવસ કાઢતી હતી, તે હવે તારા વીયોગથી શી રીતે દુખના દીવસ ગન કરે અરેરે ! હું કેવી અમામણી જે મને પોતાના પતિનું જરાએ માન નહીં તેનું મન વાળવા જગેશ્વર મહાદેવે તારા સરખો રત્ન તુલ્ય પુત્ર આપ્યો તેથી ખીજ દુખ વીસારી મુક્યાં હતાં પણ હવે તું બનમા ન્ય તો હું શી રીતે દીવસ ગુજાર અને મહારા દુખની વાત ઠાને કહું એવી રીતે માતાનાં દીલગીરી ભરેલાં વચન સાંભળીને ગજરોમાઝી દીલાસો આપી કહે છે.

દુહા—તમને સોપીરે સમરથ સાસરીરે, માતા સોપી મહીયરની વાટરે, માતા આંધ્યા રંગેને તમે સુખથી, પીયર ગયે મટે ઉઝાટરે, પીયર ગયે મટે ઉઝાટરે પીયર૦ ૫૫

કુંવર કહે છે કે હું માતાજી અત્રે સાસરીમાં તમને પતીના માન અને ખીજાં બંધાં સુખ છે, તેમ પીયરમાં તમારો ભાઈ ધનવાન ઉદાર દલાળુ ને માયાળુ છે, માટે તમને કરી વાનતુ દુઃખ પડવા નહીં દે એવું સાંભળી માતા કહે છે.

દુહા—સાસરીયામાં પતી રસજીરે, મારા પીયરમાં ભોળધંભા-કરે, મારો પ્રાણ આધાર તું ચાલીયો, મારા જીવતરમાં ઉઝી વાટરે, મારા જીવતરમાં ઉઝી વાટ૦ ૫૬

જે કુંવર તુ મને સાસરમાં રહવાનું કહે છે તે ખરૂં, પણ તારા બાપનું જેનું મહાગ ઉપર કેવું છે તે તુ સારી પેઠે જાણે છે. ત્યાં તુ પીયરમાં રહવાનું કહે છે તે ઠીક છે. કેમકે મારો ભાઈ મારી ઉપર ધણીજ માયા રામે છે પણ મારી ભોળધનો સ્વભાવ આકરો તેથી ને કામ સમયે આકગ બોલ બોલે તો મારાથી વેઠાય

નહીં. વળી સાસરીયામા રહુ કે પીપેરમા જાઉં તો પણ તારી માયા એક ક્ષણવાર વીસરશે નહીં તારા વિયોગ દુખથી મને બોજન લાવશે નહીં તેમ નીકા પણ આવનાર નથી, માટે મારા દુખ વી-રામ હીકરા તને મારી દ્રષ્ટીથી દુર જવા દેનાર નથી એમ કહીને અત્યંત રદન કરવા માડ્યુ તે જોઇ, કુંવરજી કહે છે કે હે પરમ દયાળુને માયાળુ માણ ! તમારા ખરા અત કરણની માયા મારી જી-પર ફેટલી છે ત હું સારી પેટે જાણ છું ને મારા વિયોગથી તમને જે દુખ થનાર તે પણ સારી પેટે જાણ છું માટે તમને મુકી દુર ન જાઉં પણ મારી જનમોતરીમા લેખ લખેલા છે કે પારમુ વરસ પુર થતા જરૂર વનવાસ જવુ પડશે તે વાત તમારાથી અજાણી નથી, વળી મારા તીર્થક્રમ પીતાજીની પણ એવી મરજી જણાય છે કે મને વનમાં મોકલવો તે જો ન જાઉં તો મને અને તમને સુખે રહેવા દેશે નહીં, તે સાર નાહારા જોશીયે કહ્યુ છે કે તમે વનવાસ નીકળી ન્યા ન્યાં જશે ત્યા ત્યા લાભ અને યશ મેળવી કુશળ કર્યાણુથી પાછા ઘેર આવશો, એવી રીતનો ગ્રહ યોગ છે માટે મારી કર્શી ચીતા ન કરવી એ તમો આના આપો તો હું પથે પડું એવી રીતે કુંવરના વચન સાંભળીને માતા વાગ્યાર કરે છે કે મારો પુત્રજીવિનો સાગર છે પણ આત્મ હઠ કરે છે તેથી તે હાલ મહારૂ વચન માનતો નથી, માટે જો આ દુઃખીકતનો પત્ર લખી એક રખારીને હમણાંજ પવન વેગી સાંઢણી ઉપર ખેસારીને મારે: ભાઈ સાધાસુલા પાસે પત્ર લખને મોકલું તો તેને ખમર થનાં તે હજાર દામ પડતાં મુકી આજે રાતની રાતમા મહારી પાસે આવીને પોનાના જાણેજને શીખામણુ પણ દઈ વનવાસ જતાં અટકાવશે. અથવાં તેમ નહીં માને તો મ-

તારા ભાઈને કહીને આજે રાતમાજ એમા લગ્ન કરાવુ એટલે મા-
યામા નાખી ગાડી રાત્રીએ એમી રીતે પોતાના મનમા પકા વીચાર
કરીને પોતાના લાલકરા કવરને કહે છે,

તુલ્કા—આજનો તારો રંગ મેલેલમાં, તમને વાહાણમા
જેનુ શીખર, તમનો ના કહ્યા ઉપર નીમરે, તો હું ધોળાને પીઉ
શીખર, તો હું ધોળાને પા.

રામાની કહે કે હું પુત્ર મહારે જે જે તને કહેવાનું હતું
તે બધુંએ તને કહ્યું તો પણ તું મહારી કશીયે વાત માનતો નથી
તો પણ મહારાની તારી માયા મુકાતી નથી માટ હું પુત્ર તું પણ
આજની રાત મારી પાસે રહી કાલે બાણામા જશે. એટલું વચન
તા તાર જરૂર માનવું બેનકએ એમ કરતા બે નહી મારે તો
આ લખું જે ધોળાને પીશ તા તને મહારી દયા લાગશે એમ
રીતે માતાની મમતા બેન કવરના મનમા બહુજ દયા દુઆરી તેથી
એક રાત રહેતાં વાત આપું એટલે કવરને કહે છે કે હું પુત્ર,
હવે પારી તારાર છે નાટે તું નારી લે એમ કરી પોતાના મેવકા
પાસે નવા મહારના સુવર્ણના બાજઠે ઉપર ખેસાડી સારી રીતે આ
બાને નવગળે એટલે રસોડામાંથી રસોડાથી કહે છે કે હું બાઈ સા-
હેબ રસોડાની સરવે સામગ્રી તૈયાર છે માટે કવરજીને લઈ જમવા
વટેલા પધારે, તે સાલળી માગી પીળું પીતાબર પેરીને રસોડા આ
ગળ સુવાસીક ચદનના પાટલા ઉપર ખેલા એટલામા માતા પણ નાઈ
વસ્ત્ર બદલી કવર પાંગે આવી બેસી એટલે કવર કહે છે કે આવો
મહારી માયાજી માગું આપણે બે બેળા બેસી બોજન કરીયે,

તે સાબળી માતા પ્રસન્ન થઈને પુત્ર સાથે બેસી જન્મતા જન્મતાં કહે છે કે અરે લાડકડા, આજે તો તારો મારો સંબેગ છે માટે બધી ચીજો દુર છે માટે તારી સાથે ધરાઈને જમુ છું તું પણ જે જોઈએ તે પદાર્થ માગી સારી રીતે જમજે, વળી પરમેશ્વર ગેમા કરશે ત્યારે અદ્ય, એવું સાબળી કુંવર કહે છે કે માછ આજનું સર્વ બોજન અતી ઉત્તમ છે તેવું સ્વાદીન પશુ છે તે જમી પ્રસન્ન છું, એમ વાતો કરતા બેઠે જ્યુ રૂચી પ્રમાણે જમી રહ્યા એટલે સેવકે પાનના ખીંગા એનચી લાગ સોપારી કાથો ચુનો વગેરે નાખી બનાવીને તરત આપ્યા તે બેઠે જણાયે બાધા પછી ખીંગા સેવકોને જમવાની આના આપીને પોતે પોતાના સુવાના ઓરડામાં આવીને એક ડાચ ઉપર પુત્રને સામો બેસાડી પોતે બેડી એટલે કુંવર કહે છે કે માતાજી મારે વન જવાને કાળો ઘોડો તથા કાળો પોસાક ગુપ્ત દે-કાણે મુદાવર્ગ કેમકે હું તમારી પાસે આજનો દીવસ અને આજની રાત્રી રહેવા કષ્ટમ થયો છે એ વાત કાઠ જાણે નહીં તેમ થવું જોઈએ, તે સાબળી માતાએ સરવે બહોળ્યત કર્યો, પછી પરસ્પર વાતો કરતા રાત્રી પડી એટલે પાછા રૂચી પ્રમાણે વાળું કરી પાછા શયન ભરણા જઈ મા દીકરો વાતો કરે છે એટલે એક પોહોર રાત્ર મઘ ત્યારે કુંવરને નીંદ્રા આવી તેથી તે પોતાના પલંગ ઉપર સુઈ ગયો તે ઘોડીકવારે ભરતીદ્રાવશ થયો, એટલે દામાવતીએ વીચાર કર્યો કે હવે બેસી રહે કાઠ સીધી નથી માટે મારે જે જે ઉપાય કરવાના તે કુંવર ઉઠ્યા પહેલાં કરી લઉં. એવો નીશ્ચય કરીને મધ્ય રાત્રી થઈ એટલે સરવે ભોક નીંદરાવશ થયા ત્યારે દામાવતી ઓરડો બંધ કરી પોતે એકલી ઝડીયા રખારી પાસે જવાને નીકળી તે

તરત રવારીને ઘેર પાહોચી પશુ તેના બારણા બધ હતાં તેથી પોતે
રૂડીયાને લાક મારી તો પશુ કાઠએ ઉતર ન આપ્યો એટલે વળી
દામાવતી કૃષ્ણ છે.

હોહો—રૂડીયા રવારી વીરા વીનવુરે હુતો તુઝથી નાનેરી
લાગુ બેનરે, હુતો. કામતી છે મહારે આપટી, માટે આવી છુ
માજમ જેનરે, માટે આવી છું માત્રમરેન. ૪૮ ૪૮૫૮ ઉડી તુ તો
જગજેરે કાઠ લાવી મારા પર મેંરે, કાઠ. મોહોના માઝ્યા મુલ
આપીયે, તુતો જય જો અમનગર શેહેરે, તુતો. પદ કુંવર વીદેશે
મહારે જય છેર કાઠ જંગન બાગે વેશરે કાઠ. સાલામુલાને જર્મ
એમ કહે જો, તારો ભાણેજ જય પરજેરે તાંગ. ૬૦

એ રીતે દામાવતી રૂડીયાના બારણા આગળ ઉભી રહીને પો
કાર કરે છે પણ રૂડીયો આટલે તગાધ નાખીને ભર ઉઘર્મા સુધ
ચહેલો છે, ને તતી સ્ત્રી જગતી બેશીને પોતાના ધણીના પગ આપ્ય
કરે છે તેણે અરાજ સાબળી વીચાર કર્યો કે અત્યારે મધ્ય રાત્રી
મત છે તે વખત ધણા જગના કામ વગર કાઠ આટલી યુમો પાટે
નતી માટે તેને હજ ઉતર આપું નહીં તો મારો ધણી ભરઉધમાથી
જગી ઉઠશે એવા વીચાર કરીને રૂડીયાની વડુ બારણે આવી ને
દામાવતીને પુછે છે

હોહો—ટારાડી રાતરે તુતો ટગવજેરે, કાઠ શોર તારો બધ
રાખરે; કાઠ. ગ્યાગી ગયો છે એને શાસરે. તેની ડાખી દુખે છે
આંખરે; તેથી. ૬૧

એ રીતે રૂઢીયાની વહુએ કહ્યું કે હે બાપ તમે અડધી રાતના શીદ પોચાર કરો છો ? રખારી ધરમાં નથી એતો એમને સાસરે મથા છે, ત્યાં તેમની આંખ દુખે છે તેથી તે હાલ તમને મળનાર નથી. માટે ખાલી શીદ હાકો મારો છો ? એવા રખારણુના બોલ સાંભળીને દામાવંતી વીચાર કરે છે કે દુખીયાને ઉંઘમાથી ન જમાડવો એટલા માટે રખારણુ જુદું બોલે છે કેમકે રખારી એને સાસરે મથા છે ને ત્યાં તેની ડાખી આંખ દુખે છે એ વાતની કેમ ખબર પડી માટે તેના બોલવા ઉપરથી પરીક્ષા થાય છે કે તે ખરૂં બોલતી નથી ને મારે તો ધણીજ ઉતાવળ છે તેથી એને કાંઈ લાંચ આપુ તો માર કામ વેહેલું થાય એવો નિશ્ચય કરી ફરી દામાવંતી કહે છે બાપ સાંભળ.

દુહો.—રખારીને દહી મ્હોરો રોકડીરે, તને આપુ આ સોનાનો હારરે; તને માટે ઝટ જગાડ તારા નાથને, મ્હારે દામ પડયુ દરખારરે; મારે કામ પડયું દરખાર. ૬૨

દામાવંતીએ કહ્યું કે હું તારા ધણીને મેહેનતના બદલામાં સોનાની મ્હોરો રોકડી આપીશ. અને આ સોનાનો હાર પાચસે રૂપીયાનો છે તે તને આપુ એમ કહી રખારણુને હાર આપ્યો તે જોઈને તે બહુજ રાજ થઈ એટલે તરત પોતાના ધણીને જગાડીને કહે છે કે દરખારમાંથી એક બાપ આવી છે તે કહે છે જે મારે આ વખત રૂઢીયા સાથે ધણું તાકીદનું કામ છે તે સાંભળી રૂઢીયો બહુજ ખીંકીને વીચાર કરે છે જે મેં કાઢતો કશી વાતનો ગુન્હો કર્યો નથી પણ કદાપી મારા આકરનો કંઈ વાંક આવ્યો હોય તો પુછી જોઉં

એવો વીચાર કરી પોતાના ચાકરને પુછે છે કે આજે ગાયો બેસે ક્યા ચારી હતી? જે દરબારમાંથી એ બાઈ આ વખત આવી છે માટે જે હોય તે સાચુ કહે બે ગાયો બેસે કાંઈના ખેતરમાં પેસી અનાજ વગેરેનો ખગાડ કર્યો હશે તો ગળ દંડી નાંખશે. એવું સાબળી ચાકર કહે છે.

દુહો—ઉગમણી ગાયો બંસો ચારીયારે. મેંતો આઘમણી ચારી સાઠરે, મેંતો કાંઈના ખેતર નથી બેળવ્યાં નથી કાંઈનો બં-જવાડરે. ૬૫

એ રીતે ચાકર કહે છે કે, મેં કાંઈના ખેતરમાં અથવા ખીજે ઠેકાણે કશી વાતનો કાંઈ પણ બજવાડ કર્યો નથી. માટે તે વીશેની શીકર કરશે નહીં. કદાપી ખીજ કાંઈ કામ સાર દરબારનું તેડું આવ્યું હોય તો તમે ખારણે જઈને પુછી જુઓ એટલે જે તે બધીએ ખખર પડશે, એરી રીતે ચાકરની વાત સાંભળીને રૂડીયો તરત બહાર આવીને જુવે છે તો ગજરામારની મા દમાવતી વાટ જોઈને ઉભી છે, તેને દીયો લાની મોડો જોઈ તરત ઓળખીને પુછે છે કે બાઈ સાહેબ તમે આપો આપ અડધી રાતે શા કારણ માટે આવ્યા છો? અરે બાઈ તમે ચાકરને મોકલ્યા હોત તોપણ તરત આવત તે સાબળી દમાવતી કહે છે કે હે બાઈ, આ વખત તાર જરૂરનું તેમજ બહુ તારીદનુ કામ છે માટે હું પોતે આવી છુ. તે સાંભળી રૂડીયો કહે છે કે જે કામ ગાય તે તરત કહો. એવું સાંભળી દમાવતી કહે છે કે હે બાઈ! સહવારે મારો પુત્ર જન્મ્યાં મારા કાજ પેશાક પેહેરીને ઢાળા થોડા ઉપર બેસીને વનવાસ જવાને તૈયાર થયે હતા તે મારી રજા ભેવા આવ્યો એટલે તેને બધી રીતે સમજાવ્યો

કે તુ વનવાસ ન જા પશુ તે માર માનતો નથી માટે જેમ-
તેમ સમજવી આજની રાત રાખ્યો છે, માટે તુ તારી પવનવેગી
સાદ ઉપર બેસીને અમારો સરવ હકીકતનો કાગળ લાઇ પવનવેગે
અમનગર જઈને મારા લાઇ સાલાસુલાને આ પત્ર આપી તરત
તકદાર કરી પોદોર રાત રહે તે પેહેલાં જો તેડી લાવે તો ને
ગજરામારને સમજવી વન જતાં અટકાવે તો બહુ સાર થાય. લાઇ
જો આ વખત તુ માર આટલું કામ કલા પ્રમાણે કરી આવીશ તો
તારો ગુણ હું અને મારો લાઇ જીવતા સુધી જીલ્લનાર નથી માટે
તુ હમણું વેહેલો જા ને અમનગરથી મારા લાઇને તરત તેડીને એક
પોદોર રાત રહે તે પેહેલાં અડી આવી મને વધામણી આપજો કે
હું કામ ફતેહ કરી આવ્યો છું મને ઘણી વાટ જોવડાવીશ નડી
એવી રીતે દામાવંતીની બહુ તાકીદ જોઈને રડીયો પોનાની સઠિની
વખાણુ કરી કહે છે

દોહડા—ત્રણસેને સાઠ મહારે સાદણીરે, તેમાં ગગા જમનાની
જોડરે, એમાં કાઈ નથી ખાપણુ જોડરે. એમાં ૬૬ અખંડ દીપક
ધીના જળહજેરે, તેને ધુપ અગરના થાયરે; તેને. એનો ચારો ચર
નાગર વેલનો, તે તો પત્રકે જોજન એક જાયરે. તે તો. ૬૭ માટે
વેગે હું જાઉં છું જેની મનમા તે રાખજો ધીરરે, જેની; અમનગર
પોદોર પત્રકમાં. તેડી લાવુ તમારો વીરરે તેડી. ૬૭

રડીયો કહે છે કે હે જાઇ ! મહારે ત્રણસેને સાઠ સાંઠો છે
તેમાં ગગા જમનાની જોડ છે તે બે દેવાંશી છે માટે તેની પાસે
બે બાબુએ બે અખંડ ધીના દીવા બળે છે અને અગર ચંદન વગેરે
સુગંધી પદારથનો ધુપ થાય છે તેવીજ તે ગુણવાન છે તેનું ખંડ

પ્રારંભુ' આજે તમારા જોવામાં આવશે. બાપ સાહેબ અત્યારે તમારા કદયા પ્રમાણે વેહેલું કામ કરી આવીશ તેનો પકડો ભરસો રાખજો, એવી રીતે રૂડીમાનાં હીમ્મત ભરેલાં વચન સાંભળીને દા-માવંતી કહે છે.

દાહ્યા—રૂતે જાજે તુતો જાગવીરે, વીરા અંધારી રાતનું કા-મરે; વીરાં ખરો વાલેસરી તુંતો માહરો, માટે ધાલી જવા ફેરી હામરે; માટે ધાલી જવા ફેરી હામ. ૬૬ મુણુ નડીં જુલુ વીરાં તાહરોરે. મારા બાદને વેલો તેડી લાવ્યરે; મારાં સવા લાખ રૂપીઆ આપી રોકડા, ઝક કામ કરી ઘેર આવ્યરે. ઝટ કામ કરી ઘેર આવ્યા. ૭૦

દામાવંતી કહે છે કે હે બાપ તારા હીમ્મત ભરેલા શબ્દ સાંભળી હવે મારી પુરી ખાત્રી થાય છે, તારા બોલવાનો બધો અર્થ હું સમજી માટે હવે ખીજી કશી વાત કરી એક પક્ષવાર ખોટી ચપ્પશ નડી, એવી તાડીદની વાત સાંભળી રૂડીયો રખારી કહે છે કે બાપ સાહેબ હવે સાદ ઉપર પડાણુ નાખી તરત રવાને થાઉં છું તે નજરે જોઇ આપ આપને ઘેર પધારો એમ કહી સાદ ઉપર સાજ નાંખે છે.

દુહા—સાંકની કોટે મોના સાકળીરે. એની પાસે મોતીના હારરે, એનીં પગમા પદેરાવ્યા રૂડાં ઝાઝરા. તેનો થાએ ઝણુઝણુ ઝણુકારરે, તેનો ૭૧ સોના રૂપાનો એનો કાઠસોરે. રૂકુ રત્ને જડીત્ર પડાણુરે, રૂકું હારે જડીત્ર એની મોરડીરે. જાણુ આકાશે ઝંઝકે છે ભાણુરે જાણુ. ૭૨ કસખી મડલ શીરપર ધરચુરે, પછે રૂડીયો થયો અસત્કારરે; પછે ૦ રંગ. માગી રાણીની ઝટ ચાલીયો, તેની ઉતાવ-ળનો નડી પારરે. તેની ૭૩

એવી રીતે રૂડીએ પોતાની સાંઠ ઉપર પલાશ નાખીને પોતે ઉત્તમ પ્રકારનો પોસાક પહેરી ઢાલ તલવાર ને ખંડુક ગાયે લાઇ દાઘમાં ચાબક લાઇ સઢિની ફરતી પાચ પ્રદક્ષણા ફરી તેને સલામ કરીને દામાવંતીની રળ લાઇને તરત અસવારી કરી પવન વેગે પરમેશ્વરનું નામ હાઇને ચાલ્યો તે જોતા જોતા એકેક કોશ પોહાંચ્યો એટલે દામાવંતીને પરીપુરણ ખાત્રી થઇ કે રૂડીયો કહ્યા પ્રમાણે આવશે. એવો નિસ્ચય કરીને દામાવંતી પોતાના મેહેલમાં કોઇ ન જાણે તેમ પાછલે બારણે થઇ આવી સુવાના ઓરડામાં ગજરામાફની પાસે આવીને જોયુ તો ભરઉધમાં સુતેલો છે તેના આનંદી મોહ સાંધુ જોઈ પોતે મહાદેવજીનું સ્મરણ કરી કહે છે કે હે જોના શંભુ તમે મને કૃપા કરી આપો રતન જેવો પુત્ર આપ્યો તે સદા સંજોગે રહેવો જોઈએ તેનો વિનંતિ થવા દેશો ! અરે મહારાજ એમ થવા દેશો નહી. કદાપી મહાર ધારયુ ન થાય તો એની જ્યા જાય ત્યાં રક્ષા કરજો એ તમારી પ્રસાદીનો પુત્ર છે, એવી રીતે મહાદેવની સ્તુતિ કરી પુત્રના ખુશનુમાં ચેહરા સાધુ જોયા કરે છે, દામાવંતીની રળ લાઈ રૂડીયો પવનવેગે સઢિને ચલાવી છે, તે ચાલતા ચાલતા અમનગર બે કોશ રહ્યું એટલે એક સુંદર રૂપવતી સ્ત્રી જોઇ તે પણ સમસમાટ કરતી ઉતાવળી ચાલી જાય છે, તેને જોઈ રૂડીયો પુછે છે કે હે બાઈ તુ જાતે કાણ છે, અને આ અધારી રાતે કયા ચાલી જાય છે, તે ધશ્વર આગાધી સાચુ કહે. તે સાબળી તે સ્ત્રી કહે છે કે હે બાઈ હું પોતે સ્ત્રીને વંશે રાત છુ તે થોડીવારે મારો અમલ પુરો થશે એટલે અમનગરમાં જઈ વાણું કરીશ. એવી રીતે રાતના વચન સાબળી રૂડી-

યાએ વીચાર કર્યો કે આ રાત વેગથી જઈ વહાણું કરશે તો મહાફ્ અને દામાવંતીનું ધારયુ થશે નહિ, માટે પ્રપંચ રચીને એને મારે કળને કરી લઉં તો ધારેયુ કામ પાર પડે એવો નિમ્નચ કરી રાતની સાથે મીઠી મીઠી વાતો કરી માયા લગાડીને પોતાના હાથમાથી જાણીને ચાળક નીચે નાખી દટને રાતને કહે છે કે મારી મારી ચાળક પડી ગઈ છે તે લઈ માગ હાથમા આપો ત્યારે રાત કહે છે કે નારે લાઈ, મારાથી નહેવાય તેવું નથી, માટે તું તારે હાથે લે ત્યારે રજારી કહે છે કે હે મારી ! મારે સાઠ ખેસારી ખાટી થયું • પણ મારે મહેરખાની કરી ચાળક આપશો તો તમારો પાડ માનીશ, એવું સાલળી રાતને દયા આવી તેથી ચાળક લઈ રજારીને કહે છે લે લાઈ, એમ કહી હાથ ઉંચો કર્યો એટલે રડીયાએ તેનું કાન મજબુત પડી સાંઠ ઉપર ખેચી લઈ કળને કરી ચાલતો થયો ને વિચારે છે ને આ પશુ હીક તાલ આવી પહોંચ્યો પણ એવેના દવાગ્ન બધું જઈ દરવાજાને હાંક મારી કહે છે.

હુહો—દરવાજા પાસે તને પીનવું, મારું જન્મ છે નાબતી પાસે; મારું માટે જટ જવાદે મુજને પછે ન વાગે વાસે, પછે દરવાજા તારો વાસ

રડીયો કહે છે કે હે દરવાજા પાસે તું જટ જવાગ્ન ઉધાડી મને જવા દે કેમકે રાગની પામે મારે જાણ તારીફનું કામ છે માટે જરા પણ વાર ન લગાડતાં દરવાજા ઉધાડ, નીકર તું નાગના ઠપકામા અવીશ. એવાં વચન સાંભળી દરવાજા કહે છે લાઈ સાલળ

હુહો—બધું દરવાજા કેમ ઉધડે, કાઈ કુંચીઓ પડી દરવા-

રેરે; કાંઈ• રાત રહેને અત્યારે બારણે, સુતા ઉડીને આવો સવારે
સુતા ઉડીને આવો સવારે. ૭૫

દરવાન કહે હે ભાઈ રાત્રીએ દરવાજો ઉઘાડવાને રાગ સા-
હેજનો હુકમ નથી કેમકે રાતે દરવાજા બંધ કરી કુચીઓ દરવા-
રમાં લઈ જાય છે, માટે અત્યારે ગામ બહાર ધરમશાળામાં જઈ
સૂઈ રહો. સવાર થાય એટલે દરવાજા ઉઘાડશે તે વેળા આવજો
તે સાંભળી રૂડીયો વિચાર કરે છે કે હું મનની ધારણા પ્રમાણે
વેહેલો આવી પોહોવ્યો તો દરવાજો બંધ છે ને મારે તો રાણી
ના કહયા પ્રમાણે કામ કરી અમનગર જવું જોઈએ. પણ એટલી
વાત સારી બની છે કે રાત મારા કબજામાં છે તો પણ ફરી નમ્ર-
તાથી વિનવીને કહું તેની જો દયા આવે ને દરવાજો ઉઘાડે તો મારું
કામ કરી પથે પડું. એમ ધારી બીજી વાર દરવાજાને કહે છે કે હે
દયાવાંત દરવાજા સાંભળ.

દુહા—લગી લગી લાગુ તારે પાવલેરે જઈ દરવાજાને જમાડું
જઈ• પેહેલો વેહેલો લાગ્ય તુનો કુચીઓ પછી દરવાજો ઝટ ઉઘા-
ડરે; પછી. ૭૬

રજારી કહે છે કે હે દરવાજા આ વખત મારે એવું જરૂરનું
કામ છે તેથી હું લગી લગીને તારે પગે લગી લગીને તારે લાગી
અની નમ્રતાથી વિનવી કરું છું જે તુ હમણા જઈ દરવાજાને જ-
માડીને કુચીઓ માગી લાગીને દરવાજા ઉઘાડ તો તારો મોટેટો
ખાક માનીશ, તે સાંભળી દરવાજા કહે છે કે હે ભાઈ તારા અની
નરમાસ ભરેલા ખોલ સાંભળી મને તારી બહુ દયા આવે છે તેમજ
તારો ખોલ વાળી શકતો નથી માટે શરમ પણ આવે છે, એમાં

કાઈ શક નથી, પણ ભાઈ રાખને કુકમ કેમ તોડાય, કદાપી રાખ
પોતે બહારગામ હોયને. દરવાજે બંધ થયા પછી આવે તો પણ
દરવાજે ઉઠાડવાનો કુકમ નથી એ સાચું માની મારી ઉપર વગર
સમજે રીમ કરીશ નહિ હું નીરઅપગધી કુકમને તામે છુ એવી
રીતે દરવાજાના વચન સાભળી રજારી છેક નીરાશ થઈને પોતાની
સાંઠને ઝંટું છે કે અર મારી વાહાલી તેં ઘણીવાર મારા કામ પાર
પાડ્યા છે તેથી આજે પણ તારે ભરૂંમે આવ્યો છુ તેથી તું મને
નિરાશ કરીશ નહીં હો ?

હુહુ—ચતુર વાહાલી તુતો સાદળીરે. મને પુરણ તારો વિશ્વાસ
કે, મને જેવ કરી ન સહુ ખાલી જરો, દામ મળવાની નથી પછે
આશન, દામ મળવાની શી આશ. ૭૭

કરીયો પોતાની સાઠને કહે છે કે હે વહાલી તારા રૂપ ગુણને
ચતુરાઈના મને પરીપુરણ વિશ્વાસ છે કેમકે તે ઘણી વખત મારા
મનમા ધાર્યો કામ પાર પાડી મને બહુ લાભ આપ્યો છે માટે આ
ખરા કામની વખત તુ મને વિશ્વાસઘાત કરીશ નહીં; જો આ
વખત ધાર્યું કામ પાર પાડતા તાર લાગશે તો તારી ને મારી બેની
આખર જશે તો કરીથી કોઈ ભરૂંમે કરશે નહીં માટે આ કોટ
કુદી અદર દાખલા થયા વગર બીજાં એકે ઉપાય નથી પણ એમ
કરતા એક બીજી મોટી દરકત નડે તેવું છે કેમકે ગઢની પાસે અંદ-
રની બાજુએ મહોટી ઉંડી ખાઈ છે તેથી કુદતા જો તેમાં પડીયે
તો તારાંને મારો જીવ બાય તેથી દામાવતી નિરાશ થાય ને આ
જાતના લોક દાંસી કરે માટે મારી વહાલી આ વખત તારીને
મારી પરમેશ્વર લાજ રાખે તો બહુ સાચું થાય એમ કહેતાં રજારીની

આંખોમાંથી ચોધાર આંસુ સાંઢતી પીઠ ઉપર પડતાં સાંઢે જાણ્યું જે
મારો પાલણું કરતા મને પોતાના પેટના પુત્ર કરતા અધિક લાડ
લાડાવે છે, તેને હું શી રીતે હીમત આપું ? કેમકે મારાથી કાંઈ
માણસની જેમ ખોલી શકાતું નથી એમ વિચાર કરી સાંઢણી પો-
તાના મનમાં પરમેશ્વરનું ઝમરણું કરે છે ચંદ્ર લોકના નાથ, તારા
હજાર નામ છે પણ તે પ્રત્યેક નામના અસખ્ય ગુણો પ્રાણી
માત્રને જાણી કરવા યોગ્ય છે, તારા ગુણના વરણન હજાર મુખથી
શેષનાગ ન કરી શકે તો ખીજા પ્રાણી કાણુ ગણતરીમાં ? હે દિનદયાળ
આ વખત મારી પણ જાણીથી જો ખોલી શકાતું હોત તો હું રૂડી-
વાને જિમત આપત માટે મદારાજ આ વખત તેને ખુલાસા બધ
હિતર આપુ એટલી વારે મને મનુષ્યની વાચા આપે તો બહુ સાર
એની દીનવાણી સાંઢળના ઈશ્વરે સાંઢને મનુષ્ય વાચા આપી એ-
ટલે કહે છે

દુહા—મુજ છતાં શીઠ શોચના કરે, તુ તો આવડો દુઃખી
કેમ ધાપરે તુ તો કહેતો ઉડી જાઉં આકાશમાં, તને આચ ન આવે
કામ, તને ૭૮ તાણીને તગ જીઃ જંગમીરે, કાંઈ ઢીલી તે મહે-
લજે દોરડે કાંઈ એક ખેતરવા પાછી કેરવી મને ઠેકાવજે કરી
જોરડે, મને ૭૯ કાટના પાકુ કહેતો કાકરાં, ટેકી અડીથી તલપીને
તુ તો ઉછળું વેગે જઈ પડું શેહેરની માગિરે. વેગે. ૮૦

સાંઢ કહે છે કે તે મને બહુ લાડ લાડાવી મુખ આપ્યું છે
તેથી પરમેશ્વરની કૃપાથી આજ તને નિરાશ નહિ કરું તું કહે તો
પ્રાણીની જેમ આકાશમાં ઉડી જ્યાં તું એક ખેતરવા મને પાછી
હાડી મારો તંબ તાણીને દોર ઢીલી મુકીને જોરમાં દોડાવી

ગઢ નજીક આવતાં ઠેકાવળે એટલે ગઢ અને ખાઇ એક પલકમાં કુદી જઈશ તો પશુ તારા પેટમાં હું પાણી નડી હસવા દઉં માટે એ વિશે તું જરાયે ચીન્ટા કરીશ નહિ. એવી રીતે સાબળી ને રૂડીયાએ કહ્યા પ્રમાણે ઠેકડો મરાયો. તે વેળા સાંઢ પક્ષીની જેમ ઉડી તે ગઢ અને ખાઇ બેઉ ટુકડાને નીચે ઉતરીને તરત સાલાસુલાની પોળ આગળ ઉભી રડી એટલે રૂડીયો પોળીયાને હાંધે મારીને કહે છે.

દુહા—પોળીયા માદારારે તુંતો બધવારે, કંઈ સાલાસુલાને જગાડરે, કાંઈ કામ ઓપડીનું મારે છે ઘણું, માટે ઝટ દરવાજા ઉપાડરે; બે. ૮૫

એવી રીતે રખારીનો અવાજ સાબળીને પોળીયાયે તરત પોળનો દરવાજો ઉઘાડ્યો એટલે સાલાસુલાના છેલ્લેલા જાંઘને તેણે તેને જગાડીને કહે છે.

દુહા—સાલારે સુઝા તમને વિનવુરે કાંઈ બળી લળી લાગુ પાચન કાંઈ, માડવધડથી વેગે કામે આવીયો, મુને વાર ઘણુરી થાયરે. મુને ૮૨ માટે વેહેલા તમે ઉડીરે; કંઈ તત્પર થાઓ નરેશરે, કાંઈ ગણી દામાવંતીના કુવરને, એનો પિતા કાઢે પરદેશરે, એને ૮૩ માટે રાણીયે મુને મોકલ્યોરે, તમ ભાણેજ નય પન્દેશરે; તેથી વેહેલા પધારીને રોડીયો કુવર છે અતી બાળે વેશરે; કુવર છે અર્ધ બાળે વેશ. ૮૪

એવી રીતે રૂડીયાના બહુ તાકીદના વચન સાબળીને સાંભળી મુલો સારી રીતે હુશીયાર થઈને રૂડીયાને સરવે હડીકત્ત પુછી ત્યારે દામાવંતીએ એને જે બીના કહી હતી તે સરવે વિગત સુધા સંબળાવી કહે છે કે તમારા ભાણેજ ગજરામારજીને એનક

આપે દેશવટો દીધો છે તેથી તે કાળા વસ્ત્ર પહેરીને કાળા ઘોડા ઉપર બેસી વનવાસ જવાને પોતાની માતાજીની રજા લેવા આવ્યો હતો તે વાત જાણીને દામાવતીએ ઘણી રીતથી સમજાવી કહ્યું કે હું પુત્ર તું મને શોક સાગરમાં નાખી વનવાસ જઈશ નહિ એમ કહ્યું પણ તે માનતો નથી, માટે છેવટ કાલાવાણ કરી આજની રાત રાખ્યો છે સવારે તો તે જરૂર વનમાં જવાનો માટે દામાવતીએ અરંધી રાતે માટે ઘેર આવી મને હુકમ કરીને તારી-દથી મોકલ્યો છે કે અત્યાચાર મારા બાદને તારાં તેડી લાવ્ય માટે ખીજી વાત કહેવી જવા દઈ તમે વેહેવા તદ્યાર થાઓ તે આપણે વેહેલા જઈ પોહોચીએ એવી રીતે રૂડીયાના વચન સાંભળી સાલોસલો પોશાક પહેરીને હુથીઆર બાધી રૂડીયાની સાથે સાઠ ઉપર બેસીને દેવાનું ઉધણવી પથે ચાલ્યા તે જોતા જતા પવનવેગ માડવધઠ પહોચીને દામાવતીને મોહોલં જઈ વધામણી બાધી કે બાધ સાહેળ તમારા કહ્યા પ્રમાણે તમારા બાદને તેડી આવ્યો છું તે સાંભળી દામાવતીએ પોતાના બાદનું મહો જતાં રૂડીયાને કબુલાત પ્રમાણે પોશાક તથા ધન આપી રાજી કર્યો એટલે તે રજા લઈ પોતાને ઘેર ગયા તે જોના દામાવતીએ બહુ સાબાશી આપી તે પછી પોતાના બાદને સરવં કુટુંબ કબીલાના સુખ સમાચાર પુછ્યા પછી પોતાના પુત્રના સરવ સમાચાર કહ્યા કે હું બાધ તારો બાણેજ મને શોક સાગરમાં નાખી વનમાં જવાને તૈયાર થયો છે તેને નાના પ્રકારથી સમજાવ્યો પણ રહેવાની ના કહે છે માટે અત્યારે રૂડીયાને તારી પાસે મોકલીને તને તે-ગવ્યો તે સવાર થતાં પહેલાં અગત્યનો ઉપાય કરી ગાંડી રાખવો જોઈએ તેનો એક ઉપાય મને હાલ સાંભર્યો છે, તે જ તારી ન-

જરમા આવે તો તે કરી રાહી રાખીએ. બાઇ કહે છે કે બેન સુ-
 બેથી કહે તે સાંભળી દામાવતી કહે છે કે કમલાવતી નગરીના
 રાજા ગુલાબસિંહની પુત્રી ચંપાદેવી સાથે આ તારા બાણેજનું વે-
 વિશાળ કર્યું છે તે કન્યા બહુ રૂપગુણની બરેલી મહા ચતુર તેમજ
 માયાળુ છે પણ હજુ કુવરીના લગ્ન કર્યા નથી તું એને ગમેતેમ
 સમજાવીને અત્યારે જ જઈને તેના સાસુ સસરાને સમજાવી ધડીયાં
 લગન લાઇ પરણાવી દે તો તેની સ્ત્રીના રૂપ ગુણથી મોહ પામી
 રહેશે અથવા તેની સ્ત્રી ગમે તેમ સમજાવી રાખશે માટે એ કામ
 લાઝ કરવાની જરૂર છે તે સાંભળી સાલોમુલો કહે છે કે બેન
 તું કહે છે તે મારા ધ્યાનમાં આવ્યું પણ જો લાઝ રૂડીયો દિમત કરી
 સાથે આવે તોજ એ કામ બની શકે તે સાંભળી દામાવતીએ પો-
 નાની હુશીયાર દારીને બેલાવીને કહ્યું કે હે મમી તું રૂડીયાને
 ઘેર જઈને તરત મારી પામે તેડી લાવ તે સાંભળતાં દારી જઈને
 તરત તેડી લાવી એટલે રૂડીયાએ દામાવતીને તથા સાલોમુલોને સ-
 લામ કરીને પુછ્યું કે હું હમણાજ તમારી પાસેથી ઘેર ગયો એટ-
 લામાં પાછો બોલાવ્યો તે શું કામ છે ? જે કામ હોય તે સુબેથી
 કરો તે સાંભળી સાલોમુલો કહે છે કે આજે સવાર થતાં પહેલાં
 કમલાવતી નગરી જઈને ગુલાબસિંહ રાજાની પુત્રી ચંપાદે સાથે
 ગજરામાઝને પરણાવીને પાછો ઘેર લાવવો છે તે બારે કામ
 નારી દિમત હોય તોજ થાય એવું સાંભળી રૂડીયાએ ઉત્તર
 આપ્યો કે મદારાજ માન ઘટમા પ્રાણ છે ત્યાં સુધી તમે જે
 હુકમ કરમાવશે તે કરાને હું હાજર છું એવું સાંભળી દામા-
 વતીને સાલોમુલો બેઠે રાજી થયા પછી ગજરામાઝને ધીરેથી
 લાઝ ભરી જગાડીને હુશીયાર કર્યો એટલે મારજી પુછે છે કે મામા

સાહેબ આ વખતે આ વખતેતમે ક્યાંથી પધાર્યા? ત્યારે મામો કહે છે બાણેજ? મોસાળમાં તારી મામી તમા બેન લા ઇએ તમા તારા મોટી મા વગેરે બહુ સંભારે છે, કેમકે તુ બણા દીવસથી મોસાળ આવ્યો નથી, માટે તને તેડવા આવ્યો છું તે સાબળી મારજી કહે છે કે મામા એ વાતની ક્ષમા કરો કેમકે સત્તારના પોહોરમાં વનવાસ જવું છે. તેથી ઠાટી ઉપાય કરેથી પણ રહેનાર નથી ત્યારે મામો કહે છે કે વાર જેમ તુ કહીશ તેમ કરીશ પણ હાલ તુ મારી સાથે મોસાળ આવીને સરવેને મળીને પછી જવું હોય તો જજો એમ કમી તે વાત કબુલ કરાવી ત્રણે જણુ સાંઠ ઉપર બેઠા એટલે રૂડીયાયે પવનવેગે ચલાવીને કમળાવતી ધાર્યા પ્રમાણે આવી પહોંચ્યો એટલે તરત ગુલાબસીંગને મહોલે ગયા. ત્યાં સેવકને કહ્યું કે તારા રાખને હમણું જગાડ કેમકે મારે જરૂરનું કામ છે તે સાબળી એવકે ગુલાબસીંગને હાક મારી કહ્યું કે મહારાજ આપને મલવા કાઢ ત્રણ માણસો આવ્યા છે તે સાબળી તેઓને બોલીને એક મહેલા કાચ ઉપર બેસારી કુશળ વર્તમાન પુછીને રાત્રીયે આવવાનું કારણ પુછ્યું ત્યારે સાલો-સુલો કહે છે કે આ તમારા જમાઇને એના બાપે દેશવટો દીધો છે તેથી આજ સત્તાર થતા તે જરૂર વનવાસ જવા તૈયાર થયો છે. માટે અત્યારે તમારી પુત્રીને ઘડીયા લગ્ન લેઇ પરણાવવી જોઇએ તે સાબળી ગુલાબસીંગ બહુ ગોઠાતુર થયો એટલે માર્ને મામો કહે છે કે મહારાજ આ વખત વધારે વિચાર કરી ખેટી થવાનો નથી, માટે ઝટ કામ કરી બો તે સાબળી ગુલાબસીંગ પોતાની રાણી પાસે જઇ તેને જગાડીને કહે છે કે આ વખત

આપણા મહોલમાં આવ્યા છે તે કહે છે કે દમણને દમણ તમારી
 ફાકરીને પરણ્યાં તેનું સરવં કારણ કહ્યું ત્યારે ત્યાં રાણી પણ
 બહુ ચિંતાતુર થઈ પોતાના પત્નીને કહે છે કે આમીનાથ, મારી
 એકનીએક મદદ ચતુર રૂપ ગુણના ભગાર જેવીને મોટા
 માડવાં સ્ત્રી ધામધુમથી પરણાવવાની છે તેને અત્યારે ધડીયા
 લગન લઈ શી રીતે પગલાવ ? ત્યારે રાજા કહે છે કે સાલાસુલાને
 આપણાથી નિરાશ કેમ કદાચ ? હું રાણી પ્રાણી માત્રને નસીબ
 જે કાલે નુષ્ઠ દુષ્ઠ વાલ ખોટ ભોગવવાના આવે છે તે ભોગવ્યા
 વગર કોઈનો છુટકો થતો નથી માટે આપણી સાથે પુત્રીને એવીજ
 લેણાદેણી હશે તેથી તું પુત્રીને ઝટ જગાડીને સરવં વર્તમાન કહે
 તે સાબળી રાણી પુત્રીને કહે છે કે હું લાડકડી વાન કહું તે એક
 ચીતે સાબળ.

દુહા—મામોજી આવ્યા છે તાદરારે તારા વરને લઈને હાલ
 રે તારા એના ગાપે દીધા એને દેશવટા માટે પરણીને વન જશે
 કાલે, માટે ટપ મનના મનોરથ મનમા રહ્યારે, કાષ્ઠ અકળ ગતી
 અતીનાશ, કાળ લગ્યા લેખ જે તારા ભાગ્યમા નારો વર જશે
 વનવાસરે, તારો. ૮૬ ગજ કુવંને પરણી જાણે મોહોલે ખેસી ચાવુ
 પાનરે, તે વાનનો રી જશે આગનેરે, તુનો માફ કહ્યું સત્ય
 માનરે તુનો ૦ ૮૭

રાણી કહે છે કે હું પુત્રી ? મેં અને તારા પીતાજીએ તને
 અપાર મુખમા નાખ્યા માટે માડવધૂના જસાળમના પરાક્રમી
 મુત્ર ગજરામાજી સાથે તારૂં વેચીશાળ કરચુ હતું તેથી મ્હોરી
 ધામધુમ કરી તને પરણાવન પણ દહવની અકળ ગતીથી એવો

એમ બન્યો કે તારા દેવ રૂપ અને સદ્ગુણી વરને, એના પીતાએ દેશવટો દીધો છે. તેથી તે વન જવા તદ્દયાર થયો હતો તેને અટકાને તેનો મામો રૂડીયા રખારીને સાથે લઈ સાઢપર બેસી આપણા મહેલમાં આવી કહે છે કે હમણાને હમણા તમારી પુત્રીને પરણાવી દ્યો. માટે અમે અત્યારે આવ્યા છઈએ. પછી સવારે પોતે વન જનાર છે એમ કહે છે માટે હે લાડકડી તારી શી મરજી છે તે આરે જરૂર જાણવું જોઈએ કેમકે અત્યારે પરણી સવારે વન જશે તે લખીત હશે ત્યારે આવશે માટે હાલ સુખની આશા રાખવી નહિ તેમ એ વાતમા અમારો કશો દોશ કાઢીશ નહી. જો તુ હા પાડીશ તોજ પરણાવીશુ તે સાડ ઇશ્વર આજ્ઞાથી સાચુ કહે તે સાલળી ચ પાવતી પોતાના મનચા ઉડો વિચાર કરી કહે છે કે મારા પરમ વિવંકીને પરમ દયાળુ માત પીતા, તમે સર્વ પ્રજારે મારા સુખસાગર છો, માટે તમને જેમ રૂઝુ ગમે તેમ કરવાને સુખનીયાર છો. અહો સુખ દાતા તમો બહુ અગત્ય કરીને પુછોછો. માટે શરમાતા તમને કહું છુ તે સાલજો.

હુહા—સુખ દુખ કરેમે જે લખ્યુ તે મીથ્યા ન થાય માળા-યરે; તેતોં એકવાર જીભે કઠી જે વરયો માટે ખીજો વરતાં બેમે પાપરે, માટે ૦ ૮૮

ચ પાદે કહે છે કે મારા સુખ સાગર માત પીતા, તમે સર્વ ગુણ સંપુરણ છો માટે જે તમે કરશો તે રૂઝુ કરશો. મારા ભાગ્યમાં જે બરથાર લખ્યો હતો તેની સાથે તમે વચને બધાઇ સગાઇ કરી છે તે મારે વારંવાર કશુલ છે એવી રીતે કુંવરીનાં વચન સાંભળીને તેના મા અને પાપ બેઉ વિચાર કરી ગ્રહિ માંડી વાત કરી કહે છે કે પુત્રી કહે છે તે સત્ય છે.

માટે અત્યારેજ પરણાવી દબાવે. એવો નિસ્ચય કરી એક સેવકને
 મોકલી પોતાના ઝોરને બોલાવી તે સમયે શુભ ચોષડીયુ જોઇ
 લગ્ન નહી કરીને પ્રધાનને સામાનની ટીપ આપી તેજ વેળા જોઇતી
 જાણ્યો. મંભાવી કન્યાદાન આપીને મંગળ ફેરા ત્રણવાર ફેરવ્યા
 અને એથો ફેરા બાકી રહ્યો એટલે મજરામાણ્યે પોતાના મનમાં
 વિચાર કર્યો કે જો હું ચારે ફેરા કરી આ રૂપવંતી અને ગુણ-
 વંતીના મોહના ફંદમાં પડીશ તો પછી મારાથી વન જવાનું
 અને નહી તો મારા પિતાજીનું વચન જાય તે ઠીક નહી એવો
 નીસ્ચય કરીને પોતાની તરવાર ધ્યાનમાંથી કાઢીને વરમાળ કાપી
 નાંખીને ત્યાંથી નાજવા માંડ્યું એટલે તેના મામાએ ધણો સ-
 મજાળ્યો. પણ કાંઈ માન્યું નહી ને પોતાના મામાને કહ્યું
 કે મારે વન જવાનો સમય થયો છે માટે કૃપા કરી મને રત્ન
 આપો હવે ખોટી કરશો નહી એવા વચન સાંભળી મા-
 ડજીની તરવાર સાથે એથા મંગળના ફેરા ફેરવી લગ્ન સમારંભ
 પુરો કરી ઘટારત પ્રમાણે દાન માન આપી વાત ચીત કરી સાઠ ત-
 ક્યાર કરાવી ત્રણે જથ્થાને વિદાય કર્યાને ચ પાદેને પોતાના ઘેર
 ગાળી હવે ફરીયો પોતાની સાંઠને પવન વેગે ચલાવી તે થોડીવારમાં
 એક સુંદર ગામના આવ્યા પછી ગામ વચે થઇ જતા ત્યાં ભવાયા
 રમતા હતા તે જોવાને ફરીયાએ થોડીવાર સાઠ ઉભી ગાળી ભવાઈને
 ખેત્ર જોયો એવામા તરગાળા માહો માડી વાનો કરે છે કે ભાઈઓ
 આજે આપણે તપેદ તપેદના વેશ કરાડી ધણીવારથી રમીયે છીયે તો
 પણ રાત નીકતી નથી એનું કારણ કાંઈ સમજી શકાતું નથી તો પણ
 હું એમ જાણું છું જે રાત કોઇયે બાંધી રાખી છે તે સાંભળી ફરી-
 યાએ વિચાર કર્યો કે રાતને મેં બાંધી રાખી છે તેથી બધું

જશોના ગોરસ ખાટા થઈ જશે વળી માગીયોના ઝૂલ કરમાઈ જશે. એ વગેરે ધણા લોકોને નુકશાની લાગશે માટે હવે તો આ તરગાળાને રાજી કરી ધર તરફ વળવાને થઈ તો પછી રાતને માંડવધડની ભાગોળે જઈ છોડી મુરીએ એવા વિચાર કરીને પોતાના પગમાથી રૂપાનો તોડો કાઢીને તરગાળાને આપ્યો એટલે તેના ટોળાના સરવે તરગાળા બહુ પ્રસન્ન થયા એટલે રૂડીરાનું નામ પુછી જશ બોલાવી ભુજળ વગાડી એટલે રૂડીયાયે પોતાની પવન વેગી સાઠને બેરમાં ચઢાવી થોડીવારમા માંડવ-ધડ પોહાચી એટલે રૂડીયાયે દામાવતીના બારણામા આવી સાંકે ઉભી રાખી એટલે માણે તેનો મામો અને સાલોસુલો એ ત્રણે જણુ નીચે ઉતરી દામાવતીના મેહેડગા ગયા એટલે તેઓને નંદા ને પોતાના મનમા બહુજ રાજી થઈ પોતાના ભાઈને પુછે છે કે પ ભાઈ ધારેલુ કામ કતેલ કરી આવ્યા, તે સાંભળી સાલોમુલો કહે છે કે હા બેન, જગેશ્વર મહાદેવની કૃપાએ અને રૂડીયાની મહેનત થી ગજરામારણને પરણાવી કુશળ કયાળવી તારી પાસે આવ્યા છીએ તેવુ સાંભળી દામાવતી કહે છે કે હે ભાઈ તુ મરી જન્મથી સંભાળ કરે છે તેમા આ વખત પાણુ બહુ મહેનત લઈ ખરી ઓપરીની વેળાએ કામ કયું તેથી તને આશીશ દઉં છુ જે જગેશ્વર મહાદેવ તારા મનના સરવ મનોરથ પુણુ કરે. તેમજ પરમેશ્વર ક-ત્યાણુ કરે એવો આશીરવાદ દીધો. પછી પોતાના કુવરને કહે છે કે પ્રત તારો જન્મ શ્યા પછીથી તે આજ સુધી તારા આનંદી મુ-જને જોઈ સદાય પ્રસન્ન રહું છું એવુ સાંભળી માણે પોતાની આંખે સાક્ષાંત દંડવત પ્રણામ કરી કહ્યું કે મારી માતાજી ! તમારી અપાર માયાએ બદલે મારાથી કદી પણ વાળી સકવાતે નથી માટે

હું જન્મ પુરો થતાં સુધી આપનો આભારી હું પણ હવે મને
 આરા આપો તો બહુ સાઈ. એવું સાંભળી દામાવંતી કહે છે કે હે
 પુત્ર, તેં મારી અત્યાર સુધી આરા પાળી છે માટે એક કલાક સ-
 જીર કર, કેમકે રસોયાને હુકમ કરી રસોય તરત તૈયાર થયે તારો
 મામો તથા તુ અને હું આપણે ત્રણે સાથે ખેશીને જમીએ અને રૂઢી-
 યાને પણ જમાડીએ પછી તેને મેહેનતના બદલામાં ઈનામ અપાય.
 તે સાંભળી માણસે કબુલ કર્યું એટલે દામાવંતીએ કહ્યા પ્રમાણે
 રસોયા પાસે બંધી રવાદીજી અને તરેહવાર રસોઇ તદ્દવાર કરાવી મામા
 ભાણેજને થાળમા તૃપ્ત કરી જમાડીને પાતે જમીને રૂઢીયાને જમાડી
 પાન સોપારીના બીડા ખાઇ રૂઢીયાને ફરીથી પાચે પોશાક પહેરાવીને
 સવા લાખ રૂપીઆ રોકડા આપી રાજી કરી પોતાના ભાઈને કહે છે
 કે ભાઈ તું થોડા દલાડા રહે તો સાઈ તે સાંભળીને તેનો ભાઈ કહે
 છે કે એન તાર કામ થયું એટલે હવે મને ખોટી ફરીશ નહીં. પછી
 રૂઢીયાને હુકમ કર્યો કે જા મારા ભાઈને એને ઘેર મુકી આવ તે
 સાંભળી રૂઢીયાએ સાદ તદ્દવાર કરીને સાલામુલાને અમનગર મુકી
 આવ્યો. પછી દામાવંતીએ તેને ઘેર જવાની રજા આપી એટલે
 પોતાને ઘેર જઈ રાતને બાંધી હતી તે છોડી મુકી, એટલે સરવ ઠે-
 કાણે વાલુ વાયુ. તે જોઇ મજરામાણસે પોતાને વન જવાના ઘોડા
 ઉપર સારો સામાન નાંખી ને કાળાં વસ્ત્ર પહેરીને પોતાની માતા
 પાસે જઈને કહે છે કે માણ હવે તરત રજા આપો એટલે હું પછી
 પણ એવું સાંભળી માતા કહે છે કે તુ વન જા, એમ મારાની કહેવાતું નથી.

કહા—સુત પ્રભાતે સંચરોરે, તમે રતી ઉગમહે સુરરે, તમે
 પર ખસી પર રાજમાં, વીરા વાધો મલ્લેશ સુરરે; વીરા વાધો રૂઢ
 મનો મલ્લે તારો ઠોલીયોરે, વળી ઘોડા મુન્ય ઘોડારે, વળી મલ્લે

સુનીરે મેડીને સુની માવડી, સહિ સુના તારા સજ્જમારે; સહિ ૦ ૬૦
સુના તે દાસને દાસીયોરે વળી સુના મુકમા ખવાસરે, વાહાલા સુનક
તે ખામને ખંગલા, તુજ જાતાં સુના અવાસરે, તુજ જાતાં. ૬૧

દામાવંતી કહે છે કે હે પુત્ર, તુ અત્રેથી જતાં તારા ઘોડા
રથ બળદ પાલખી દાસ દાસીયો વગેરે સરવે સુના પડશે તેમજ
નારા ઓરડામાં તારા સુવાનો ઢોલાયો, તથા મોર પોપટ મેના
કામલ વગેરે પક્ષીયો સરવે સુના થઈ વીયોગથી ઝંખ્યા કરશે.
વળી તારા નાના પ્રકારના વસ્ત્ર અલંકાર અને સોના રૂપાનાં રમકડાં
વગેરે જોઈ માહરૂ હૃદય અહોનીશ અદ્વિસોસ પામશે માટે મારા
ઉપામ ન ચાલતા તને જ્યાં દઈ છું તે યાદ રાખજે. તને રસ્તે
રામની, ગામમા ગોરધનનાથની, વનમા વનમાળીની, જળમાં જળદીશ-
ની દીવમે સુર્યની અને રાત્રીયે ચંદ્રમાની એ વગેરે તને સર્વ દેવ
રક્ષા કરે એવો આશીર્વાદ દીધો એટલે મારજીયે પોતાની માને પ્ર-
શ્નુમ કરી કહ્યું કે માતાજી તમે મારી કરી ચીંતા કરશો નહિ હું
કુશળ કલ્યાણથી વેહેલો આવીશ. એમ કહી ઘોડા ઉપર બેસીને વળી
પોતાની માતાને કહે છે કે તમારા કહ્યા પ્રમાણે સુરજ પશુ ઉઝ્યો
માટે હવે એક પળવાર રોકાનાર નથી. એમ કહી પવન વેગે ઘોડા
ચલાવી વનને રસ્તે ચાલ્યો તે સાંજ પડે વનમાંથી ફળ ખાઈ પાણી
પીને ઘોડાને વીસામે આપી પાછો પરાદીયે પંથે પડ્યો તે વિચાર-
માં વિચારમાં રસ્તો ચુક્યો એટલે મહાવનમાં ધણું અથડાતાં પાંચ
સાત દીવલ જતાં રહ્યા એટલે એક ભોમીયાને પુછી રસ્તે પડ્યા
ને ત્રીજ પોહોરે એક શેહેરમાં પોહોચ્યા. તે ક્યુ શહેર તેની
માફજીને ખબર નથી પણ તે પોતાના સસરાનું ગામ હતું ત્યાં રાણી

અ પાત્રે પોતાના મનમા વિચાર કરે છે કે પરમેશ્વરે કૃપા કરી મને ઉત્તમ કુળનો રાજકુલર મળા અતુર વર આપ્યો તે સ્વરૂપે પણ અતિ સુંદર છે પણ હા શા કામનો અરે પ્રભુજી મેં પુર્વ જન્મે શા પાપ કર્યા હશે જે માગ પત્ની વગર મને કશુપે ગમતુ નથી. માથામા ધ્રુવેશ સરખુ ધાવતી નથી તેવી મારૂ માયુ કુખ્યા કરે છે માટે આજે તો દાગી પાને અગતીનુ તેવ મગાવી માથે ધાલુ ને કાઢ માયુ દુખતુ રહે એના વિચાર કરી પાતાની દારીન ખોલા ને કહે છે કે હું દારી આપણા સરખાની દુ નો જલને કચોલામા અપવ તેલ લઈ આપ ના માથે લઈ ધાતુ તે માલની દારી પડે તુ લઈ સરખાની દુ નો જલ કહે છે

દુહો—સમઘ્યા તુ તો સાર જલનેરે, મને આપજો અંબેલ તેલ, મુને ઝટપટ કરી તુ તો વંખજો તાર કામ પડયુ સાદુ મેહલંગ તાર કામ પડયુ સાદુ મોટે દર

દાગી કહે છે સમઘ્યા તુ મને સાર જલને અંબેલ તેલ આપ. તે સાલગી સરખો પુછે છે કે દારી, તુ આજે ઘણું દારાડ તેલ લેવા કેમ આવી. એવુ આગળી દાગી કહે છે કે મારો બાઈએ આજે હુકમ કર્યો ત્યારે આવી. અમારી ઉપર જે વખત જે હુકમ થાય તે કામ કરતુ જલએ માટે તુ વધારે વાર ન કર. તે સાલગી સરખાએ ઝટ તેને સાર સુગંધીદાર અંબેલ અધ્યુ તે લલને દારી આલતી થઈ એટલામાં રરતામા કાળા ધોગ ઉપર કાળો પોશાક પહેરેલો સુંદર સ્વરૂપવાન માણસ જલ પોતે તેની સામુ નિરખાન જુવે છે એટલામાં તેણે એક અમલદાર જોયો જે મજરોમાજી કાળા ધોગ ઉપર કાળા વસ્ત્ર પહેરી બેઠેલા જોયા એટલ તેના મનમાં એકએક

ફાળ પડી કે આ શો જીલમ એવું મનમાં આવતાં હાથમાંથી તેલનું કચોલું નીચે પડ્યું તેથી તેલ બધું ઢોળાઈ ગયું તે જોઈ સરક્યો પુછે છે કે હે દાસી તે કચોલું કેમ પાડી નાખ્યું ? અને એકદમ શા વિચારમાં પડી ગઈ છે તે સાંભળી ફારસી કહે છે કે બાઈ પડી ગયું તો ખીજી લેશું તેની વિનંતી તુ ચતા કરીશ ની એવો ઉત્તર આપી તરત દોડતી પોતાની બાઈ પામે આંખોને તેને કહે છે.

દુહો—કાળે ઘોડેને કાળે લુગડેને જોડા ગળંગામ્મર અચ્ચારરે,
ખેડાં સાચું માનેને મારી પાછળ, એ તો નીચાર તમાને ભચ્ચારરે;
એનો ૯૩.

ફારસી કહે છે કે બાઈ સાહેબ આપની આનાખી તું સન્ધ્યાને ત્યાં ચપેલ લેવા ગઈ હતી તે લખન તજારી પામે આવતા એકાએક ચમત્કાર જોયો કે કાળા ઘોડા ઉપર કાળા યુગ્માં પેલેરી તમારો આમી ગળંગામ્મર અચ્ચાર થઈ ચાલ્યા જાય છે, તે જોઈને માન પેટમાં ફાળ પડી કે માનું આવા વશે ક્યાં જતા નીકળ્યા હશે ? એવો વિચાર આવતાં તેલનું કચોલું હડ પડી ગયું તેથી ત બધું ઢળી ગયું. માટે તે આપને જાહર કડ છું તે સાંભળી ચપાટે દાસી ઉપર રીસ કરીને કહે છે.

દુહો—જીવુ જુદા બોલી બાઈડરે, સુજીતા વાજ્યા કટારીના
ધાયરે, સુજીત ૦ મનમાં વીચાર તેં નવ કર્યો, કરી મશ્કરી તે જોઈ
દાવ; કરી, મશ્કરી તેં જોઈ દાવ ૯૪

ચપાટે રીસ કરીને કહે છે કે જુદા બોલી દાસી, તેં મને ફાળ પડે એવા જુદા સમાચાર કહી મને શોક સાગરમાં નાખી એ તે દીક ન કર્યું આરે ! તેં નવ જાતે મારી મશ્કરી કરી જા રાંડ ધી-
કાર છે તને જે માં મન વીના કાગળે દુખાવ્યું તે સાંભળી ફારસી

કહે છે કે બાઈ સાહેબ હું તમારું રાત દીવસ નીમક બાઈ તમે સદા રાજી રહો તેવી સેવા કરું છું. તે બાળે તમને ફાળ પડાવી એવો અપરાધ મુક્યો તે તપાસ કર્યા વીના મુક્યો છે માટે જરા તસ્દી બાઈ તમે મારી સાથે અગાશી ઉપર ચાલો, એટલે તમને ખરી કે ખોટી જે હશે તે વાત સમજશે. તે સાંભળી તે બેઠે જણ્યુ અગાશી ઉપર ચઢી રસ્તામાં જુવે છે તો ખરેજ ગજરામારજીને દાસીના કહયા પ્રમાણે જોયા એટલે દાસીને કહે છે કે તારી વાત બધીએ સાચી છે માટે તું નીચે જઈ મારા પતીને મારી પાને તરત માન આપી ખો-લાવી લાવ હું પણ અડીયાં કરું છું.

કુહો—ઘોડારે બાંધુ ઘોડારમાં, કાઈ પક્ષાણુ મેહેલું પરસાલરું; કાંઈ બન્ય દામાવંતીના દીકરા, મારે મ્હોલે પધારાને વહાલારે મારે મ્હોલે પધારાને વહાલા દેખ

એવા શબ્દ સાંભળી મારજીએ વિચાર કર્યો કે આ કીયા શે-હેરમાં આવ્યો છું તે મને ખબર નથી. પણ એ ખોલાવનાર મારી માને ઝોળખે છે તેથી મારું સગું વાલુ હશે માટે ઘોડીવાર મળતો જાઉં એવો નિશ્ચય કર્યો એટલે દાસી કહે છે કે મહારાજ આપના ઘોડાને એકાંતે ઘોડારમાં બાંધી તેને ધાસ નાખી દાણો પણ ખવરાવું છું ને તમારું પક્ષાણુ મેહેલની પરસાળમાં એક બાળુએ મુકું છું. આપ નીરબયપણુથી મેહેલમાં પધારો તે સાંભળી મારજીએ ઘોડો દાસીને સોંપી મેહેલમાં ગયા, ત્યાં રાણી ચ પાદેએ બહુ આદરમાન આપી એક જડીત કાચ ઉપર ખેસાડી ઠંકુ પાણી લાવી પાણું તે પછી પાન સોપારી એલચી જાયફળ વગેરેનું બીકું આપી મધુર શબ્દોથી તેમના કુશલ વર્તમાન પુછયા તે શબ્દો સાંભળી મારજી પ્રસન્ન થયા એટલે

લેની સાથે નાના પ્રકારની વાનો કરી મોહનગમાં ફસાવી દીધા પછી
 રસોયા પાસે બધી સ્વાદીષ્ટ રસોઇ નાના પ્રકારની કરાવી તેનો કાળો
 પેશાક ઉતારી સેવકા પાસે મુંગધી તેલ ચોળાવી ગરમ પાણીએ
 ચોળાવી નવરાબ્યા તે પછી દીલ ફેર કરી પીતાંબર પેહેરાવી સોનાને
 ખાટને બેસાડી મુવર્ણ થાળમાં સરવે સાહીત્ય પીરશી બહુ સ્વાદે
 જમાડ્યા, તેની સાથે હાસ્ય વીનોદનાં વચનથી ત્રપ્ત કરી મસાલે
 હાર પાનનું બીડું આપી પોતે પાશુ જમીને તરત મારજની પાછળ
 આવી. બીજા સર્વે હજુરી દાસદાસીને જમવાની રજા આપી. એ
 રીતે ત્રણ દિવસ રાખી સુખશાંતિ પમાડ્યા પછી સ્ત્રીએ સોગટાંબાજી
 રમવા માંડી. તેમાં મારજની બાજી જીતપર જોઇ કહે છે કે મહારાજ,
 આપ બાજી રમવામાં મારાથી બહુ ચતુર છો તેથી બાજી પણ જી-
 તપર છે. તે સાંભળી મારજ કહે છે કે હું સુદરી, આ સંસારમાં
 હારવું જીતવું, સુખ દુઃખ, લાભ ખોટ વિગેરે પોતાની અવધીએ
 આવી પોતપોતાનું ફળ આપી અવધી પુરી થયે જાય છે, માટે જેમ
 સંપત્તિ ત્યાં તેમજ જાને. તે સાંભળી ચપડે કહે છે કે હું રવામીના
 શુ, આપ જે કંઈ છો તે ખરૂં છે. થોડા દિવસ ઉપર આપ પોતાના
 આમા સાથે અરંધી રાતે આવી મારી સાથે બડીયા લગને પરણ્યા
 એ સમયે ત્રણ મંગળ ફેરા ફરી ચોથો બાકી રહ્યો તે વેળા તરવારથી
 વરમાળ કાપીને નાશી ગયા હતા એવા હડીલા છો. તો પણ મને
 મારા પ્રાણ કરતાં અધિક વહાલા છો. હું અહોનીશ પરમેશ્વરનું લ
 જન્મ કરી આપનું સર્વ પ્રકારે કલ્યાણ ઇચ્છતી હતી તેમજ મળવાને
 પણ બહુ આતુર હતી. તેથી પરમ દયાળુ પરમેશ્વરે મારી ઉપર બહુ
 દયા કરી આપને આંકી મોકલ્યા તેથી મારા જીવને બહુ આનંદ

થયો. એ રીતે ચપાવતીના બોલ સાંભળીને માણસને બહુ અપસોસ થયો તે મોટા પિયારમાં પડ્યા કે કેવો બનાવ બને છે જે હું વન જવાને જેમ તેમ ઉતાવળ કરું છું તેમ તેમ વધારે હરકત નહીં રે। કાળ થાય છે એ રીતે નહીં એવો પિયાર કરી ચપાવેને કહે છે.

દુહા— 'શર આના વનમાં જવું, હવે અન્ન ખાવું મારે વીખરે, હવે • માટે જાતેને હવે મુઠ્ઠાને, ગાળી ગઈ યજ્ઞ આગેને શીખરે' રાણી

નાચી કોઈ છે તે રાણી, 'વન જવાની ધાત્રી ઉતાવળ કરું છું' તેમ તેમ નાના પ્રમાણની તરે તે નહતી બન્યું છે તેથી મારે જીવ બહુ કાળમાં જ માટે હવે નાચી નહીં મને મન આપો તે બહુ આગે કાળે હવે 'વનમાં જાઉં ધરી એક નેત્રનાર નથી' જે હું મોડા મામા પડું તે માનવીના વન શી રીતે જવાય 'વન ન જઈ' માત્ર 'વનમાં' વચન જ ને હીક નહીં એવી રીતે માણસના વચન સાંભળી ન પાડે તેવાના મામા પાતાવા લાગી કે મેં મારા જ્વામીને અમી તાત જળારી ન હીક ના થય, કેમકે નાગ શબ્દ સાંભળી પાટા વન જવાની બાં ઉતાવળ કરે છે તે હવે મોડા નથી અરેરે પ્રવૃત્ત, 'કેરી અભાગતી' તે મારા જન મોટી ધામધુમથી થવાનાં હતા તે ન થતા ધરીયે લગ્ય પગલુ પડ્યું હી નહીં મને એમ બન્યું તે પિંતે અપેક્ષા મુગી જેન જેન માત્ર જ્વામીનો સન્નિગ રહેત તે મને નાના પ્રકારના બુબ મળત તેને બદલે વિવેકી દુખ સહેવા પડશે એવો વિચાર ભરાતા ગાળીના નેત્રમાંથી આંખની ધારા ચાલી, તેથી રડતા રડતા પોતાના પતિને બેઠે તથા બેઠી વિનંતિ કરી કહે છે.

દુહા—આજનાં વામો રંગે મહારા મહેતમારે, ખારા પ્રભાતે વનમાં જાઓરે, ખારાં કહ્યું માનો કામળગારા કથળ, જ્યાં જાઓ

ત્યા સુખીઆ થાઓરે. ત્યાં ૬૭

ચ પાદે કહે છે કે મહારાજ, તમે આજનો વાસો 'પા કુનેન મહારા' નેવમા રાનીને પ્રભાને વનમા પધારજો. કેમકે આપણે ઘેર કાઢ પોણા આવે છે તેની પણ જાતની જરૂરસ નેને એ ચાગ દિવસ નાખે પડે છે તે તમે તાજા શીરકાત્ર ને પ્રણ ગીર પતી છો વધી કપ ગજ નિદ્રા અને વિવેકના આગર છે તમારી મુજબ અચાને છુટ નિનગીર દરજો ની હાં તમેને સાપ્ટાગ દરવન પ્રણામ કા જ. એમ કહી પોતાના પતીને વળી વળાને રોજે જાગી એટલે સાપ્ટાને પ્રણીત દયા આવી તે ની ચ પાદેની વિનિવિ કળુન કરી એટલે એમનાને કીને તમેનાર ઘણી જવાબી દરજો નાખી પામે બેશી દંતીને બોજવ ની તુલે પદ દાર દાર જાતી ઉતર બેશી પાન બેગાની વધી " એકની નાથે અને નાખી તાજા બીડા તર્જીર કહેલા દના તે ખાખને મધુર ભાગે મીઠી મીઠી બાને કહી તે રાજ ની માજીને જાતી શતા નીદા જાતી એટલે તે ની ગજગજ તર્જીર દરજો તા જાતી દા વશ શા તેય ગણી તેના પગ આપ્યા કહે છે એમ પ્રતા મધ્ય નાતી વતી ગણિયાળમા પ્રડિગ કહિગ કહિગ એમ રાજ દરજો વાગ્યા એટલે પાછલી નાતને પેટેલી નાતે રસ્થો બોલ્યો તેનો શબ્દ કાને પડતા સારજી જયકીને જાગી ઉઠ્યા એટલે રાણીને કહે છે કે મરવાએ બાગ દીધી માટે પેરોદીયુ શય તેવી મને જવાની અના આપો તો અહુ સાગ તે સાબળી રાણી કહેલું કે અહો પ્રાણપતી તમે શીદ ચીતા કહે છો તબુ તો અડધી રાત ગઇ છે ને અડધી આપી છે એ મરવાને તો કહેવ પડી છે તે સહુ પહેલો બોલે છે. તે ખરો નથી માટે તમે સુખેથી નિદ્રાવગ થાઓ. વેળા થશે એટલે હુ તમને ઉઠાડીશ. એવુ સાંજળી માજી સુધ રહ્યા.

તે વારે ચંપાદે મરધા ઉપર ઢાપ કરીને કહે છે.

કુહા—મખરાતે મરધા તુ બોલીયોરે, મારા મારને પડાવ્યા જાણ
રે; મારાં જવારે બોલાવું મુવા વાપરી, તને પકડી મંગાવું મારી
પાસરે, તને• થોડે થોડે ખેંચું તારાં પીંછારે, તારી માંચે દેવરાજું
કામરે; તારી• મારો સ્વામી ક્રમક્રીને જાગીયા, માફં બગડ્યું બગાડે
કામરે, માફં બગાડે કામ• ૯૯

હે આશાબંગ મરધા, તેં વહેલી બાંગ દઇ મારા સ્વામીને ક્ર-
મક્રીને જાગાડ્યો તેથી સવાર થવા દે એટલે વાપરી પાસે તને પક-
ડાવી મંગાવીને શિક્ષા કરું. તે સાંભળી મરધો કહે છે.

કુહા—તમારે કારણ નથી બોલીયોરે, હું તો બોલ્યો મરીબોને
કાજરે; હું તો• કામે જાયે સઉ જાગીને, તમે મુખે મુવાડો મહા-
રાજરે, તમે• ૧૦૦

મરધો કહે છે કે સાહેબ ! ઈશ્વરના નિયમ પ્રમાણે બોલ્યો છું-
તે સાંભળી ઉઘોગી લોકો વહેલા ઉઠી પોતાનાં નિયમીત કામો કરે.
તેથી તેઓ લાભ મેળવી મુખી થાય માટે હું બોલ્યો છું તમે અને
તમારા સ્વામી મુખે મુઠ રહો. વીના અપરાધે મારી ઉપર રીસ ક-
રશો નહિ એવો ઉત્તર આપ્યો. એટલે ચાર વાગવાનો અમલ થયો.
ત્યારે ફરીને બોલ્યો. તેનો શબ્દ સાંભળી મારજી બીજી વાર જાગીને
કહે છે કે હવે તો નહીં પરાડીયુ થયુ માટે મને રજા આપો. તે સાં-
ભળી ચંપાદે કહે છે કે મહારાજ, તમે વારે વારે ક્રમક્રીને કેમ ઉઠે
છો ! હજી તો એક પહોર રાત બાકી રહી છે. માટે નર્મિત થઇને સૂઈ
રહો. એમ કહી પાછા મુવારીને બીજી વાર મરધાને ઠપકો દઇ કહે છે.

કુહા—પાછલી રાતે પાછો બોલીને, બીજી વાર પડાવી મારજે-

બીજી પકડી મંગાવુ તુજને કાલા વાધરી પાસે કાલ્યરે કાલા ૧૦૧
 બાજ નથી મુવા તુજને, તને કહીયે કેટલી વારરે; તને ફરી તે
 જમાડયો મારા નાથને, કાલે કઢાવુ ગામની બહારરે. કાલે કઢાવુ મ
 મની બહાર. ૧૦૨

રાણી કહે છે કે તને એક વાર સમજાવીને કહ્યું તોપણ બીજી
 વાર ફાળ પડાવી. માટે કાલે તને કાલા વાધરી પાસે પકડાવીને ગામની
 બહાર કાઢી મુકાવીશ. ને સાબળી મરઘો કહે છે હે બાઈ, સાબળ.

ફુલો—તમારે કારણ નથી બોલીયોરે હું તો બોલ્યો છું ત-
 રકરને, કાજરે હું તો સઉ સંતાર્જી જાએ સેહેજમાં તમે સુખે સુવાડે
 મહાગજરે તમે સુખે ૧૦૩

મરઘો કહે છે હે રાણી તારા જેવા સુખીવા માણસોને દુખ
 દેવા નથી બોલતો હું તો ગરીબ ગરમા તથા ચોર લોકોને ચેતવણી
 આપવા બોલું છું, જે ગરીબ લોકો વેહેલા ઉડી પેતાના જરના
 કામ કરે ને ચોર લોકો ચેતી પેતપેતાને ઠેકાણે જાય તે માટે બોલું
 છું, એ વાતની તમે શુદ્ધિવાન ને દયાળુ થઈ મુજ પક્ષી ઉપર વીના
 અપરાધે આટલી રીસ કરે છે તે યોગ્ય નથી. એવો ઉત્તર સાંભળી
 ચ.પાદે સમજી કે મરઘો ખર કહે છે એટલે પાંચ વાગ્યા તે ટકારાને
 અવાજ સાંભળી માફજયે બારીમાંથી રસ્તા તરફ જોયું તે સવાર
 થવાની તદ્યારી દેખીને પેતાની રાણી ચંપાદેને કહે છે.

ફુલો—શીખ દ્યોને રાણી સન્યવતીરે, અમે જઈશું હવે વન-
 વાસરે; અમે બાર વરશે તે પાછા આવશું, તમે મુઠા અમારી
 આશરે તમે. ૧૦૪

માફજ કહે છે કે હે સત્યવાદી રાણી હવે તમે મને રાજ
 મળને રજા આપો. હવે હું એક પક્ષવાર રોકાનાર નથી. જો કાપ્યું

હશે તે બાર વરશે પાપા મળીશું એવું સાંભળી રાણી રૂદન કરી-
ને કહે છે.

દુહા—મોતો નાનું ડી હા ગીરે, ઉતાવળ હોય તો ઓસાવું
ગેવરે; ઉતાવળ નાનું મોતે મારા સાલીજા, લીલાજી મોકા
હકે ટેવરે, લીલાજી મોકા હકે ટેવ ૧૦૫

માથજી કહે છે કે તમે જે જે કાંઈ છો તે સર્વે સમજી જી
પણ હોશી એક દાજ બાર નોકાવાનો નથી માટે તન્ન રજા આપો
ઓ, સાંભળી ચાલો દાન કરી ને છે

દુહા—તમે જાણ્યા જાણ્યા વન વીથેરે, મારી કોને બલામળ
પ્રાણે, વિયોગ રખની વાનો કોને નહીં જતર આપો તમે શુ કહે-
શીરે, ઉતર ૧૦૬

રાણી કહે છે મારાજ તમે પોતાનીજ વાત કહીશ રાણી
લગીશ મારા વનના નીધાને દેા તો મારી કોને બલામળ કરા છો
અર દુખ વિરાગ નાજી તમારા વિયોગના દુખની વાંતા તમારા
શિવાય ખીલને નહીં રામાય નહીં તેના કાષ્ટ વિચાર આવે છે કે
નહીં તે સાંભળી મા જી કાં છે

દુહા—તમને મોખ્યારે મદર ગાળીશરે, ગાણી મોખી લી-
ચાળા ખાટરે, ગાળી ખાજો પીએને પેલો મોજમાં, તમે મહાલો
મીઝરીઆની વાટરે ૧૦૭

દુહા—મોલ બહીખાનું માલીયેરે, મારે લીચોળા મુગી સ-
માનરે, મારે મોજ છુટતા રજા રાણી માડીયું, મારે મહીમર
ઉજડ રાનરે; મારે ૧૦૮ રાગ કહે છે.

દુહા—તમને સોંપ્યા કણ કોહારનારે, તમને સોંપ્યા તે દુઝણા
કોટરે; તમને દુધ સાકર પીએને બાવતાં, વઆલુપણની નથી

ખોટરે, વસ્ત્રાં ૧૦૯ રાણી કહે છે.

દુહા—કણુ કોઠાર મારે કાયકારે, દુઝણા નેટા ચામડીયાને
દેજે, દુધ સાકર ર્ધીર તમ વીતાં વઝો ખાલી રક્ષા કરી રહુરે,
વસ્ત્રાં ૧૧૦ રાણી કહે છે.

દુહા—તમને સોખોરે રાણી રેટીયોરે, તમને નાખો તે મણુ
કપાસરે તે સરખી સરેરા ગમત કરી કાનનંદ તેથી તમે ની રો
ઉત્તરે રોથી, ૧૦૧ રાણી કહે છે

દુહા—રેટીયો લાગીને રાધુ ખીચાં વળી કપાસે મુક
લાલ્યરે વળી સુખીને રાગ નથી રામ્મોં મેતો જાલી તમારી
આવરે મેતો ૧૧૨ તમને પાપારે રાગ્ય ખીપોરે, રાણી ગળુને
ખીપળીયાના પાનરે રાણા બાંધ વરગે તે પાડા આવળુ, ત્યા પુત્રી
ભાવે બહુ દો ભગવાનં તા સુત્રી, ૧૧૩ રાણી કહે છે

દુહા—માથે તેટો મારા પાયમારે, મારા બાર વરગ કેગ
નયરે માર સળેગી સુગ નય વેગળું એક દીવસ વગ્ય ખમો
ચાયડે એક, ૧૧૪ એવુ જાણીતો તો ન પરણીતે, રજા બાજ
કંવારી રહેતરે રાજા ખાલી હાથ તમારો જાલીયો, તો હું તમને
દોષ ન દેતરે તો હુ ૧૧૫ સાસરી જંયાનો રહ્યો ઓગવારે, ધુ-
ધટ તાળ્યાના રહ્યા મન કોડ, ધુધટ રાજા તમે ચંપાને હુ દેતકાં
મારી ભલી બનીતી જોડરે, મારી, ૧૧૬ પેંડરી ઓઢીને કરધું સાસરરે,
તે તે હરખ થયો મારો ભંગરે, નથી છુટયાં તે હાથના મીંદના
નથી ઉતરયો પાનેતરનો રંગરે, નથી ૧૧૭

રાણીએ વીલાપ કરીને કહ્યું કે—

રામ પરજી દેશી—પીયુ શું થશે થાશે; મારી રજની કેટ
જે જાશે, એ ટેકં તમે મુકીને ચાલ્યા વનવાસરે; સ્વામી કહ્યો

નથી મારે આશરે; કું તો થઈને બેઠી નીરાશ પી. સ્વામી દાસો
 નાના બાળ સાથે નથી કાઠ રખવાળ, તમારી કાણુ લેશે સંભાળ;
 પી. તમે હઠ કરી નવ જશોરે તમે ભાવતા બોજન ક્યાં ખાશોરે
 સ્વામી કુખીયા ધણા તમે યાશોરે પી. સ્વામી હજુ છો બાળ વેશરે
 તમે રખે જતા પરદેશરે, મારૂં કહ્યું માનો લવલેશ પી. મારી
 સગી નણુ દતા વીરરે માદરે નયણે વહે છે નીરરે, મને નથી રહેતી
 થીર પી. મારી ભક્તી બનીતી જોડીરે, દેવે કાપ કરી બેઠા તોડીરે.
 તમે સીદ નાખો તરછોડી પી. પ્રાણનાથ પાછા તમે આવોરે,
 માદરા ઉપર દયા તમે લાવોરે; સ્વામી અબજાના પ્રાણુ બચાવો,
 પી. માત્ર જોર ગુમાવશું અંગ શીકુ પડી પીજો પડ્યો રગરે, મારા
 હરખ થયા સહિ ભંગ પી. મેતો જાણ્યું જે રત્નરે તેને રાખીશુ
 કરી જતરે, સ્વામી શીદને છોડો છો વનરે, પી. માત્ર રત્ન તે
 રજમાં રોળ્યુરે, માત્ર પાપ કરમે બોળ્યુરે માત્ર કામળ કાળજી
 છોળ્યુરે પી. વિધાત્રીને મારે દવેખરે, તેથી લખીઆતા આવા લેખરે,
 વેદેરભાવે તે મારી આ મેખરે પી. વીધોમ બાણુ મને ધણા વાગેરે
 મારૂં અંતર ભડો ભાગેરે, તે તો ઝોલવું ઠાની આગરે પી. સ્વામી
 કું કું નાનેર બાળરે, તમે વીના આવી પહોંચે કાળરે. મારી કાણુ
 લેશે સંભાળ. પી. હજી સોળ વરસ નથી થયા, મનના મનોરથ
 મનમાં રહ્યારે; નાની વયમાં મુકી મને ગયા પી. અપવાસ કરી
 રાત જાગુરે, જીમ્યાજીને પાપ લાગુરે; કું તો વરત કરી વર મામુ
 પી. તમે પાછા વળો ઘેર આજરે, મારૂં કહ્યું માનો મહારાજરે;
 આપુ મારા બાપનું રાજ પી. જાઓ કહેતામાં જીવડો જાગરે; તમ
 વીના કેમ રહેવાયરે વિયોગ કુખ તે કેમ સહેવાયરે. પી. હજુ હાથના
 મેંદળ નથી છુટ્યારે; પીયુષ મારા પાંખે અમુલ પુટ્યારે રોષ નેણના

ધીરજ ખુટયારે પી. એમ રાણી રહન કરશે, નયણે નીરની ખારા
ઝરે છે; મારે આગળ પાલવ ધરે છે. પી. અને સાસરે આવ્યાના
જોડે નથી હેડા માડામોડે; ચંપા કેતકી બનીતી જોડ. પી. અને
સાસુ જોયાની ખંતરે અને પાએ પડ્યાની ખાતરે કહ્યું માને મારા
મુખવંત પી. મારએ કહ્યું કે

દુહા—કંકાસ મુઠા કામનીરે, કાંધ ધીરજ રાખજો ચીતરે કા.
શુકન ભલેરા અમને આપીએ અમે ચાલીએ અમારે પંથરે અ.
એ રોવાનુ કામ નથી ધીરજ રાખીને રહા રાગની હઠે બાંધ રાણીએ
શુકન આપવા માડ્યા.

દુહા—ડાબા જમણી જોને તેતર બોલેરે. રાગ આડી ઉતરે
અંબારરે; રા. એવે શુકને તમે ચાલશેરે તમને ખાતક લોહીની
આરે તમ. આટો કુટોને રાગ ધી મોરે કાંધ છુટે કેશે જોને
નારરે કાં. એવે શુકને તમે ચાલશે તો રાગ નહી દેખો દર-
આરે રાગ.

તમે જશોતો મહા વિધન નડશે મારએ કહ્યું કે રાણી અપ-
શુકન બોલ્યા કરતા શુકન આપો. રાણી સારા શુકન આપે છે.

દુહા—ડાબા બોલે રાગ દેવલારે કાંધ જમણેરી ભેરવ હોયરે;
કાં. એવે શુકને તમે ચાલશેરે તમને વેરી ન મળશે કોઇરે તમને.
એરે ધડે કુંવારકારે, તેના ખોજે એજણુ જવળરે, તેને એવે શુકને
તમે ચાલશે, તમને મળશે કુદારે નારરે ત. વરકન્યા પરણીને
આવતારે, સામા મજે નિસાળીઆ સાર. સા. એવે શુકને તમે
ચાલશે તો તમને મળશે દેવળરે નારરે. તમ. દેવ સકળ શુભ જો-
નણીરે, કાંઈ પિતા કહેવાયરે ત્યાં રહ્યા કરો રાગ તમ તણીરે, રાણી
એડે મુઠો મારા રાયરે. રા. એરે આટો રાગ આવડી, નયં મુઠો

ગમે મશાપુરે, ત્યા રક્ષા કરે મુજ માવડીરે, સદૃશ રોમેતમાડ
કથાણુ સદૃશ શહેર વાડને રાય રણવિશેરે. ત્યા પર્વતને હોય
પીડરે ત્યાં છુરે આઘાધુ મારી માવડીરે, તે દો આવીને પુરે લાડરે,
હુમ પગ પગને દહન માનવીરે કાઢ નર નારીને ગણે કાં એ
વેશ ઘડે રાગ નાગીરે, કાઈ ગુર છે અગામારે, કાં પરમુલક
દેવે દુર ની પંચરાગે, જગેશવર મળાંદવ તમારે સાદયમારે
કાઢ પુરે ને રહે આશરે કા નયણા મારાગાથી નીર વાડે, કાળજ
કકડા યાય કાં લીમ પડે પગી ગણડરે એવુ મારે દુષ્ણે કાઢ
જ્યાં ના નાને દેખવુ ત્યારે ના થાશે મુખ, ના નર્મવત નારી
એકની, તના પગયે પગલે વાડરે તે દીને દીત મુને ખીનામણીરે,
હુનો કાઢ ભરી કકડ કરે, ગણી ક' રાગ રાયરે કાઢ ગતાયે
ચતુર તા ખાર ના લા'ના ગુકન લેતા આર્કાઓરે ગજરાનાં રમે
કરે ગજર

રાણીએ રા આખી એટલે રાગ પોતે ગુકન વેદરને આશ્રા
ત્યા રાગ ગા ક નાણી મદા ન કરે છે કે હા દામી રાગ વિના
મારા માણ ર નાર ની માંડે રાગની સાથ જમા ના ની,
રાણીનુ કહવુ સામગીને એક દામી બોલા કે આપણી એક દામી
પામે અખીતની આરેથી એક જહિયુટી હતી તમા એવો ગુણ હતા
કે માણસ મોમા રાખને જે જનાવરનુ કપ લેવા ચદાય તે કપ ચદ
નય રાણીએ તે જહિયુટી લઈ મોમા નાખીને પોતે લામરી ચદને
રાગની પાછળ ગઈ અને રાગના પેગડામા ભરાઈ ગઈ હવે જંગલ
મા બહી કડપરી રાગ નય છે એટલે રાણી મોદામાથી બોલી કે

હુલા—હળવે રેવંત રાગ ખેલાવજે, કાઢ કાળજી કકડા યાયરે,
કાં સવા મળવુ છે રાગ નેળીયુરે, માણસમેર અંગ દબાયરે. મા

ચોડને ધીમે ચલાવો આ અવાજ માંડને કાને આવ્યો એટલે મન વાળ્યું કે એ તો રાણીના ભણકારા શાગતા હશે એમ ધારી આગળ આવ્યા ફરીને રાણી બોલી.

હુહુ—દામાવતીના હીકારે, મારી સગી નણુંદના વીરરે માં
હજારે રેવત તમે હાંકળેરે, માં સોસાર્ધ જય શરીરરે, માં રાજ
તસ્ત ઉભા રડીને તલવાર ખેંચીને કહ્યું કે જે હોય તે મારા સામે
આવો નહીં તો હું બાળીને પ્રણે કરીશ એટલે રાણી પોતાનું સ્વરૂપ
મદલીને રાખના સામે આવી ઉભી રડી એટલે રાજાએ કહ્યું કે તમે
મને કેડો નહીં મુકાતો મારી મેળે આપનાત કરીશ રાજા રીસમાં
જે રાણીએ કહ્યું કે તમારી મરજી નથી તો હું નહીં આવું વડ
રાજાએ તે રાખનાંજ મોટો ગંભીર થઇ પડ્યો પછી રાણીએ કહ્યું
કે તમારે જવું હોય તો જાઓ હુંતો અહીંજ રડીશ ને તમે જ્યારે
આવશો ત્યારેજ આવીશ એમ કહી રાજા આપી સજા ગયા એટલે
રાણીએ વડ ઉપર પાછું રહન કરવા માંડ્યું રાણીનું રહનું સાંભળી
નદીના નીર પણ થંબી રહ્યા છેવટે રાણીએ મન વાળ્યું ગજરામાર
એક ખેડ કરતા જય છે આગળ રાયારખાનું શહેર આવ્યું શહેરની
બહાર સુકાર્ધ મયેલો બાગ હતો તેમાં જઈને ઉભો રહ્યો એટલે
બાગ લીલો હમ થઇ ગયો અને પુલના છોડને પુલ આવ્યાં દરાખ
સાથે મોઝે બાંધીને ઝાડ નીચે સુતો એટલે ઉંઘ આવી મઇ
એટલામાં એજ ગામના ઢેડ તથા વાગરી હમેશ લાકડાં વીણવા
આવતા હતા તેઓ જુવે છે તો બાગ લીલો કલાર જેવો શાભી
રહ્યો અને બહાર એક મોડો તથા એક પુરુષ દીઠો તે જોઇ તે
જામની બાલીક માલખુ હતી તેની પાસે જઈ કહ્યું કે તારો બાગ
લીલો હમ જોયો થઇ ગયો છે અને ઠાંધ એક મોટો પુરુષ બાગમાં

મુનો છે માલણ કહે કે તમને લોકડાં નથી મળ્યા હોય માટે તમે એમ કહો છો. પેલા માણસોએ સમ ખાધા એટલે માલણ જામમાં આઈ પછી પોતે એમનાં પગલાંમાંથી ઝાડ લીધાં થયાં છે એવું ખારીને પુછ્યું ત્યંદી દાર મજરા બનાવી રાગને આપવા જાય છે એટલે યોગ્યે ખુખારો કર્યો તેથી રાગ જગી ઉઠ્યો ને માલણ ઉભી રહી તેને માટે પાંચ મોરો આપી માલણ જોઈ રાજ થઈ અને જમ્યું કે આ ઠાક રાગ છે એમ ખારી માલણ રાગને પુછે છે.

ફુલ—કિયારે મુલક પતિ છો રાજવીર, કહો કયુંરે તમારું મામરે; કહો નહાની વયમાં બહાર કેમ નિસર્ખા, એવું શુંરે પડ્યું છે કમરે; એવું ૧૬૩ તે જળ મળે તજી લોકમારે, રાગ છે દણ બાળે વેશરે; રાગ ન રાગ શારે કુખે તમે આવીયા ખારા કેમ વેડા પરદેશરે; ખારા. ૧૬ હે નોકર ચાકર નહીં સાધમારે, તમે એકલા આવ્યા છો આજરે; જામે સત્ય જોતોને સમગ્રણી કવરણ, એવું શું છે અગત્યનું કમરે; એવું ૧૬૫

અરથ—એ પ્રમાણે આ જુના જોશ સાંભળી માલણ ઉતર આવે છે.

ફુલ—એક દેશને નથી રાજવીર, બેન નથી કરનો હું રાજરે; બેન ન પૃથ્વી પ્રલયણા કારણે, નીકળે જો જોવાને કમરે નિકળે; ૧૬૬ નામ હામ ખતાવીર, જ્યાં હોય આ સહેર જોતો જોઈને; મારી સંજય પાછો કામરે; પછી ૧૬૭

અરથ—માલણ માલણને કહે છે હે એમ હું કાંઈ રાગ નથી જાણું મુલક જોતાં નીકળ્યો છું મારે આજ નામ હું ને પાછો જોવાની કાંઈ મતલબ નથી કરતો આ સહેરો જોવાની જોઈને વિચારું છું પાછો હોય તો બે દિવસ રહીને જી રે મામ જ

મએ તે સાંભળી માણસ કહે છે કે હે મહારાજ મેં તો સદજ
મેં તો સદજ જન્યુવા પુછ્યું તમે કંઈ રીસ કરસો નહિ. જે આ
પને જે દિવસ કે તેથી વધારે દિવસ રહેવાની મરજી હોય તો મારે
થેર પંસરી સુખેથી રહેા. મારાથી બનતી બરદાસ કરીસ, તે સાં-
ભળી મારજી મામજીને થેર ગયા ત્યાં ગાદી તકીમો નાખી તે ઉપર
માનવ્ય બેસારીને તેની સાથે નાના પ્રકારની મીઠી વાતો કરી ધરમાં
આવી પોતાની પુત્રીને હુકમ કરી નાના પ્રકારની સ્વાદીષ્ટ રસોઇ
કરાવી મારને તૃપ્ત કરી જમાડ્યા તે પછી પાન સોપારીનું ખીટું
ખવાડી વાતો કરી તેનો સાર સમજી લીધો, વળી શહેરના રાજ વિશે
દેશીએક જન્યુવા જોગ બાજનો પુછી લીધી તેના ખુલાસાબધ
કેતરો મનનાં પોતે પ્રસન્ન થઇ કહે છે કે હે જેન તારી મમતા
જેન હું સંતોષ પામુ હું માટે આ શહેરના રાજ પાસે જઈ વાત
ચીત કડે જે ધખીન હશે તો ઠરાવ કરી ઇલાજ આપરી રહીસ તે
સાંભળી માણસ કહે છે કે બહુ સાર મહારાજ મારી પક્ષ પુરા છે
કે આપના મીઠાપથી અને બહુ આનંદ થાય છે તેમજ સદાય મરી
માટે આપ રાજ દરબારમાં રહેા. તે સાંભળી મારજીએ પોતાની પાસેથી
મહેરો વટાવી પોતાને શોભે તેવો પોશાક લઈ દરજી પાસે તબયાર
કરાવી બધી ઠણીને રાજ સભામાં ગયો. પક્ષ ત્યાં કાઢને નથી જુ-
હાર ન કર્યો તેથી સૂળ અને કચેરીના સર્જ જનો તેનું કપ અંચ-
ળાઇ જેઇ વિચારમાં પડ્યાં કે આ કાઢ મોટો બાબશાળી સૂળને
કુંવર છે, તેથી કાઢને જુહાર પક્ષ કરતો નથી, એવું વિચારી તેને મુજબ.

હવે—કીમ્ શહેરના તમે રાજપરિ નિમિત્ત કહો શું છે જામજી
નામરે વળી રાજ કારજી પરદેસરે એવું શું છે જામરે કામરે એવું

૧૬૮ કોને દુખે બહાર નીકળ્યારે હજી દીસો છે બાબેસારે હજી રાજ
તેજ અતી ઝમઝમે કેમ છોડયો પોતાનો દેસરે કેમ. ૧૬૯

ફહા—અમેરે નથી રાજ રાજવીરે કાંઈ છેડે છે મહાર ગામરે
આવ્યો છુ પરદેશ મારે ચાકરી રહ્યાનુ કામરે ૧૭૦ નામ માફ
નથી પાડીયુરે મુને ઠાકાર ઠાકાર કહે છેરે મુને મહેર કરી મુને રા-
બશો કુ તો તેની હજુરમા રકુ રે હુ તો ૧૭૧ અરથ માશજી કહે
છે મહારાજ મારો દેશ અધિયાથી ધણે દુર છે તે કે હેવાની કાંઈ
જરૂર નથી વળી માફ નામ પાડ્યું નથી તેથી મને સર્વ લોક ઠાકાર
કહીને બોલાવે છે. કુ પોતાની હુશિયારી જણાવવા સાર પરદેશ
નીકળ્યો છુ તે ત્યાં અન્નોદક લખીત હશે ત્યાં નીમક હલાલપણની
નોકરી બનવી મારો ગુણુ દેખાડીશ એવો ઉતર સાંભળી રાજ રૂસિદ
વિચાર કરે છે કે આ કોઈ મહા પરાક્રમી રાજ કુંવર છે એવુ એના
કપ અને ચચળાઈ ઉપરથી સાર જણાય છે માટે એને ચાકરી રહેવા
વિશે પુછી જાઉં એમ વિચારી રૂપસીંહ પુછે છે કે ઠાકાર, આપ
એક મહીનાનો પગાર કેટલા રૂપિયા લેશો ? તે સાંભળી ઠાકાર ઉતર
આપે છે કે એક મહીનાના સવાલાખ રૂપિયા પગાર લેશું ત્યાંજ
રહેશુ તે સાંભળી રાજ મોટા વીચારમાં પડી પોતાના પ્રધાનને પુછે
છે કે પ્રધાન મારી સાથે એકાંત આરગમાં આવ્યા ત્યાં તને કાલ
વિચાર પુછવું છે એમ કહેતા તે બેઠે જણુ એકાંત જઈ સામ સામા
ખુરશી ઉપર બેઠા ત્યાં રાજ પુછે છે કે પ્રધાનજી, આપણા સરવે
નોકરાના પગાર દરમામે સરા લાખ રૂપિયા ખરચ થાય છે તેવી
ખીજ એક રકમ એક ધણુને કેમ અપાય ? અરે, એ ઠાકારમા એવો
સદગુણુ હશે તે સમજતુ નથી. તે સાંભળી પ્રધાન કહે છે કે મહા-

રાજ જેઓ ધુધીના સાગર જેવા મુલ્યમંત્રીર હોય તે બારે પગાર લે
 છે. તેથી તેના વધારે મુલ્ય કરી દેખાડે છે. તે હરામનો પગાર લે-
 નાર નહિ. માટે આપ તેની પરીક્ષા જેવા એક મહીનાની ખેતી કરી
 રાખો. તેમાં તમને મુલ્ય જણાય તો વધારે રાખજો આ વખત આપ
 નહિ રાખો તો તે આશ્ચર્ય જશે ને તેને કાઢ ખીજો રાગ નોકરી
 રાખશે તો આપની આખર જશે તે સાંભળી રાગ કહે છે કે તારી
 મરણ છે તો આપણે પરીક્ષા જેવા રાખીએ, એવો નીશ્ચય કરી સ-
 ભામાં આવી ઠાકારને કહે છે કે તમે કહ્યો તે પગાર આપીશું માટે
 તમે સુખેથી રહો તે સાંભળી ઠાકાર કહે છે કે તમે કશુંક થયા તો
 હું પણ રહેવાને ખુશી છું પણ મારી રીત કહુ તે સાંભળો સવારના
 દસ કલાક થયા પછી તમારી નોકરી સાંજના ચાર વાગ્યા સુધી કરી
 તે પછી મારી મરણ પડશે ત્યાં ફરવા જઈશ ખીજું એ જે હું દેવ
 મુનીશ્વર પાસે આજ્ઞા સુધુ અને મારી જનેતા એ જીને મુન છુ તે
 શીવાય બીજા કાંઈને નમતો નથી માટે સભામાં આવતા અને જતાં
 તમને સલામ કરીશ નહિ હો ? તે સાંભળી રાગ કહે છે કે જે તમે
 કહો તે મારે કશુંક છે, તમે ફક્ત મારી સાથે મધુરીવાતો કરી
 સોમટા બાજુ રમશો એટલે બસ છે. એવો ઉત્તર આપી હુકમ તે
 ઠાકારના નામના પગારનો આંક અને મીલી નોંધી રાખી એટલે મા-
 રણ્યે ઘેર જવાની રજા માગી માણસને ઘેર આવ્યા તે જોતાંજ
 પ્રજ્ઞુ કે હે ભાઈ આપ રાગ મારો જાણ શો બદોબસ્ત કરી આવ્યા
 તે સાંભળી ઠાકારે થયેલી વાત બધી કહી સંભળાવી તે સાંભળી
 માણસ ખુબ ખુશી થઈને કહે છે કે હે ભાઈ તમે મારા મારી જાણ
 ભાઈ કરતાં અધિક વહાલા છો તેથી સુખેથી મારે ઘેર રહો હું ત-
 મારી સેવા કરવામાં કશી વાતની ખામી રાખનાર નથી. તે

સાબળીને ઠાકાર કહે છે કે બેન ઠીક છે હું પણ તારો મુજબ
 જીવનાર નથી. એવી પરસ્પર પ્રાતો કરી માલજી નાના પ્રદારની
 સ્વાદીય રસોઇ બનાવીને સુગંધી તેલ માળે શરીર મરદ કરી ગરમ
 પાણીથી નવરાવી દીલ કાઢ કરી ધોએલા વસ્ત્ર પેસવી પાટલા ઉપર
 બેઠારી રૂચી પ્રમાણે બોજન કરાવ્યું જમી રહ્યા પછી બીકુ ખર-
 રાવ્યું એટલે દરબારમાં જવાની વેળા થઇ ત્યારે માણ જોતાને
 અમીરી પેશાક પહેરી દરબારમાં ગયો ત્યાં રાજા પ્રધાન ને સરવે સ-
 લાજનોયે માન આપ્યું પણ પોતે નમ્યો નહી પછી રાજાની સામે
 બેસી કેટલીએક વાતો કરી એટલે સોગહા બાણ માલી ધણી ચતુરા-
 ધથી રમત રમતાં ઠાકાર છતાં એમ નિત્ય નિયમ પ્રમાણે રાજસ-
 ભામા આવી રાજા પ્રધાનને રમ્યત સરન પ્રસન્ન કરી સાંજના ચાર
 વાગે ધોડા ઉપર બેસી દાલ તરવાર પીનોલ બાધી મરણ પડે ત્યાં
 ફરવા વ્યથ એમ કરતા ઓગણત્રીશ દરારા ધર ત્યારે રાજા પ્રધાનને
 એકતિ બોલાવીને કહે છે કે પ્રધાન આવતી કાલે એક મહીનો પુરો
 ચશે તેના સવાલાંખ રૂપિયા પગારના આપવા પડશે તેનો કદ'પણ
 ગુણ દેખાયો નથી મેં તારા કહ્યા ઉપર બધી વાત કબુલ કરી છે
 તે સાબળી પ્રધાન કહે છે કે મહારાજ એના ગુણની આજે રા-
 ત્રીએજ ખખર પડશે કેમકે આપણો ગોવાળ આજે ખખર લાવ્યો
 કે આપણા ગામને માંદરે એક રક્ષિત આવ્યો છે તેણે કેટલાક બકરા
 અને બીજા પશુઓ મારી નાખ્યાં તે પછી પાછો ઝાડીમાં ભરાઇ
 ગયો તે જો રાત્રીએ લામ જોઇ ગામમાં પેસશે તો માણસોનો ધાત
 કરશે માટે તેનો બ'દોખરત થવો જોઇએ એવી ખખર લાવ્યો છે માટે
 આજ રાત્રીએ એ ઠાકારને દરવાજો ચોકી કરવા મોકલી શું ત્યાં
 એની સર્વ હુશિયારીની ખખર પડશે એ રીતે પ્રધાને ઉતર આપ્યો

તે રાજાએ કબુલ કરી ઠાકારને કહ્યું કે આપણા ગામ ખાદાર એક
 રાક્ષસ આળ્યો છે તેણે કેટલાક બકરાને ખીંગ પશુઓ મારી
 નાખ્યા માટે તે ગામમાં પેશા જશેતો માણસોને ધાત કરશે માટે
 તમે દરવાજાનો બંદોબસ્ત રાખી તે રાક્ષસનો બચ ટાળવો જોઈએ
 તે સાંભળી ઠાકારે ઉતર આપ્યો કે મહારાજ એ ધણી ખુશીની વાત
 છે જ એ મારા લાયકનું કામ મનેજ બતાવ્યું તેથી એ બચ તરફાળ
 ટાળી માફ નિમક હસાલ પણ દેખાડીશ એમ કહી પોતાને મુકામે
 જઈ પેહેલું ભોજન રૂક માણસની રમ લઈ સર્વ જોઈતા હથીયારો
 સજી દીવસ આધમતાં પેહેલાં સરવે દરવાજા બંધ રખારી ફક્ત ઉ-
 નચણુ દરવાજાની ખારી ઉઘાડી રાખીને તેને જોઈ ઉઘાડી તરવાર
 લઈ ઉભો રહ્યો ત્યાં રાત પડીને થોડુંજ અંધાર થયું એટલે આરે
 ફેર જો । જોતો દરવાજા નજીક આવ્યો ત્યાં સુધી કોઈ પશુ કે મા-
 નસ તેની નજરે આવ્યા નહિ કેમકે દિવસ છતાં ઠાકારે થોડસ બં-
 દોબસ્ત દર્યો હતો તેથી કોઈ સપટામા આવ્યું નહિ એટલે દરવા-
 જાની ખારી ઉઘાડી જોઈ ખુશી ખુશી થયો કે ગામમા પેશવાને ખારી
 ઉઘાડી છે એ પણ હીક નાલ પડ્યો એમ ધારી વાંકો વળી ખારીમાં
 થઈ એટલે ઠાકારે જગેશ્વર મહાદેવનું સ્મરણ કરી સહાયતા માગી
 અતી જોરમાં શીરોછની તરવાર તેની ડોક ઉપર મારી જેથી તેનું
 બીજામણું માથું દુર જઈ પડ્યું તે જોઈ રાજા સેવકોએ તરત રાજાને
 તથા પ્રધાનને ખબર કરી એટલે તે બન્ને, અને ખીંગ કેટલાક લશ્કરી
 અમલદારો મશાલો તથાવાર કરાવી રાક્ષસનું કલેશ જોવા આવ્યા ત્યાં
 જોઈ સર્વજનો આશ્ચર્ય પામી ઠાકારની તારીફ કરવા લાગ્યા કે એ
 કોઈ દેવાંસી શુરવીર રાજા કુંવર છે એમ સમજી રાજાએ આર
 અમલદુ ગાડુ મંઝાવી સેવકને કહ્યું કે આપણા ગામમાં એ ઠાક

ફર જઈ જંગલમાં એની લાસ દાટી માડુ ધોઈ નાંખજો. એવો કુદરત
 કરી સદુ સદુને સ્થાનકે ગયા ઠકારે બનેલી સરવે હકીકત માથાએ
 કહી તે સાબળી માથાએ બહુજ પ્રસન્ન થઈ તેનાં કુખમાં લીધાં પ્રાણી
 ઘોડી એક વાન ચીત કરી સુઈ રહ્યાં રાજસેવકા કહ્યા પ્રમાણે સ-
 શસની લાસ દાટી માડુ ધોઈ પોતાને સ્થાનકે આવ્યા. તે પ્રાણી સજ-
 રનો પોહોર થયો એટલે નિત્યના નિયમ પ્રમાણે મારજી દરબારમાં
 આવ્યા ત્યા રાજા પ્રધાને સર્વ અમલદારો તથા સેવકાએ બહુ આનંદ
 આપી કહ્યું કે આપના સદગુણના જે વખાણ કરીએ તે પ્રાણી જે
 જે એમ કહ્યા પછી રાજાએ ઠકારને સવા લાખ રૂપિયા પમારજી
 રોકડા આપીને ભારે કીમતનું શેલુ તથા કસબી મંડીલ, સોનાના
 કડાં કંઠી અને હીરા જડિત બે પોહોચીયો તથા હીરા જડવતી
 મુઠવાલી શીરોષ્ઠની તરવાર અને ગેંડાની દાઘ એટલાં વાન બહિષ્ક
 આપી કહ્યું કે તમોએ એક ઘડીમાં જે પોતાના સદગુણ અને શુ-
 રવિરપણાની હુશીઆરી દેખાડી છે તેનો બદલો મારાથી વાળી
 શકાયો નથી. હવે મને બધી વાતે આપની ખાત્રી થઈ એવી પ્રજા
 ચીત થયા પછી ઠકારે શહેરમાં સર્વ ઠેકાણે રસ્તાઓ સરખા કરાવી
 પાકી સડકો બંધાવી બે વખત પાણી ઝાટવાનો કુકમ કર્યો તેજ
 સાંજના રહ્યતને વિશ્રાંતી પામવા અતી સુંદર વાડિ મંજલા બંધાવી
 કેટલીક વાનમાં રાજાના હકમાં પેદાશ વધારી એમ દીન દીન મલ્યે
 સુધારો કરવા માંડ્યો એ વાત ઈલા રડી તે પછી ચંપાવતી નગરીના
 રાજા કેશરીસિંહની પુત્રી કુસાદે નામે મહા રૂપ ગુણની ભરેલી હતી
 તેના સાંભળવામાં એમ આવ્યું કે માડવણના રાજા જસરાજસિંહ
 ગ્રાણીમાનીતી રાણી હામાવંતીનો પુત્ર સજો નામે મહા મહુર મહા-
 કમી અને રૂપ ગુણમાં ભરપુર છે તેથી એ વરની સાથે મહાર લગ્ન

થાય તો બહુ સારૂ કેમકે મારા માત પિતાયે આજ્ઞા આપી છે કે તું
 નારી ઇચ્છા પ્રમાણે સહચરણી વર મોહાવી પ્રસન્ન કરીશ તે અમારે
 કલુષ છે એવો વિચાર કરી એક પોતાનો આશ્રીત બ્રાહ્મણ હતો તેને
 કહ્યું બહારેવ હું તમને એક પત્ર લખી આપુ તે તમે લઈ માંડવખડમાં
 જસાળમની અણુમાનીતી રાણી દામાવંતીના પુત્ર ગજરામારજી પાસે
 જઈ તેને વંચાવીને તેની સાથે મારૂ વેવિશાળ નકી કરી વહેલા અ-
 વળે એટલે હું તમને પુરાકળ ધન આપીશ. એમ કહી તેને પત્ર લખી
 આપીને એકસો રૂપિયા વાટ ખરચીના આપી તરત વિદાય કર્યો તે
 સ્તિત્વળી મજનકરી માંડવખડ આવી દામાવંતી પાસે ગયો ત્યાં સરવ
 સમાચાર કહયા ત્યારે દામાવંતીયે ઉતર આપ્યો કે મારા પુત્રને એના
 પીતાએ દેશવટો દીધો છે તેથી તે હાલમાં ઘેર નથી વનવાસ ગયો
 છે તે બારવરસે પાછા આવે ત્યારે એ વાત કલુષ થાય એવો ઉતર
 સાંભળી બ્રાહ્મણ નિરાશ થઈ ત્યાંથી પાછો વળ્યો તે કેટલાક શહેર
 ફરી ફરી યાક્યો પણ મન ગમતુ ઠેકાણુ મળ્યુ નહીં પછી વિચારવા
 લાગ્યો જેમણે ધણે ફર્યો તોય જેમ બનતો નથી. માટે હવે તો
 જે શહેર આવશે ત્યાંના રાજાને ગજરામાર કરાવી વેવિશાળ કર તે
 કાંઈ ધન મળશે, એમ વિચારી રાજા રૂપસીદના શહેરમાં (ગજરામાર
 ચાકર રહ્યો છે ત્યાં) આવ્યો તેવોજ રાજા પાસે દરબારમાં જઈ
 આશીરવાદ દઈ કહે છે કે ચંપાવતી નયરીતા રાજા કેસરીસીદની
 પુત્રી કુમારે નામે માહારૂપ અને ગુણવંતી છે તેના હાથનો પત્ર લઈ
 માંડવખડના રાજા જસાળમની અણુમાનીતીના પુત્ર ગજરામારજી સાથે
 વેવીશાળ કરવા ગયો હતો પણ ત્યાં તપાસ કરતાં સાંભળ્યુ કે માર-
 જીને એના પીતાએ દેશવટો દીધો છે માટે ત્યાંથી કેટલાક શહેર ફર્યો
 પણ બીરાબર ઠેકાણુ મળતુ નથી તેથી જો તમારી મરજી હોય તો

તમારી સાથે વેવિશાળ નદી કરે કન્યા રૂપ ગુણનો ભંડાર છે તેથી તમારો દરબાર શોભાવશે એવું સાંભળી રાજાએ પોતાના પ્રધાનને યુક્તિ વેવિશાળ કણુક કર્યું પણ ફરી પુછ્યું છે તમારી વાત કુંવરીએ કણુક કરી તો સાચું પણ ન કણુક કરે તો મારે પાછું ફરવું પડે તો આખરે જય તે ઠીક નહીં તે સાંભળી બ્રાહ્મણ કહે છે કે પુલાહે કે હું કાંઈ મારજીને દીઠે ઝોળખતા નથી માટે તમનેજ ગજરોમારે હરોવીશું એવું સાંભળી એક બ્રાહ્મણને એક હજાર સોના મોહોર આપી એટલે તે રાજા થઈ આશીરવાદ દઈ કહે છે કે મહારાજ હું આજા માગુ છું, આપ સુશોભીત વસ્ત્ર અલંકાર પહેરી મોહોટી જાન શોંઢાડી વેહેલા આવળે એમ કરો. બ્રાહ્મણ તાકીદથી પુલાહે પાસે આવેલીને કહે છે કે આજે સાહેબ તમારા કદયા પ્રમાણે કામ કરેલ કરી આગે છું તે સાંભળી બ્રાહ્મણને બસો સોના મોહોર આપી તે બધું આશીરવાદ દઈ ઘેર ગયો, હવે બ્રાહ્મણ વીદાય થયા પછી રાજા રૂપરી હે પોતાના પ્રધાનને એકાંતે બોલાવીને કહ્યું કે ચપાવતીના બ્રાહ્મણે પુલાહે સાથે લગ્ન કરવાનો નકી કરાવ કર્યો છે માટે દાથી થોડા રથ પાલખીયો તથા દાસીયોને તઇયાર કરી રથમાં બેસારો તે કહે છે કે મહારાજ બધા તઇયાર થઈ જશું ત્યારે તમારી ગાદી બને શહેર કોણ સાચવશે ? તે સાંભળી રાજા કહે છે ઠકિર ધણો નીમદહલાલ અને વીશ્વાસુ માણસ છે તેથી તે બધું સાચવશે. વળી એક ખીજી કારણ છે જે ઠકિર ધણો રૂપ ગુણથી ભરેલો છે તેથી એને જોઈ પુલાહે પ્રસન્ન થાય તો મારી સાથે વરે નહીં, માટે ઠાકારને બોલાવો હું બલામણુ કરું તે સાંભળી પ્રધાન કહે છે કે સાચું મહારાજ એમ કહી ઠકિરને સરવે હકીકત સંભળાવીને ગાદીની તથા પોતાના સરવે સેવકોની રક્ષતલી બલામણુ કરી કહ્યું કે હું ઠકિર

ચંપાવતી નમરીમાં મારા લગ્ન કરવા જાહેર મને તમારી બધી રીતે
 પરીપુરક આત્મા છે. તે સાંભળી ઠાકાર કહે છે કે મહારાજ આપ
 બધી વાતે નીચલા રહી પધારે ને લગ્ન કરી વહેલા આવજો એવી
 રાજ મળતાં મોટી ધામધુમથી જન તથ્યાર કરી, નગારાં નીશાન,
 ચોખ્ખીઆં વગેરે વાજતો સ્થિત રૂઝ ચુલુસ જોઈ સધાવ્યા તે વેળા
 નાના મોકારના વાજત વજારી બંદુકના અવાજ કરી ચાલતા થયા.
 હવે ઠાકારે જ ચાર કર્યો કે રાજ મને પોતાની સરવે રાજધાની સોંપી
 મયા છે તે હું સારી રીતે સંભાળીશ તેની કશી ચિંતા નથી. પણ
 મને જનમાં સાથે નેહી ને ગયા તેનું શું કારણ હશે? વાર મરજી
 તેમની હું મારા કામમાં તત્પર રહું, એવું વિચારી સરવે દરવાજાને
 તેમ રાત્રી દિવસના ચોડીદારોને પોત પોતાની હોદ્દાની બલામણુ
 કરી. શહેર કરતા ગામડાઓને મારગે ધોડેસ્વાર સીપાઇઓને મોકલ-
 લાવતાં હજી કે વાટે જતાં આવતા કોઈ પણ વટે મારગને હુટારો
 લોકો ધળ દહ હુટે નહી તે વાતની ચોતરફ સારી રીતે તજવીજ
 રાખજો એમ સરવે ઠેકાણે ચંચળ સીપાઇઓને સોંપણુ કરી. દરઆ-
 રમા કચેરી બરી રાજનીતિ પ્રમાણે પ્રગ જનોને ન્યાય કરી રાજ
 કરતાં સરસ કામ ચલાવ્યું, રૂપસીહજી મોટી ધામધુમથી જન લઈ
 નીકળ્યા હતા તે ચંપાવતી નગરી પાસે આવી રાજ કેશરીસીંહજીને
 જાહેર કર્યું કે જન આવી છે. તે સાંભળી રાજાએ મોટી ધામધુ-
 મથી સામંત્યું લઈ જમાન આપીને પોતાની અતિસુંદર અને મોટી
 વાડીમાં ઉતારો આપ્યો. રૂપસીંહજી તે વાડી અને બંગલાની શોભા
 જોઈ ખુબ ખુશી થઈ પરણવાની આતુર થઈ વાટ જોયાં કરે છે,
 એટલામાં કુસાદેએ પોતાની હજીર દાસીને સંદેશો કહી વરરાજા પાસે
 મોકલી. તે તરત આવીને વરરાજાને કહે છે કે મહારાજ મારી બાઈ

પુલાદેએ કહ્યું છે કે મહારાજ સ્વામી મનરામારા પક્ષે દેવ ગુણના
 જાંઠાર છે, તેથી તેની પરિક્ષા જોવા મેં સાત રંગના સાત જુદા જુદા
 પડદા બાંધ્યા છે, ત્યાં જે પડદાની સમસ્યા કહું તેનો બરાબર જવાબ
 આપશે તો તેની સાથે પરણીશ. કદાપિ ઉત્તર નહીં આપે તો પરણુ
 વાની નથી એ રીતે મારી બાધએ કહ્યું છે તે તમને જાહેર કરેલું
 એમ કહી દાસીએ પોતાની બાધ પાસે આવી કહ્યું કે તમારા સરવે
 સમાચાર કહ્યા છે પુલાદે કહે સાર. એમ કહી પડદા ઊઘાડવાની
 સમસ્યા માઢ કરી રાહ જોયાં કરે છે દાસી સંદેશો કહી ગયા પછી
 રાજા રૂપસીંહ પોતાના પ્રધાનને કહે છે કે હે પ્રધાન પુલાદે તો
 સાત રંગના સાત જુદા જુદા પડદા બાંધી દરેક રંગની જુદી જુદી
 સમસ્યા પુછે તે સરવેના બરાબર ઉત્તર આપે તોજ મારી સાથે પરણું.
 હું તો જરીયે સમસ્યા સમજતો નથી તો ઉત્તર શી રીતે દઉં ! અરેરે
 હવે તો પુરી કમબખ્તી આવી. જે આ વખત ઠઠ્ઠાર આપણી સાથે
 હોત તો આપત નહીં આપણું કામ થાત માટે હવે તો તે ઉપાય
 રહ્યો નથી માટે આ ગામમાં આપણા જાના સેવકો મોકલી કાઢ
 બ્રીશ લક્ષણો પુરૂષ શોધી મંગાવી તે જે ઉત્તર આપે તો માર
 કામ માય નિકર આખર ગુમાવી પાછા જવું પડશે, તે સાંભળી પ્રધાન
 ચતુર સેવકોને સરવ જીના સમજાવી ચારે તરફ મોકલ્યા તે બ્રીશ
 લક્ષણની શોધ કરે છે પણ જોઇયે તેવો કાઢ ચતુર પુરૂષ મળતો
 નથી તો પણ શોધ્યા કરે છે એટલે એક કાસદે ઠઠ્ઠારનો પત્ર લાવી
 રૂપસીંહને આપ્યો તેમાં લખ્યું છે જે આપ દરબાર વિષેની તથા
 શહેર અને હરકરના બદોબસ્ત વિષેની કશી ચીજ કરશો નહીં બધી
 વાતનો બદોબસ્ત રાખ્યો છે આપ લગ્ન કરી વહેલા પધારજો એજ
 વિનંતી, એવો પત્ર વાંચી રાજા પ્રધાન બેઠે રાજ થયા પણ પડદા

ઊડનારની રાહ જોવાં કરે છે. કાશદને મોકલ્યા પછી ઠાકારે પોતાના
 મનમાં વિચાર કર્યો કે રાજને સર્વ ઠેકાણે સારો બંદોબસ્ત ચાલે છે
 માટે બહાર ફરવાનું નિમ કરી મારા ઘોડા ઉપર બેસી કાઢના કબાયામાં
 ન આવે તેમ સળ શપ્તિહજીના લગ્નની ધામધુમ જોઈ ગેહલો આ-
 વતો રહીશ એવો નિશ્ચય કરી સરવે અમલદારોને બલામણુ કરી ફર-
 વાનું મિલ કરી નિત્યનો પોશાક લઈ પોતાનો ઘોડો તૈયાર કરાવી
 તે ઉપર અસ્વારી કરી પવન વેગે અગાવી ઘોડી વારમાં ચપાવતી
 નગરી નજીક આવીને પોતાનો અમીરી પોશાક કાઢીને સુશોભીત ફરી
 પોશાક પહેરી શેહેરમાં જઈ ઉતરવાનું એકાત ઠેકાણુ જોયા માંડયુ
 એટલામાં એક અતી સુંદર મસ્તી દીડીતેમા ઘોડા સડીત ચાલ્યો ગયો,
 તેને જોઇને બીજા ફરી મોકલ્યા કે કયુ હઝરત આપ કહામે આવે
 આર કહાં જાતે હો ફરી કરે છે. મેંદાખી શીરનેકુ નીકલાકુ સ યે
 મહજ્જ અછી દેખકે દેખનેકું આયા હુ તે સાબળી ફરી કહે છે
 જહકો આજકી રાત મહાં ઠેર જાઓ એવુ કહી તેને ખાટલા ગોડ
 પાથરી બેસાડ્યો પછી ઘોડાને પોતાની પાસે એક લીમડાના ઝાંડ
 સાથે બાંધી ઘાસ તથા દાણો મુક્યો પાણી પાયુ તે પછી ફરી રહી
 પસંદ પડે એવી મીઠી વાતો કરી સહીને ખુશી કર્યા એટલે
 રાજ સેવકો જે બગીચાલુઓ પુરખ જોવાં મોકલ્યા હતા તે ચોતરફ
 ફળી રખડીને ચાક્યા પછી ફરતા ફરતા મધ્ય પાસે આવીને કહે
 છે કે આખા શહેરમાં અથડ્યા પછુ હજુ કોઈ અડધુ નહિ માટે આ
 મસ્તીમાં જઈને જોયુ તો ત્યાં એક ચંચળ નવો ફરી જોયો એટલે
 કેની સામુ જોઈ મહોમાડી કહે છે કે આને પુછી જોઈએ તો કહ
 એ રાજ સાંભળી નવો ફરી કહે છે કે હુ અમલ અપસ મેં કહ
 અમલ કરે છે જરા અબરદારીસે ખાત કરો તે સાંભળી રાજ સે

બોલો કશું કે તમે ગુજરાતની વાત બોલી જાણો છો અને એ ભાષાની
 સમજણ સમજ જાણો છો ? તે સાંભળી ફરી કહે છે કે હું બધું
 બોલી જાણું છું એવો ઉત્તર મળતાં સેવકો કહે છે કે આ નગરના
 સભાની પુત્રો કુલાદે સાથે અમારો રાજ્ય પરણવા આવ્યો છે, પણ
 કુલાદેએ વરની ચતુરાઈ જોયા સાત રંગના સાત પડના બુદ્ધા બુદ્ધા
 બાંધ્યા છે ત્યાં ઉભી રહીને દરેક પક્ષા આગળ જે સમજ્યા કહે તેનો
 ઉત્તર આપ્યો. કોઈએ તે વિશે જો તમે જાણતા હો તો અમારી
 સાથે પડા ઊઠાવશે તો અમારા રાજ્ય સાદૃશ્ય તમને ધન આપી
 રાજ કરશે. તે સાંભળી ફરી કહે છે કે મારે ધનનું કાંઈ કામ નથી
 જો તમારા રાજ્યનું લાભ થવું હોય તો હું તે વાતમાં બહુ ખુશી
 છું પણ આ વાતની રાજ્યને ખર્ચ કરી રાજ્યનો લાભ સામાન સર-
 વે પોશાક લઈ આવો તે પહેરી સાથે પડા ઊઠાવી નાંખુ એવું
 સાંભળી સેવકોએ તે સરવે બીના રાજ્યને કરી એટલું પોતાના લગ્નનો
 પોશાક આકરો સાથે મોકલ્યો તથા વરરાજ સાથે મોકલ્યા તે લઈ
 ફરીને આખા એટલે તેણે પહેલા રમેણ પછી સેવકોએ કહ્યું કે તમે
 કુલાદેને કહો કે તે સમજ્યા પુછવા માંડ્યું રહે વળી રાજ્યને કહેજા
 કે તમે આજ પોશાક પહેરી પરણવા બેસજો, તેથી તમારું કામ
 ફતેહ થશે. એવા સમાચાર સાંભળી સેવકો રાજ્યને તથા કુલાદેને જાણ
 કર્યું અગી ફરી વરરાજનો અગ્રી પોશાક પહેરી પોતાના ધોડાને
 ભરિયાર કરી તે ઉપર અમારી કરી લોભને તરેલવાર ચાલ ચલાવી
 નમાવતો નમાવતો કુલાદેના મોકાદે આવ્યો ત્યાં રસ્તામાં સ-
 રવે લોક તેની ચમકાઈ જોઈને ખુશ ખુશી થયા તેમ કુલાદે પણ
 નાખોઈએ સોમે સમજાર તથા કૌતમ પ્રકારનો પોશાક પહેરી પોતાની
 મારીમાંથી વરરાજની ચઢી જોયા કરતી હતી તે પણ જોઈને બહુ

પુણી થઈ દાસીને કુકમ કર્યો કે વરરાજી પધારે છે તેને માનપાત્ર આપીને પડદા બહાર પુરશી નાંખી બેસારને એટલે કે રામસ્થા પુછીશ એવો કુકમ કર્યો એટલામાં વરરાજી મોઢાંસ પાશે થોડો ન-આવના આવી ઉભા રહેવા એટલે દાસીએ આવી કહ્યું કે અહો વર-રાજી પધારોને બિરાજી આ પુરશી ઉપર મારી બાપ પડદામાં ન પાર છે તે તમને સમસ્થા પુછે તેનો ઉત્તર આપશો તો તે પુછીશી તમારી સાથે પરણશે. તે સાંભળી વરરાજીએ (મન્નરામાજીએ) ઉત્તર આપ્યો કે તમે અને તે પ્રમાણે પુછો. એટલે દુલાહે પડદામાં રૂઢિ પ્રસ્ન પુછે છે, પહેલો ધોળો પડદો.

દુલ્હા—પડદે આંખારે મારા વાલમારે તમે કહોને પડદા ફરી રીતરે; તમે. ધોળો પડદો કડી રાજ દાખવો, વરમાળ આરોપુ આણી પ્રીતરે, વરમાળ. ૧૭૨ રાજ ઉતર દુલા, ધોળા વનમાં ગઈવન ત્વરે કંઈ ધોળો તે વનમાં કપાતરે; કંઈ. ધોળુ દુધ પીને છવે સર્વકા એતો લીલા શ્રી અચીનાચરે; એતો. ૧૭૩ રાણી દુલાહે કહે છે બલોરે ઉતર આપ્યો રાયજરે તમે બલો તે રાખ્યો રંભરે; તમે. કવે પીતો પડદો કડી દાખવો, તમને ધોલાકુ સેજ પલંબરે; તમને. ૧૭૪ પડદો બીજો દુલા ધોળો પડદો છોડી નાંખજરે, પછે પીજાની ન વાતરે, પછી કહ્યું એકમાં ઉતર આપીને તમને પરણી બધ સજી અચીતરે; તમને. ૧૭૫ પીળો તે વનમાં પોપટારે. કંઈ પીળા નડે. જરે; કંઈ. પીળો શામે ઝારહેનો કંઈવો. કચી કચીને ચપામી રૂ. વલાલરે, ફરી. ૧૭૬ રાણી દુલા-અલોરે ઉતર તમે પડદો આપી. પ્યો કુસીવાસીનો રંભરે; બધો. કવે રાતો પડદો રાયજરે, બધો. પોલાકુ સેજ પલંબરે. તમને. ૧૭૭ પડદો કચી કચીને ચપામી રૂ. કચીરે, પછી વાળની મુલુને રીતરે પાક દુલા-પીળો પડદો પડે.

એકમાં કહી દાખવું. તમને પરણી લઈ જશું ખચીતરે; તમને. ૧૭૮
 રાગ ઉં. દુ. રાત્રી તે વનમાં ચનોહરીર, રાણી રાતો કસુખો મજ
 હરે; રાજા શામે ગોરાદેનો ચુડમો. બારે માસ પેરંતો દીડરે. બારે.
 ૧૭૯ રાણી. બન્ને ઉતર આપ્પો રાયજી, સુણી મનમાં તે થાપ ઉમં-
 ચરે સુણી. હવે કાળો પડદો કહી દાખવો, તમને પોઢાકુ સેજ પક્-
 ગરે, તમને. ૧૮૦ પડદો ચોથો રાગ, રાતો પડદો પાછો કરારે પછી
 દાગની સુણને રીતરે; પછી. એને પણ એકમાં કહીદાખવુ ખારી પરણી
 લઈ જશું ખચીતરે ખારી. કાળો તે વનનો દાશીયોરે તેથી દાળોછે
 અતીશે દાગરે, તેથી. દાળો શા ગોરાદેનો ચોટલો જાણે શામે તે
 કાળો નાગરે, જાણે. ૧૮૧ રાણી દુ. બલો અર્થ રાયજીરે, તમે રૂડો
 કદ્યો છં રંગરે, મે. હવે લીલો પડદો કહી દાખવો તમને પોઢાકુ
 સેજ પક્ગરે, તમને. ૧૮૩ પડદો પાંચમો રાગ દુદા. દાળો પડદો
 પાછો કરારે, સુણો લીલા ફરી રીતરે, સુણો. પણ એકમાં કહી દા-
 ખવું તમને પરણી લઈ જશું ખચીતરે તમને. ૧૮૪ લીલો તે
 વનમાં વાલોળાયોરે, વળી લીલો તે જવનો છોડરે, વળી. લીલો શામે
 ગોરાદેનો સાળુડો અગે આઠતા પોદાચે ફોડરે, અંગે. ૧૮૫ રાણી
 દુદા બલો ઉતર કદ્યો જુપતીરે, તમે ભગ્નચો છં રંગરે, તમે.
 હવે કાખરો પડદો કહી દાખવો, તમને પોઢાકુ સેજ પક્ગરે તમને.
 ૧૮૬ રાગ દુ. લીલો પડદો પાછો કરારે પછી સુણો કાખરા ફરી
 રીતરે; પછી. એક પક્કમાં કહી તમને દાખવુ તમને પરણી લઈ
 જશું ખચીતરે; તમને. ૧૮૭ કાખરા રખારી ઘેર ઘેટારે, રાણી કાખરી
 લાખસાર ઘેર બાતરે, કાખરી દીસે ગોરાદેની આખી દેલિ
 ચાંદની માત્રમ. રાતરે તેલે. ૧૮૮ બલો કહી તમે દાખવોરે.
 રાગ બલો ભગ્નયોરે, રંગરે; રાગ શતો પડદો કહી દાખવો

તમને પોઢાડું સેજ પલંગરે તમને. ૧૮૬ રાજ કાખરો પડો પાછો
કરેરે, રાણી ફરતાની સુણુને રીતરે, રાણી પળવારમાં છોડવું એહને.
તમને પરણીને જશું ખચીતરે; તમને. ૧૯૦ ફરતો ગોરાદેનો રંટી-
યેરે, જેની તીખાં લોઢાની ત્રાકરે; જેની. ૧૯૧ સાત છોડ્યાને વળી
છોડ્યુંરે, રાણી પુછો તે જવાબ દઉરે રાણી. રાખો હૃદયમાં ઓરનો
વણુ દીઠે પુછો તે કહુરે. વણુ. ૧૯૨ રાણી કહે છે, દુહા. ૩૫ જોઈ
હરખ સાલ્યારે; મને વાગ્યાં તે મોહના બાણુરે, મને પેલા ભવનાં ધુ-
લ્યે પામીયારે, સ્વામી ચાલ વીઢા ગુણુ જાણુરે. સ્વામી. ૧૯૩ પડા
છોડ્યા મારા વાલમારે, હવે રપેતી નથી મને ધીરરે. હવે. ૧૯૪ વરમાળા
આરોપું હેતશુરે. થાપું કરીને નણુદ કેરો વીરરે. થાપું. ૧૯૪ ભલાં
કલાં ભલાં સાંભળ્યારે; રાજ ભલો ભગ્નપો રંગરે, રાજ. ગદ્યપદ
પડો કહી દાખવેરે, તમને પોઢાડું સેજ પલંગરે તમને ૧૯૫ રાણી
પુલાદે કહે છે કે હે પ્રાણનાથ તમે મહા ચતુર છો તેની મે જે જે
સમસાઓ પુછી તેના પુલાસાગધ ઉતર આપ્યા તેથી મારા મનનું
સ્વર્ગ સમાધાન થયું માટે હે કૃપાનાથ આપ મારો સાથે પરણીને મને
ચેત્તાની અર્ધાંગના કરો પણ હે મહારાજ. તમે સાત પદાની સમ-
સ્થાના ઉત્તર આપ્યા તેમ આઠમા ગદ્યપદ પડાની સમસાનો ઉત્તર
આપ્યો તો હું બહુ પ્રસન્ન થઈશ. તે સાંભળી રાજ કહે છે. પડો
આઠમો—પડાને પાછા કરો કામનીરે, તમે આવી બેસો સનમુખરે;
જને. ૧૯૬ ગદ્યપદ પડો કહી દાખવુંરે, પછી પરણી પમાડું સુખરે. પછી
૧૯૬ ગદ્યપદ બીને સાકરારે રાણી ગદ્યપદીયો કંસારરે; રાણી. ગદ્ય-
પદ રાણીને સેજ પુલાડરે. તેમાં પેદો પુલાદે નારરે. તેમાં. ૧૯૭ બીવી
સીંદે રાખ્યો ઉતર આપ્યો તે સાંભળી પુલાદે બહુ પ્રસન્ન થઈને
કહે છે કે હે સમગ્ર હવે મારા મનને એક દાણવારની પાંજરો સીંદે

નથી. માટે તમે જન તથ્યાર કરી પરણવા આવો. હું પણ મારા
 પીતાને કદી સરવે સામગ્રી તથ્યાર કરાવું છું, રાજા કહે કે સારું
 એમ કદી પોતે ઘોડા ઉપર બેસી પોતાના ઉતારા બણી (મશીદમાં)
 આવ્યા તે તન્ન પોચતા પોતાના અગ ઉપરનો સરવે પોશાક ઉતારી
 રાજા સેવકોને કહ્યું કે આ પોશાક લઈ રાજાને આપી કહે કે મહા-
 રાજા આ પોશાક પેહેરી તરત લગ્ન કરવા પધારજો. કેમકે રાણીની
 આંડે પરદાની સમસ્યાના ઉતર આપી બધા પડદા છોડાવી નાખ્યા
 છે. માટે તે વીશે હવે તમને કશી હરકત થાય તેવું નથી. પણ
 પરણીને કન્યા તેડી તરત પાતાને શેહેર પધારજો. ઝાઝીવાર રોકાશે
 એ તેમા શોભા નથી. કેમકે આપણા રચેલા પ્રપંચની કદ ખબર
 પડશે તો ફજેતી થશે, માટે બધી વાતની હુશીયારી રાખજા. એમ
 કદી રાજાસેવકોને વીદાય કર્યા પછી પોતે વિચાર કર્યો કે હવે મારે
 અલિયા એક દાણવાર રહેવાની જરૂર નથી માટે તથ્યારી કરું. એમ
 વીચારી મશીદમાં સરવે ફરારોને પોતપોતાની લાયકી પ્રમાણે રૂપિયા
 બેહેંગી સરવેને સત્તામ આલેકુમ કરી ઘોડા ઉપર બેસી પવન વેગે
 પોતાને સ્થાનકે જઈ માણસને મળી વાતચીત કરી જમીને પાન એ-
 ખારી ખાઈ ફરારમાં જઈ સરવે અમલદારોને પુછી સરવે કામ પોતે
 સંભાળી લીધું. એટલામા સેવકોએ રાજા રૂપસી હજીને વરરાજાને
 પોશા આપી સરવે વાત કદી સંભળાવી એટલે પોશાક પેહેરી સરવે
 જન તથ્યાર કરી ગાજને વાજને તે કન્યાને માંડવે જઈને તોરણ
 ઉભા રહ્યા એટલે સાસુએ શીરસ્તા પ્રમાણે પુખ્તી લઈને ગોરના
 કલા પ્રમાણે લગનનું કામ ચલાવ્યું પુણદેનો મામે માંજરામાં તેડી
 લાગ્યો પછી રાજા રાણીએ વીધીસરીત કન્યાદાન આપી તરફવાર જ-
 ળને અપ્રાંકાર આપ્યાં, ત્યાં નાના પ્રમાણનાં વાજનંત વગડાવી, પોતે

ગાઇ મંગલવરતી લગ્ન સમારંભ પુરો કરી સહિતે ગુલાબગળા છાંટી
 કુલના તોરા ને પાનના ખીડાં આપ્યા પછી જનને ઉત્તમ જમણુ
 આપી ખીજે દલાડે પેહેરામણી રૂડી રીતે કરી જન જમાડીને કન્યા
 સુદ્ધા સરવેને ધામધુમથી વીદાય કરતા આદમણો વગેરેને સરવે જન્ય-
 કાને દાન આપ્યાં તેથી સરવે મળી બર કન્યાને આશીરવાદ દીધા
 પછી સરવે વીદાય થયા તે પોતાના શહેર નજીક આવી બંદુકના
 અવાજ કરાવ્યા તે વાતની ઠાકારને ખબર પડતાં મોટી ધામધુમથી
 સામઘયુ લઇ પોતાના ધોડાને સણગારી તરેહવાર ચાલથી નચાવતા
 નચાવતો રાજ રૂપસીંહની સામે આવ્યો ત્યા દારૂખાનુ ફેડાવી મોટી
 ધામધુમ કરાવી એટલામા ઠાકારનો ધોડો ભડક્યો તે મસ્તીથી માથા
 ઉપરનું કસખી સેલુ નરમ પડ્યું તેથી પોતાના વાળમાથી સુગંધી મો-
 ગરાના તેતની ખુશમો આવી તેમજ પોશાકમાથી બસરાઇ ગુલાબના
 અતરની ખુશમોનો ભપકાર નીકળ્યો તે રાણી પુલાદેના રથમાં આ-
 વ્યો તેથી પોને આશ્ચર્ય પામીને ખાસ દાસીને પુછે છે કે દાસી
 આવી કીંમતી અતરની સુગંધી એકાએક કયાથી આવી તે કહે તે
 સામળી દાસી કહે છે.

દુહો-પડા છોડી ગયા રાજવીરે, મુને એવો ને સદેહ થાયરે;
 મુને, એવો ધોડાને એવા સાહેબા. ગુણીયણુ ગજરામાર ચાલ્યાજનમરે;
 ગુણીયણ ૧૯૯ ચતુર તો ખાર કાઇ તેમનોરે રૂપે દીશે તે આલેવે-
 શરે; રૂપે ૩ડી સુગંધી આવી ત્યાં થકી. કાંઈ વીખરાયા શીરના ફેશરે.
 કાઇ ૨૦૦ અર્થ-દાસી કહે છે હે બાઇ સાહેબ જેણે આપણા મે-
 હેશમાં આવી પડદા ઊડાવ્યા હતા તેજ વરરાજા ધોડા ઉપર બાટકતી
 ચાલે આવ્યા છે તેમના ફેશનો અંબોડો છુટી ગયો છે તેમાંથી આ
 સુગંધી આવે છે, એવી વાત રાણી પુલાદે કહે છે કે હે દાસી જેણે

મારી સમસ્યાના ઉત્તર આપી પડ્યા હોડાવ્યા હતા તેજ ગજરામાર-
 કને પરણી છુ માટ આ કીચો રાજા ઠગબાજ રચી મને અહીંયાં
 તેડી લાવ્યો છે. તેના નામની તપાસ કરી મને કહે, તે સાંભળી
 દાસી કહે છે કે હે બાઈ સાહેબ, પડ્યા હોડાવ્યા તેનું નામ ગજરા-
 મારજી અને આ નગરનો રાજા હાલ તમને તેડી લાવ્યો છે તેનું
 નામ એની જાનના માણસો રૂપસીંહ કહે છે તે સાંભળી કુલાદે કહેછે
 કે મારા રથનો પડો આયો ખસેડ એટલે હું નગરે જોઈને બોળખું
 દુહા—ઝટપટ નાની પડો ખાતજોરે, 'મને' માર જોયાની ખંતરે,
 મને રૂપસીંહ છે મારો બાંધવોરે, રૂડો ગજરામાર મારો કંથરે રૂડો
 ૨૦૧ રૂપસિંહનો ચુડો મે ભાંગીયોરે, ગજરામારનો ચુડો હાથરે, ગ-
 જરા રૂપસિંહના ગેડેરમા નાં સંચરે, ની જાઉં હું એની સાથરે,
 નહીં. ૨૦૨ એ પ્રમાણે પ્રલાદ કહે છે કે હે દાસી તુ ઝટ પડો
 ખાત એટલે હું માંડજીનું ગદમા જેવું તેજની મુખ જોઈ સંતોષ
 પામું. મે તો માંડજીના નામનો ચુડો પહેરેયો છે. રૂપસીંહ દગલ-
 બાજી રાની માટ હાલ તેની બજાર પડતાં તેના નામનો ચુડો મે ભાંગી
 નાંખ્યો છે, એથી તેના નગરમા મારે પગ મુક્યો નથી એમ કહી
 પડો ઉંચો કંગરી વંચુ તે છેન છપીલા મારજી ઘોડો નચાવતા
 નચાવતા સામા આનં છે, તેને જોઈ કુલાદે અત્યંત મોહ પામીને
 રૂપસીંહજીએ હાકારને (ગજરામાર) પોતાના શહેરની સગે બજાર
 પુછી ત્યારે ઠાકોર કહે મહારાજ, ઇશ્વર કપાથી સહુ કુશળ આનં-
 દનો છે એમ વાનચીત થાય છે એટલે જાનના માણસ ગામમા જવા
 માંડ્યા પણ પ્રલાદેએ રથ હંકાર્યો 'નહીં' રૂપસીંહ પુછ્યું કે તમે
 રથ ઉભો કેમ રાખ્યો છે, ગામમાં ચાલો તે સાંભળી પ્રલાદે કહે
 છે કે હે રાજા હું પતીવ્રત કરું છું તેથી હાલ ગામમાં નહીં આવું
 ચાર વરસે પુરૂં થશે ત્યારે આવીશ એવી રીતે રાણીનાં વચન સાંભળી

રામજી ગામની બહાર પોતાના સુંદર બાગના બગનામા ઉતારો આપ્યો ને તેની તહેનાતમાં દાસ દાસીઓ આપીને જે જોઈએ તે સરવે સહિતો મોકલી દીધાં. પછી પોતે જન સક્તિ ધામધુમથી પોતાના મહેલમાં આવી રાજ સંભાળી લીધું તે પછી ફેટલેક દીવસે પુલાદેએ આકરો સાથે રૂપસીંહને કહાવ્યું કે મારે આ વાડીમાં એક અતી સુંદર સરોવર બંધાવવું છે. માટે કડીયા સત્રાટ મીસ્તરી વગેરેને મોકલી દેજો. તે હુકમ સાભળી સરવે કારીગરોને મોકલી પથરોની બાંધણીથી તથાવ ખોદાવી ચણાવવા માંડ્યું તે ફેટલેક દીવસે પુર થયું એટલે સરવે કારીગરોને પોતાની પાસેથી પછસા ચુકવી આપ્યા પછી વિચાર કર્યો કે મારજી કરવા નીકળશે ને આ રસ્તે આવશે તો ઘોડો પાવાના મસે આ સરોવર ઉપર આવશે તે વેળા એકાન્તે વાત થશે એવો વીચાર કરી વાટ જીવે છે. એટલે એક દીવસ ગજરોમારજી બાહાર હવા ખાવા નીકળ્યા તે ફરતા ફરતા પુલાદેની વાડી પાસે આવ્યા. એટલે ઘોડાને તરફ લાગી તેથી નીર્ભયપણાથી વાડીમાં જઈ નવા તળાવમાં પાણી પાવા માંડ્યું તે બગલાની બારીમાંથી જોયું એટલે તેને કહે છે. દુહા-નથી ખોદાવી ચણાવીયારે, છેલા નથી બંધાવી પાગરે, છેલા એમાં ચકલાં ચાંચ બોળે નહીરે. માટે ઘોડો પીતોતુ ખાલ્યરે માટે ૨૦૩ અરથ-કુલાદે કહેછે હે છેલ્લરાજ આ સરોવર કંઈ તમે બંધાવ્યું નથી જે નીરભય મધ ઘોડાને પાણી પાઓછો તે ઠીક નહીં માટે ઝટ રોડી રાખો એવા આકરો બોલ સાંભળી મારજીએ તરત લગામ ખેચી, અને કહે છે દુહા-રાણી પાણીથી થયાં શું પાતળારે તમે હ્યોને પાણી ફેરા ત્રામરે તમે ૨૦૪ અરથ-ગજરોમારજી કહેછે કે હે રાણી જોઓ શ્રી-મંત ઉદાર અને ધરમાતમા પુરપો ડીંગા સ્ત્રીઓ છે તે પદપદારને

સાર થયું ધન ખરચી સફાવત. ધર્મશાળા, તળાવ વાગ્ય અને કુવા વગેરે બંધાવે છે. તેથી પણ પક્ષી અને માણસો વગેરે બહુ મુખી થાય છે. એવું જાણી મારા તરસ્યા થોડાને પાણી પાવા આવ્યો તે મ્હોડું બોળતાજ જીમ મારી અટકાવ કર્યો તે ઉપરથી સાફ જણાય છે જે નમે પાણીથી પાતળાં થયા માટ મારે તમારૂં જરાએ સપાડું નથી જાંઘયે. હ્યો તમારા પાણીના દામ એમ કરીને પાતાના હાથ-માનું મોનાનું કડૂ કાઢી તેના મેલેકમા કંટી રીસ ચડાવીને થોડા ઉપર અમારી કરી ચાલવા માડ્યું તે વેળા પૂલાદે પગ્તાઇને કહે છે દુહા-ડગલુ બરાંતો મારા સમછેરે, તમને રામચંદ્રની આજુરે તમને. ત્રાંખા કુડી રાગ જાણે બરે, તેમા થોડા પાઉ નીરવાણરે. તેમા ૨૦૫ ઘણે દીવસે વીજેગ ભાગીયે, મુને હરખ વાધ્યો ઘણો અંગરે, મુને મ્હોલમા પોટોને માફ પાતળારે તમને પોટાડું સંજપલંગરે, તમયે. ૨૦૬ અરથ-રાણી પૂલાદે કહેછે કે હું રાગ, તમે પરમ વીવંદાને મહા બુદ્ધિમાન થઇ ખાધી મરકરીની વાત ઉપરથી આટલી બધી રીસ થુ કરવાં કરે છે. અરે મહારાજ અમારી એટલી ચુક થઇ તેની ક્ષમા કરો. એમ હાથ જોડીને વળી કહે છ કે હું ઘણા દીવસથી તમને મળવાની વાત જાંઘા કરૂ છુ એટલા આજે પરમેશ્વરે દયા કરી તેથી આપનો મેળાપ થયો વળી રૂપમીતનો પ્રપંચ મારા જાણ્યામાં આવતા મે પણ ઘટનો ઉપાય કરી કહ્યું કે મે બાર વસ્ત્ર સુધી ખીટત લીધું છે તે પુર થયે નગરમા આવીશ એવું કહ્યું છે તે આપ પ્રાણ પ્રીય પતીનેજ માટે. ને તમે તો રીસાઇ જાઓ છો તે હું જવા દેનાર નથી જો આપ મારા મેલેકમાં ન પધારો તો તમને રામ દુવાઇ છે અને મારા સમ છે. એમ કહી મારજીને સાષ્ટામ દંડવત પ્રણામ કર્યો તેથી મારજીના મનમાં દયા આવી એટલે રાણી

યુદ્ધાદિને કહે કે પ્રથમ મારા ઘોડાને શાંત કર તે પછી તમારા મ્હે-
 લમાં આવું એવું સાંભળતાં રાણીએ તેને ઉત્તમ ધાસનાં પુળા નખા-
 વીને એજ સરોવર ઉપર ચાકર સાથે મોકલી પાણી પાછને તોખ-
 રામાં ચડ્યા ધાલી ખવરાવ્યા તે બેઠ માણ મેહેલમાં ગયા ત્યાં
 રાણીયે બહુ માન દઇ પોતાના સુંદર પલંગપર બેસાડીને પાણી
 ઘાઇ પાનના બીડા આપી નાના પ્રકારની હાસ્ય વીનોદની વાતો કરી
 પોતાના છેલ્લે સ્વામીને બહુ પ્રસન્ન કર્યા. વળી સોષ્યાને આજ્ઞા કરી
 નાના પ્રકારની સ્વાદીષ્ટ રસોઈ કરી રૂચી પ્રમાણે જમાડી પાન સો-
 ખારીનાં મસાલાદાર બીડાં આપ્યા તે ખાઇને માણ ખુબ ખુશી થયાં
 બધી સોમટા બાળ માંડી તેમાં ખુબ તાલ પડ્યો ધણીવારે બાળ
 પુરી થઈ ત્યાં માણ જીત્યા તે પછી નીંદ્રા આવી એટલે રાણીને
 કહે છે કે હવે મને રજા આપો તો મારે મુકામે જઈ રાણી કહે
 આ પશુ તમારજ મુકામ સમજ અડીજ સુઈ રહે એવું સાંભળી
 પોતે યુદ્ધાદિના પલંગપર સુઈ રહ્યા તે પ્રભાતે ઉઠી દીશા જગલ જઈ
 આવી હાથ પગ ધોઈ ખુબ મારજન કરી કહ્યું કે હે રાણા હવે મને
 રાજ થઈ રજા આપો તો હું મારે મુકામે જઈને વેળા થયે રાજ
 દરબારમાં જઈ તે સાંભળી યુદ્ધાદે કહે છે કે મહારાજ ત્યારે તમે
 પડદા ઊઠાવી પરણીવીને આવ્યા તે સમયેજ તમારી ચચળાઈ બેઠ
 મને મોહ લાગ્યો છે. તે દીવસથી આપનો ફરી મીઠાપ થવા ચાહતી
 હતી તે પશુ થયો તેથી વીશેષ માયા બંધાઇ છે માટે હવે તમારા
 વીરોગથી એક પળ મારાથી રહેવાશે નહીં માટે મારા મોહોલમાં આપ
 મત્રીએ નીત્ય આવજો. માણ કહે એમ કરીશુ એવો ભરસો આપી
 એકેબાર થઈ માલજીને ઘેર આવી સરવે હડીકત કઢીને પડોશીનું
 એક મ્હેકું ધર વેચાતી લઈ તેનો પાયો બોદાવી મજબુત સારા

કારીમશાપાસે બધાના માણસો તેની બહામણ માથાએ બંધી તે વેળા થયે જમીને નોકરી ઉપર ગયા ત્યાં રાજા પ્રધાને અને બીજા સરવે કારભારીઓએ માન દઇ બેસારી નાના પ્રકારની વાતો કરવા માંડી એટલે ઠાકોરને જોકા આવવા જાગ્યા તે જોઇ રાજાને કાણીયો સીપાઈ મદા ચતુર હતો તે કહે છે દુહા—આજની આખ્યોરે ઠાકોર રાત્રીયોરે, દાગે ઉગ્ગરાનુ ઘેનરે, દીસે ઠાકોર કાને મહોલે રંગ ગાણીયોરે, જાણે જાગ્યા છે સારી ઘેનરે, જાણે ૨૦૭ તો અર્ધ એવું સાંભળી મારજી કહે છે. દુહા—અમે ગયાતા રાયની વાડીયેરે, ત્યાં સાથી મળ્યા દશ વીશરે, ત્યાં કેસર કસુબો, ઘોળીયારે, તે પીંચાથી કેદ છે શીશરે, તે પીંચાથી ૨૦૮ અર્ધ—એવું સાંભળી ફરીને કાણીયો કહે છે. દુહા—અમલની કેદો ઠાકોર ઘેરીયોરે, કાંઈ માર્યાં સોરગીના બાજુરે, કાંઈ નેચ બજે છે નારી નીરખ્યાનાર, શું સમજાયે ચતુર સુખજીરે, શુ,

અર્ધ—કાણીયો સીપાઈ કહે છે કે ઠાકોર અમલની કેદ તેડ ઘેરી હોય છે, પણ આતો કાંઈ પ્યારી સાથે રસ ભરેલી વાતો કરતા ઉગ્ગરા થયો હોય એવી રાત્રી જણાય છે. એવું સાંભળી ઠાકોરને બહુ રીસ ચડી તેથી કાણીયાને ધમકાવીને કહે છે. અત્યા બેશરમી કાણા તુ તારા મનમા જાણતો હશે જે હું મારી હુશીયારી જણાવુ છુ પણ એ હુશીયારી નહીં પણ પાકી મુરખામી કહેવાય જે સહા વચે તુ રાજાને અને આ વિવેકી પ્રધાનની પણ શરમ નથી રાખતો તો કાલે રાજાએ સાંભળી વીચાર કર્યો કે ઠાકોરનું કહેવું સત્ય છે એમ ધારી પ્રધાનને કહે છે, આ કાણીયાને એક માસ સખ્ત મજુરોની કેદમાં રાખી છુટયા પછી ચાકરીએથી રજા આપ્યો એવું સાંભળી કાણીયો ખુશ પસ્તાઈને રડતો રડતો રાજા પ્રધાન

અને ઠાકારને પએ સાગીને બે હાથ જોડી કહે છે કે મહારાજ આજે મેં માઝમ ખાધી છે તેના કેદમાં કાંઈ બોલાયું તે માફ કરો હવે કાંઈ દીવસ નહીં બોલુ એવા દીન વચન સાંભળી ઠાકાર તથા રાજા પ્રધાન ક્ષમાકરે કટલીકવાર ઠાકારની ચાકરીનો વખત પુને થયો એટલે ઉડીને પોતાના ઘેર ગયા ત્યાં તેના ઘરનું તથા બોયરાનું કામ નાનીચી રાત દીવસ ચતારી કેટલેક દલાડે પુર કરાવી રાત્રીયે તે બોયરામાંથી પ્રજ્ઞાદેને મંડાલે જઈ દાસ્યવીનોદમા રાત્રી ગુનરી સવાર થયે બોયરામાં થઈ પોતાને ઘેર આવી વેળા થયે રાજદરવાર જઈ જોકરી બનતી રાજના દકમા ધનનો વધારે ફાયદો કરી બનાવે એવી રાજને પણ ઠાકાર બહુ પ્રસન્ન પડવા લાગ્યો એમ કરતા બાર વરસ પુરાં થયા ત્યારે રાજ રૂપસીહે વીચાર કર્યો કે રામ્મી પ્રજ્ઞાદેના જ્ઞાતી મુદત પુરી થઈ છે માટે આજે રાત્રીયે એને મોહાલે જાડે તો ડીક થાય એમ વીચારી રાત્રી પડી એટલે પોશાકમાં અનર જાંડી ગણીઠણીને પ્રજ્ઞાદેને બગલે ગયા એટલે દાસીયે જોઈને પોતાની બાંધને ચેતવણી આપી કે રાજ રૂપસીદણ મોહલમાં પધારે છે તેની બચર કહુ છું તે સાંભળી પ્રજ્ઞાદેએ ગજરામાંજીને ઝટ બોયરામાં સંતાડ્યા એટલે રાજ મેહેલમાં આવ્યા તેને જાંઈ રાણીયે મોહા ઉપરનું માન આપી ખુરશી ઉપર બેસાડ્યા એટલે રાજ કહે છે કે રાણી તમારા જ્ઞાતી મુદત પુરી થઈ છે તે સાંભળી રાણીયે ઉતર આપ્યો નહીં એટલે ચારે તરફ નજર કરી જોયુ તો પદ્મગની પામે ખીટી ઉપર ઠાકારનું કસળી મફત જોઈ વીચારયુ કે આ મંડીજ અંદીયા ક્યાંથી આવ્યુ એમ ધારી રાણીને પુછે છે.

દુહો—રાજ કહે રાણી સાંભળારે, કાંઈ પુછીને પામું પારરેઃ
કાંઈ સાચું બોલો તમે સત્યવતી, રાણી કેટલા પુરખ ધર નરરેઃ

રાણી. ૧૧૦ અર્થ—રાગ રૂપસીંહ કહે છે કે હે રાણી તમે કેટલા પુરુષની નારી છો અને આ કસળી ભિમદા મંડીલ કોનું છે તે કહો તે સાંભળી રાણી કહે છે દુહો—સાયું કહું રાગ સત્યવંતરે, તમે સુણુ જન સમજો સારરે; તમે. પતીવ્રતા ધરમ અમે પાળીયેરે, કાંઈ ચાર-પુરુષ ધરનારે કાંઈ, ૨૧૧ અર્થ—રાણી કહે છે કે હું ચાર પુરુષની નારી છું ને પતીવ્રતાનો ધર્મ પાળુ છું એવું સાંભળી રાગ કહે છે. દુહો—પતીવ્રતા નારી એકનીરે, ચાર કયા તે કહોને આપરે;

ચાર. ૫૦ પુરુષને સતી જાણુશે, જાણુ હોય તે બાંધને આપરે; જાણુ ૨૧૨ તે સાંભળી રાણી કહે છે

દુહો—જેરે પલ્લ ગમા હું પોદુંજીરે તેને પાયા છે રૂડા ચારરે તેને પાયા તેની વચમાં જઈ હુંતો સુઈ રહું માટે ચાર કહ્યા બર ચારરે, માટે. ૧૧૩ તે સાંભળી ફરી રાગ કહે છે કે સાયું કરો. ત્યારે રાગી કહે છે. દુહો—સાયું કહ્યુરે રાગ માનજોરે, તમે સુણીને ચામળે પારરે, તમે જીવતા લગી એક જખીયે, અમે તેરે પુરુષ ધેર નાજે, અમે. ૨૧૫.

રાગ રૂપસીંહ કહે છે કે તે એક પુરુષ કયો છે ને બતાવો ત્યારે રાગી કહે છે કે આ મંડીલ પહેરનારો મારો પતી છે. તે સાંભળી રાગ કહે છે કે એ મંડીલ કોનું છે ? રાણી કહે તમારા નામનું છે માટે સવારે 'હિંડી' નીત્ય તેનું દરશન કરી પતીવ્રતપણું પાળું છું એજ આધારે મેં બાર વરસ કહાડ્યા છે તે વરત પુરું થતા આવ્યું છે તે સાંભળી રાગ કહે છે કે આ મંડીલ કોણે બાંધ્યું છે ? રાણી કહે છે મેં મારા હાથે બાંધ્યું છે. ત્યારે રાગ કહે છે કે એ વાત સાચી હોય તો બાંગી નાંખીને પાછું છે તેનું બાંધી દેખાડો. રાણી કહે છે કે આ મંડીલ બાંગી નાંખીને તમે બીજા

ઓરડામાં જઈને થોડીવાર બેસે એટલે હું તબ્યાર કરી તમને દે-
 ખાડીશ. તે સાંભળી રાજા મંડીલ લાંગીને ખીગ્ત ઓરડામાં ગયા
 એટલે શાંદ ન બળે તેમ ઓરડો બંધ કરીને બોયરામાં જઈને
 માથુંને સરવે વસ્તમાન કરી ઉપર લાવીને જેવું હતું તેવું ફકકક
 મંડીલ બાંધીને પાછું ખીટી ઉપર મુકી બોયરામાં જઈ સતાઈ રહ્યા
 એટલે રાણીએ ઓરડાનો દરવાજો ઉઘાડીને અદર બોલાવી મડીન
 હતું તેવું બાંધેલું દેખાડ્યું તે જોઈ રાજા આશ્ચર્ય પામીને પોતાના
 મનમાં વીચાર કરે છે કે આ મડીલ તો નકકી ઠાકોરનું છે પણ
 જ્યાં સુધી મેં મ્હારી નજરે જોયા નથી ત્યાં સુધી જે બોલતું તે
 મીઠા છે. એવો વિચાર કરી મનમાં અત્તેસા કરી પોતાને મોહી
 ગયો. એટલે માથું પાસે જઈ સરવે વસ્તમાન કહયા સાંભળી મા-
 થું કહે છે કે હે પ્રિયા, તમે કશી ચીજ કર્યો નહીં હવે વેડલાજ
 આપણે અહીંથી રવાના થઈશું, એમ કહી પોતાનું મડીલ માથે મુ-
 કી રાણીની આજ્ઞા લઈ બોયરામાં થઈને પોતાને મુકામે ગયા ત્યાં
 સરવે સમાચાર કરીને નાંદ ધોંદ બોજન કરી વેળા થયે દરબારમાં
 ગયા ત્યાં રૂપરી હે ઠાકોરને માથે મડીલ વંદી તીચાર કર્યો કે પુ-
 લાદેના મેહેલમાં મેં જે મંડીલ જોયું હતું તેજ મડીલ ઠાકોરને માથે
 છે, માટે એ ધણો પ્રપંચી માણસ છે. તેથી હવે પંક્તી વંત એને
 ચાકરીથી રાખું તો એ મ્હારી ધણી ખગળી કરે, માટે એને રજા
 આપુ તો ઠીક થાય એવો વિચાર કરી કહે છે કે હે ઠાકોર, મારો
 ને તમારો બેળા રહેવાનો જે મંબંધ હતો તે પુરો થયો. માટે તમારો
 જે પમાર નીકળતો હોય તે ચુકવી દ્યો આજથી તમારે ગમે ત્યાં
 જાઓ, એવું સાંભળી ઠાકોર કહે છે કે તે વાતનો મને દરખશોક નથી
 એમ કહી પોતાનો ખપાર ચુકાવી લઈને પોતાને મુકામ આવી મા-

લણને સરવે સમાચાર માંડીને કહયા કે હે બાપ. હવે મારે પોતાને
 વતન જવાનો નહી વીચાર છે માટે તમેને પંદર લાખ રૂપીઆ ઈ-
 નામના આપુ છું કેમ જે તમે મારા ઉપર ખરા દીલથી મમતા સખી
 બહુ ખરવાસ કરી છે એમ કહીને તે શહેરના તથા આસપાસના બી-
 ખારીયો બોલાવીને તેઓને ઘટારત પ્રમાણે ધન આપી દરીદ્રમાંથી
 દુર કર્યાં, તે પછી તે શહેરના કસબી કડીયા સુતાર, સલાટ, લુવાર
 અને બીજા મજુરોની સાથે બંદોબસ્ત કરી સરવે તીરથોને રસ્તે ધ-
 મશાળા, વાવ્ય, તળાવ, કુવા વગેરે બંધાવવાના કામો ચાલુ કરી
 તેનું ધન આપવાની માલજીને તથા તે શહેરના ધરમાત્મા પુરૂષોને કરી
 સરવેને કહયુ કે એ કામો પુરા થયેથી તે જગાએ ગરીબ લોકોને
 સદાવૃત્તના સીધા આપવાં તે વાતમાં રાજા રૂપસી હ કાંઈ હરકત કરે
 તો મારી ઉપર માંડવધડ ખાતે પત્ર લખી જાહેર કરજો હું સત્ય કહું
 છું જે હું જસાજમનો પુત્ર છું મારું નામ ગજગેમારૂ છે એ શબ્દો
 લોકોને કાને પડતા રૂપસી હને ખચર થઇ જે આતો ગજગેમારૂ મહા
 બળવાન ને પરાક્રમી છે તેથી એ પુલાદેને જરૂર લઇ જશે. માટે એ
 પાપીને અટ્ટીયાંથી પાંચ ગાઉ દુર જઈ મુકી આવુ તો ઠીક થાય,
 નીકર કંઈ તરકટ ઉઠાવશે તો હેરાન કરશે એવા નીશ્ચય કરી ઠાકોરને કહે
 તમે તઈયાર થાઓ તો હું તમને વળાવવા આવુ તે સાંભળી ઠાકોરે ઉતર
 આખો કે હું તઈયાર છું એમ કહીને શહેરના તમામ યાચકોને બોલાવી
 ઘટારત પ્રમાણે દાન આપી બહુ પ્રસન્ન કર્યાં. પછી સરવેને સાથે ઝટ
 લઇ પોતાના ઘોડા ઉપર બેસી તઈયાર થયા એટલે રૂપસી હજી કેટલાક
 લશ્કરના અમલદારોને લઈ સાથે વળાવવા ગયા તે પાંચ ગાઉ પો-
 હોઆ એટલે મારૂ કહે છે કે રૂપસી હજી તમારી માયા નેઇ હું
 પ્રસન્ન છું પણ હવે તમે પાછા વજો તો બહુ સાર એમ કહી

પાછા વળ્યા. તે એક કોશ દુર ગયા એટલે મારજીયે ખીજે રસ્તે પવન-
 બેગે ઘોડા દોડાવી થોડીવારમાં પાછા રાયગઢમાં પુલાદેને બંગલે કાંધ
 ન જાણે તેમ આવી પહોંચ્યા. પછી બનેલી વાત અધી કરી સાંભળાવી
 હાસ્યવીનોદની વાતોમાં લીન થઇ ગયા. હવે રૂપસી હજી વળાવીને પો-
 તાને મોહોલે આવી થાક્યા પાક્યા સુઇ રહ્યા. પણ તેને તરેહવાર
 સ્વપ્ન આવવા લાગ્યાં. એમ કરતાં પાછલી રાતના કુકડા બોલ્યા
 એટલે રાજા ઝમકીને જાગ્યા. પછી પોતાની મામી સુતેલી હતી તેને
 જગાડીને કહે છે

દુહો—રાજા કહેરે મામી સાંભળોરે, મુજને સ્વપ્ન તરેહવાર
 ચાંચરે, મુજને પડેલા પોહોરે સ્વપ્ન આવીયુ, કાંધ મહોલે ચઢંતો
 રાયરે; કાંધે ૨૧૩ ખીજે પોહોરે સ્વપ્ન આવીયુરે, કાંધ સોગઠાં
 માંડ્યાં સોળરે; કાંધે જાણે બેઠાં ચાવે પાનને, તેથી આર દીમે
 રાતા ચોળરે, તેથી ૩૧૬ ત્રીજે પોહોરે સ્વપ્ન આવીયુ, મામી
 માનો સૌ સારરે, મામી ભમર પલગપર પોદતારે, કાંધ હુટયો તે
 નવસર દારરે, કાંધે ૨૧૭ ચોથે પોહોરે સ્વપ્ન આવીયુરે, જાણે
 મજરોમાર અસ્વારરે; જાણે ચતુર રેવંત પલાણીયો, લાઇ ચાચો
 પુલાદે નારરે. લાઇ અર્થ—એવા વચન સાંભળી રૂપસીનું તેની
 મામી કહે છે જે હે બાણેજ, હું કહું તે સાંભળ.

દુહો—સ્વપ્નમાં પડેલે મુકે લાકડેરે, વળી જાળે સમુદર બેટરે;
 વળી સ્વપ્ન સાચા નોમે રાજવી, કાંધ સ્વપ્ન વધ્યાં પેટરે; કાંધે
 ૨૧૮ સ્વપ્ન નીર્ધનને ધન મળેરે, વળી વંઝ્યા તે પ્રસવે પુત્રરે. વળી
 સ્વપ્ન મુરખ બહુ વિદ્યા બણેરે, કાંધ સાઈ પામે ધરસુતરે; કાંધે ૨૨૦
 સ્વપ્ન શુખ્યો બોજન જમેરે, ધણી તણાય તેની કુખરે; ધણી જાણી
 ને શુખે સવારમાં, તોએ પેટમાં શુખની શુખરે. તોયે ૨૨૧

અર્થ—રાજા રૂપસીંહને તેની મામી કહે છે કે હે લાણેજ, ઉપર કશા પ્રમાણે વપમાની વાતો સાચી પડતી નથી. તોય તું તે વિષે આટલો અફસોસ કેમ કરે છે ? હે લાઈ, તું નિશ્ચિનતાથી સુધ રહે. એમ ઉપદેશ કરતા તેની મામીને નીદ્રા આવી એટલે તે સુધ રહી. પછી રૂપસિંહને કંઈ ચેન ન પડવાથી પોતે એકલો ઉઠીને પ્રહાદેને ખગલે જઈને ક્ષિત ઉપર ચડવા માંડ્યું એટલે રાણીએ તરત જોયું. તેવીજ ખેલી.

દુહા—પાછલી રાતે ફાણ મહોલે ચઢશે, જાણે મોહોલે ચઢતો ચોરરે; જાણે રૂપસિંહ રાજા બે જાણશે તો, નહિ રહે જ્યાં નોકારરે, તોતો ૦ ૨૨૦

અર્થ—એની રીતે પ્રહાદેનાં વચન સાંભળી રૂપસીંહજી વિચાર કરે છે કે હજી પ્રહાદે મારી મરજદ રાખે છે માટે તેની પાસે જઈ વાતચીત કરું એમ વિચારી મોહોલમા તેની પાસે ગયો તેને જોઈ પ્રહાદેએ વિચાર કર્યો કે બે માફની સાથે તકરાર કરશે તો ખેજણા મારામાર આવશે માટે એમને જુદા પાડું એવું વિચારી રૂપસીંહજીને કહે છે કે મહારાજ આવો આપણે ખીજ એકાંત ઓરડામા જઈએ એમ કહી તેને ખીજ ઓરડામાં લઈ જઈને એક ખુરશી ઉપર બેસારીને તેને કહે છે,

દુહા—મેનને મોહોલે શીદ આવીયારે. તમે જઓને માડી જ્યા વીરરે, તમે ૦ મેનો રૂપસીંહનો જુડો લાગીયો, ગજરામાડનાં ઓઢ્યા ચીરરે ૦ ૨૨૨

અર્થ—કુદાદે કહે છે કે હે પ્રપંચી તમે તમારા મનમાં કાંઈ પાકો વિચાર ન કરતાં મારી સાથે દગલખાણ રચી એ ધણું ખરાબ કામ કર્યું છે તમારો એક તક જોડેલો કશી વાતનો મારા ઉપર

અખતીયાર નહીં છતાં ધણીપણનો હુકમ બળવવા આવો છે. તે તમને કાંઈ વીચાર કે શરમ આવતી નથી ? હે વીર મારી ખરી વાત સાંભળો પ્રથમ માંડવઘડના રાગ જસાળમના પુત્ર ગજરામારજીની બહુ તારીફ સાંભળી મારા માબાપે મારજી સાથે સગાઈ કરવાના બદોબસ્ત સાર એક બ્રાહ્મણને મોકલ્યો હતો, પણ તે વેળા મારજી વનરાસ નીકળ્યા હતા તેથી તેની માએ ઉતર આપ્યો હતો કે મારજી મુન્ન થયે પાછા આવશે ત્યારે કયુલ કરશું એવો ખુલાસો થયો તે પછી એ લોભીયા બ્રાહ્મણે તમને સમજાવી પોતાની મતઘખ સાધી તમને ખોટા મારજી ઠરાવી અમારી પાસે આવી કહ્યું કે ગજરામારજી સાથે સગાઈ કરી આવ્યો છું તે સાંભળી હું બહુ રાજી થઈ હતી પછી તમે જાન લાઇ આવ્યા તે વેળા મારા પતી ગજરામારજી હુશીયારી જોવા સાર મેં આઠ પડદા જુદા જુદા રંગના બાંધી જુદી જુદી શમશાઓ કડી હતી તે વેળાએ ગજરામારજી ઉતર આપ્યા હતા મારે તેનેજ પરણી છું ને પછી તમે દગલખાજીથી મને અડીયાં લાવ્યા તે વેળા આજ ઠેકાણે મારજી સામઘયુ લાઇ આવ્યા હતા તેને જોઇ તમારી દગલખાજી સમજી ગઇ હતી મારેજ માર પતીનપણું પાળવા આ ઠેકાણે બંગલો બાંધી રહી છું મારે તમે મારા માડીજયા વીર જોવા છે તેથી પોતાની આખર સહીત ઘેર પધારો હું જોની સાથે પરણી છું તેને ઘેર જઈશ, એવી ફરીતે પુછાવેને ઉતર સાંભળી રૂપસીંહે વીચાર કર્યો કે હાલ એ માર ખીજા એરઘમાં છે તે મેં નજરે જોયો છે પણ અડીયાં હું એકલો છું તેથી જો એની સામે ચાઉં તો તે મારો ઘાટ ધડી નાખે કેમકે મહા જોરાવર રાક્ષસને એક તરવારને ઝટકે મારી નાંખ્યો હતો મારે આજ તો પાછો મોહોલે જઈ. સવાર પડે યુરા અમલદારોને સાથે

લઈ આજ આજ દેકાણે ઝાડ સાથે બાપી એક તીરથી એ રાંડને
મારી નાંખું એવો વીચાર કરી તે શીઘ્ર પડીને પોતાને મોહોલે આવી
પોતાની મામીને સરવે સમાચાર કહ્યા તે સાંભળી મામી તેને કહેછે.
દુહો—મોળીયુ મુકીને ઓટ ચુંદડીરે. કાંઈ લજબુ છે કુળ
કપુતરે, કાંઈ ભાલો ભાંગીને ઘડાવ રેડીયો, તું તો કાન ગ્રીણિરા
સુતરે; તું તો ૨૨૪ તેની વણાવ્ય જઈને પામરી તે તો પહેરાજ
મારને નેટરે; તે તો પશુ પખીને બહુએ પાળે છે, નેમ તાર તે
ભરશે પેટરે; તેમ ૨૨૫

અથ—રખીંદને એની મામી કહે છે કે હું બાપલા તે ક્ષત્રીનું
બાણી લગવ્યું માટે ગમશેર ને ભાલો એ તને શોભતાં નથી માટે મ-
રદનો પોશાક ઉતાગી સ્ત્રીનો વેશ ધારણ કરી રેડીયો કાંઈ અંક
સુરખ આ પ્રમાણે કોઈ રાત્ર તાર રાજ લેવા આવે તો તુ શી રીતે
લટાઈ કરી રાખી શકે. અરે બાપલા તુ પુલાદેને લીધા વીના કેમ
આવ્યો. તે કાળ પાણી દેખાડ્યું નહીં હવે ચોક્કાળ ઓઢી પોક મુક
ધીધાર છે તારા અન્નારમા ! એવી અપમાન ભરેલી બોલી સાંભળી
રાગ પોતાની મામીને કહે છે કે હું મામી આવા છેક લલકા શબ્દો
કેમ બોલો છો. સારે કેતુ જીવ કરી એ કુત્રાદેને કેની તીરથી
વીધાવી નખાતુ છું એમ કહી મામીને સમજાવે છે હવે રપસીદ
પુલાદેને મોહોલે ગયા તે પછી પુલાદે મારજની પાસે આવીને કહે
છે કે પ્રીય પત્ની રપાળીંદની સાથે પરસ્પર ને વાનો થઈ તે તમને
- કહું તે સાંભળો, તે સાંભળી મારજ કહે છે કે હું પ્રીયા તમારું પર-
સ્પર ને ને ભાવણુ થતુ હતું તે સર્વે મેં સાંભળ્યું છે માટે વીગત
કહીત કહેવાની કાંઈ જરૂર નથી. અહો પ્રીયા, રપસીંદ પોતાનું
સ્વકર લઈ મારી સામા લેવા આવશે તો તેને હું અતીરદજીવ

પેડે એકલો પુરો પડીય તે વીધેની જરાએ ચીંતા ના કરશે નહીં તને હું ચોરની પેડે નહીં લઈ જઈ એને દરબાર વચ્ચે દેખાડી કહીને લઈ જઈશ માટે તમે પોતાના સોળે શણગાર સજી દાસી સુદાં તથા ચાંચ ચાંચ જુદા ઘોડા ઉપર બેસી મારી સાથે ચાલો. તે સાંભળી રાણી કુલાદે સોળે શણગાર સજી દાસી સુદાં તથા ચાંચ, એટલે મારજી પણ પોતાનો સરવે પોશાક પેહેરી ઢાઢ તરવાર બંધ પુક અને લાલા વગેરે સરવે હથિયાર બાંધી રાણી અને દાસી સુદાં દરબારમાં આવ્યા તેને જોઈ રાજા પ્રધાન અને સમાજમાં બેસનારા સરવે લોકો આશ્ચર્ય પામી દીંગમુદ બની ગયા તે વેળા મારજી કહે છે, હે રૂપસી હજી તમે તથા પ્રધાનજી તેમજ સર્વ સભાસદોને જાહેર કરજું કે આ પુલાદે રાણીએ પરણતી વખતે આઠ પડદા બાંધી આઠ જુદી જુદી સમસાઓ પુણી હતી તેના ઉત્તરો તમે આપ્યા નથી. મેં ઉત્તરો આપી પડદા છોડાવ્યા હતા માટે પ્રથમથી તે મારા નામનેજ પરણી છે, માટે તે મારી રાણી છે તેથી સરવે સભાની સાક્ષીએ હું તેને મારા દેશ લઈ જઈજી તેમાં તમારો કાંઈ અપ્તીયાર નથી, માટે જે મહેનત કરશે તે સદા રદ જશે તે તમને વીદીત કરુંજી. કદાપી તમારે બેસમજ્યાં લઢાઈ કરી સામુ થવું હોય તો તૈયાર છું એમ કહી રાણી પુલાદેને દાસી સુદાં આગળ કરા પોતે પાછળ રહીને ઘોડાઓને પવન મેગે ચલાવી પોતાના વતન કણી જવા નીકળ્યા, તેની પછવાડે રૂપસી હજી પોતાના સુરનીર લશ્કરી સીપાઈ તથા અમલદારોને લઈ ત્રણ કેસ સુધી પાછળ ઉતાવળ કરી ગયા તે એ મારજીનો ફરી મીલાપ થયો નહીં ત્યારે છેક નીરાસ થઈ ચોરના લશ્કર સુદાં પાછો વળી રૂપસી હજી શીકે મોહોડે પોતાના સજામહેલમાં આવવી મહા ઉલ્લાસ થઈ લામો વીચાર કરી પોતાના

મનને સમજવ્યુ કે મેં પ્રથમથીજ ફગલ્યાજીનો પાથો રચી પુલાદેને
લાવ્યો હતો તેમા એ વીધે ગજરામારનું ને પુલાદેનુ કહેવુ વાજ્યી
હતુ તેથી જેનો માલ તે તેને સ્વાધીન થયો. એમ વીચારી અફ-
સોસ મુકી દીધો. હવે ગજરામારજી પોતાની રાણી પુલાદેને નગર
આવ્યા તેની રાજ રાણીને ખચર પડતાં સામઘયું લઇ મોટુ માન
આપી પોતાના રાજમહેલમા ઉતારી નાના પ્રકારની ઉત્તમ રસોઇ
તૈયાર કરાવી પુત્રી જમાઇને બોજન કરાવી તે બાદ સુવાસીક પા-
નના ખીડાં આપ્યા. પછી રાજ રાણીયે પોતાની પુત્રી જમાઇના
કુશળવર્તમાન પુછી કેટલીકવાર ધણા વરસની જાણવા જોગ બાખતો
પુછી તેના ખુલાસામધ ઉત્તરો મળતા રાજ અને રાણી બહુ પ્રસન્ન
થયા. પછી રાત્રીએ વાળુ કરી થોડીવાર બાગની હવા લઇ બગલામાં
સુઇ રહ્યા તે બીજે દીવસે સુર્યોદય થતા પેહેલા ઉડી દાતણ કરીને
દાતણ કરીને રાણી પુલાદેને કહે છે, અહો પ્રીયા હવે
તુ પોતાના વાલાલા મા બાપની પાસે રહે, હું રગ્ન લઇ જાઉં છું.
તે સાબળી પુલાદે કહે છે અહો પ્રાણનાથ, મને મુકી આપ કેમ
પધારો છો ? હવે પછી આપના વિયોગની મારાથી એક લાણુવાર
રહી શકાશે નહીં માટે બધા પધારો ત્યાં સાથે તેડી જાઓ. તે
સાબળી મારજી કહે છે હે પ્રીયા, હું તને મુકીને જનાર નથી, પણ
હજી મને બીજી બે રાણીયો મળનાર છે માટે તેની તજવીજ કરી
તે બેઉને લઇ પાછો તારી પાસે આવીશ તે પછી આપણે સરવે
મળીને માડવધ જઇશુ માટે મને જવાદે તે સાબળી પુલાદે કહેછે
કે મહારાજ બોજન તૈયાર થવા આવ્યુ છે તેથી જમીને પધારો
એમ કહી સેવકોને બોલાવી સુગંધી તેલ શરીરે મર્દન કરાવી ગરમ
પાણીયે નવસવી પીનાંખર પહેરાવી અતી ઉત્તમ સ્વાદીય રસોઇ જ

માડી સંતુષ્ટ કરી પાન સોપારીનાં ખીડાં આપી સરવે ખીના પોતાના માબાપને કહી રજા અપાવી. એટલે મારજી કહે છે મારી વહાંલી સ્ત્રી તું કરી વાતે દીલગીર થઇશ નહીં હું એક વચની છું માટે કામ ક્ષેત્ર કરી વેહેલો આવીશ. એવું સાંભળી પુલાદિ આસીસ દઈ કહેછે કે અડો પ્રાણનાથ ત્યાં જાઓ ત્યાં સરવ ઠેકાણે પરમદયાળુ પરમેશ્વર અહોનીશ તમને કુશળ આનંદમાં રાખી રક્ષણ કરે. એવા શબ્દ સાંભળી મારૂં ઘોડેસ્વાર થઇ સારા શુકન લઇ પંથે પડ્યા. તે કેટલેક દીવસે જડળ ગુંડળના મુલકમાં આવી પોહોઆ. આનંદ નગર નજીક આવીને જોયું તો શેહેરની બહાર એક અતી સુંદર વાડી જોઇ વીચાર કર્યો કે આ વાડીમાં જઇ થોડીકવાર વીશ્રાંતી લઈ. એવો નીશ્ચય કરી વાડીમાં જઈને જુવેછે તો એક અતી સુંદર મહાદેવનું દેહેરુ બાંધેલું હતું તેની પાસે એક ઉત્તમ બાંધણીની મીઠા પાણીની વાવ્યમા સ્નાન કરીને મહાદેવનાં દર્શન કરી જરા વીસામો લઇ પછી શહેર જોયા જઈ એવો વીચાર કરી વસ્ત્ર ઉતારી પંચીયુ પેહેરી સુંદર જળમા સ્નાન કરી દીલ ઠારૂં કરી પોતાનાં વસ્ત્ર પેહેરી મહાદેવના દેવળમા ગયો. ત્યાં તે નગરના રાજાની પુત્રી દેવળદે પોતાની દારીયો સાથે લઇ નાના પ્રકારનો પુળપો તેમજ સુવાસીક પુષ્પો તથા ખીનીપત્ર ધુપ દીપ વગેરે સોનાના થાળમાં ભરી શાસ્ત્ર વીધી પ્રમાણે એક ચીતે પુળ કરી કપુરની આરતી પુષ્પાંજળી ભરી પુષ્પ ખીલી ચડાવીને એ હાથ જંડી શીવજીની પ્રાર્થના કરી કહે છે હે ભોળાશંભો આજે છ માસ થયા તમારો પુળ કરજી તે એટલા માટે કે માંડવગઢના રાજા જસાળમની અણમાનીતી સૂણી દામાવંતીનો પુત્ર ગજરામાજી રૂપ ગુણથી ભરપુર, શુરવીર, વિચારવંતને મહા પરાક્રમી છે તેની કીસ્તી ચોતરફ ઘણા જનને મોહાડે

સાંભળતાં મારે તેની સાથે વરવાની સંપૂર્ણ મરજી છે તેથી આજ પ્રસન્ન થઈ વરદાન આપે કે એજ વર મળે, એવી રીતે પ્રાર્થના કરી. તે વાત પછવાડે ઉભેલા મજરામારજીએ સાંભળી બહુ પ્રસન્ન થયા. એટલે સુધરડેએ પાછુ ફરીને જોયુ તો મહા તેજસ્વી રાજ-કુવર જોઈ અત્યંત મોહ પામીને પુછેછે.

દુહા—કીયારે મુલકથી આવ્યા સાયબારે, તમે કીયારે મુલકમાં જ્યોર, તમે જઈ જનેતા પેટે જનમીયો, તમે કધરે ગોરના છો નાવરે, તમે રરફ સાયુ કેહેને રાગ સત્યવતરે, કહો કીયુ તમારે ગામરે, કરો કુવર છો કાણુ રાગ તણા, વળી શુ છે તમાર ના-મરે, વળી ૦ ૨૦૧૭

અર્થ—રાજ પુત્રી દેવળદે પુછે છે કે મહારાજ તમાર અને તમારા પીતાનુ નામ તથા ગામ કયા કરી કહેા તો બહુ સાર. તે સાંભળી મારજી કહે છે સાંભળા.

દુહા—ઉત્તર ખડી અમે આવીયારે, પશ્ચિમ દેશ જવાનો છાવરે; પશ્ચિમ આભા મડળના અમે રાજવીરે, રાણી મહા ગો-રીના નાવરે; ગાળી ૦ ૨૦૮ હુનો કુવર જસાગમનોરે, કાંઈ માંડવ-મદ માર ગામરે, કાક ૦ હુ છુ દામાવતીનો દીકરો, મજરામારજી માર નામરે, ગજરા ૦ ૨૨૯

અર્થ—મારજી કહે છે કે હું રાજપુત્રી હુ ઉત્તર દીશાએથી આવ્યોછુ અને પશ્ચિમમાં જવાની મરજી છે હુ માડવગઢના રાગ જસા-ગમનની અણુમાનીતી રાણી દામાવતીનો પુત્ર છું અને મજરામારજી માર નામ છે મંછા ગોરીનો નાવ એટલે જે મારા સદગુણ જોઈને મારી ઉપર મોહીત થઈ મને વરીને મારા કહયા પ્રમાણે આલે જોનો હું આજી થઉં છુ એ સદગુ સત્ય માનજો એવી વાત સાંભળતાં

સુધઠે અત્યંત રાજી થઇ પોતાના મનમાં વિચાર કરી મહાદેવને ક-
 હેછે કે અહો પરમદયાળુ સિવ જે કોઈ સ્ત્રી પુરુષ તમારા નામનુ
 તપ આનને વૃત કરયુ હશે તેને તમે મનની ઇચ્છા પ્રમાણે વર
 આપી સંતુષ્ટ કર્યા છે તેમ મે પણ હમાસ સુધી ખરા ભાવથી
 તમારી શેવા કરી તો મારી પણ પરીપૂરણ કરી. નેથી હું વારંવાર
 તમને તથા જોરમાને (પારવતી) અચ્યુત અને નંદિશ્વરને વારંવાર
 નમસ્કાર કરું એ રીતે પ્રણામ કરી માગજીને કહેછે કે અહો પરમ
 પ્રીય સ્વામી તમારા ૩૫ ગુણનું વર્ણન સાંભળી હું મોહિત થઇ મળ-
 વાને આતુર હતી તે આજે સદાશીવે પ્રસન્ન થઇ સીલાપ કરાવ્યો
 તેથી બહુ આનંદ થયો છે, માટે રાજ મહેલમાં મારો એકાંત વાસ
 છે ત્યાં જરૂર પધારજોજી. તે સાંભળી માગજી કહે છે કે તમારો ભાવ
 છે તો આવીશું એવો ઉત્તર મળતાં પોતાને સ્થાનકે જઈને પોતાની
 દાસીને કહે છે કે તું આપણા પ્રધાનજીને ત્યાં જઈ તેની પુત્રી દેવળદે
 કહે કે તારી પ્રીય સખી સુધઠે તને આ ક્ષણે બોલાવે છે, ને સાંભળી
 તેણે સોળે સણગાર સજી સુંદર સાડી તથા તારી ટપકીની કાંચળી પેહેરી
 પોતાની પ્રાણ સમ્માન સખી સુધ દેને મોહોલે આવી એટલે તેને સુધઠ
 ડહેએ સરવે સમાચાર વીગત સહીત કહ્યા. તે સાંભળી બેઠ સખીએ
 બહુ પ્રસન્ન થઈને પોતાનો (સુધઠેનો) મોહોલ શણગારવા માંડ્યો.
 દુહા—રંજ મોહોલનો સુંદર જોરડોરે, તે તો શણગાર્યો ઝા-
 કઝમાગરે; તેતો ચંદરવો બાંધ્યો કીનખાબનોરે, કરતી બાંધી સો-
 નેરી ઝાલરે, ફસ્તી ૦ ૨૩૦ કાચ બાંધ્યા નાના વીધ તણારે, જેમાં
 સુંદર મુખ દેખાયરે; જેમાં કંટલાએકમાં હમીયો તરેહવારનીરે,
 પુર્ણ તેજ જેમાં પરખાયરે; પુર્ણ ૦ ૨૩૧ ધડીયાળ બાંધ્યું સ્થંભ-
 મારે, કાંઈ કલાક સાંભળવા કોડરે; કાંઈ સુવરણ જડીત એ ખુટી-

યોરે, તેતો મુકી છે નેડાનેડરે; તેતો ૦ ૨૩૨ ખુસ્થીયો મુકી છે
 નેડાનેડરે; તેતો ૦ ૨૩૨ ખુસ્થીયો મુકી શીશમ તણીરે ધણી શોભે
 છે ઝકઝકાટરે; ધણી ૦ તેની નેડે શોભે નકશી ધડીમુ, કાંઈ કાચતણ
 ક્યાટરે; કાંઈ ૨૩૩ ખીલોરી કાચની શીશયોરે, માં હીભરીયેલ જળ
 ગુલાબરે, માંડી ૦ લવીંગ સોપારીને એલચીરે, ખીડાં બર્બા છે સુંદર
 હાબરે; ખીડાં ૦ ૨૩૪ મેવાના ફળ માંડી મુકીયારે, જેવી રાજવળાની
 રીતરે; જેવી ૦ રસોઇ બનાવી છે બત્રીશીરે, કાંઈ અદ્દી આપીને પ્રી-
 તરે; કાંઈ ૦ ૨૩૫ દુધ સાકર ઉકળ્યારે, નાખ્યા નેજના તૈયારરે.
 નાખ્યા નરપતિ રાજ થાએ ધણુરે, પછી સળ્યા તે સોળ સણુગા-
 રે પછી, ૨૩૬ એ પ્રમાણે સુધડેએ પોતાના રગમહેલને નાના
 પ્રકારની રચનાથી ઈંદ્રપુરીની માફક સણુગારીને માણે સાર તરેહ-
 તરેહની સ્વાદીષ્ટ રસોઇ કરાવી તૈયાર રાખીને પોતે પણ સોળે સ-
 ણુગાર સજીને તૈયાર થઇ.

ફુલ્હા—જરકશીકારનો સાલુડોરે, ડોડો તેમા કસુખી રંગરે;
 તેમાં ૦ તેનો ઓઢયો છે અણખેલીયે, તેમાં શોભે છે ગોખસંગરે,
 તેમાં ૦ ૨૩૭ શેષનાગ જાણે ચોટલોરે, ફેણ જાણે મણી શીશ ફુલરે;
 ફેણ ૦ સેથે હીંગલોક પુર્યો શોભીતો, રૂડી દામણી દીપે અમુલ્યરે;
 રૂડી ૦ ૨૩૮ હમેશનો હાર હીરે જડયોરે, તેના તેજ તણો નડી
 પારરે તેના ૦ અતી ઉત્તમ હાર મોતી તણા, સહુ શોભીતા શણુગા-
 રે, સહુ ૦ ૨૩૯ ચતુરાએ ચોહોડયો છે ચાંદલોરે, તેથી શોભી રહ્યું
 છે બાહરે; તેથી ૦ શુક ચાચ સરીખી નારીકા, હસ્તા ખંજન પડે
 બેડે ગાહરે, હસ્તાં ૦ ૨૪૦ બકુટી કમાન સરીખડીરે, મૂમા નેણીના
 અપજાને નેણુરે; અમ. તેમાં તેજ શરદના ચંદ્રશું ૦ મુખે બોલે મધુસ
 વેણુરે; મુખે ૦ ૨૪૧ વાળી હીર જડી નાકમાં, તેમાં મોતી છે મોટાં

મુલરે, તેમાં તેતો શોભે અધરપરે, તેમાં દાદમ ખીજસાદતરે તેમાં
 તમામ સુવરણુ રેખા શોભીતી; એવી કુલાદે મહા રૂપવંતીરે; એવી
 ૨૪૩ કુલ પાંદડીઓનાં મુખખારે, તેમાં લીલાં પીળાં જડયા નંગરે;
 તેમાં તેતો પેર્ષા ગોરાદેએ કાનમાં, જેની કાયા મુલાખી રંગરે. જેની.
 ૨૪૪ લાંબો ચતુરાનો ચોટલોરે, તેમાં તેલ ચંબેલનો વાસરે, તેમાં ઉંચુ
 મેકરે મુલાખનું, જેતાં મનગ્રની પોહોચે આશરે. જેતાં. ૨૪૬ મુખકુ
 શરદના ચંદ્રશુરે, અની અમ્રત જરીયાં નેશુરે; અતી. ગોરી ગાયન
 કરે મધુરે શ્વરે, જેનાં મીઠાં લાગે બહુ વેશુરે. જેનાં. ૨૪૬ દાસી
 લાવી અમળ ધરેરે, ખાધ લ્યોને ખીડાં તંબોલરે; ખાધ. એમાં લ-
 વીંગ સોપારીને એલચી. ખાઈને ખાંતે કરો કલોલરે. ખાઈને ૨૪૭
 જરકશી લીધી કંચુકીરે, તેનો કશીને પેરી છે તંગરે, તુસી તનમનીયા
 હેમ હાંસડી, તેથી શોભે છે શામાનુ અંગરે. તેથી. તેથી ૨૪૮ કાંકણુ
 સહીત કર ચુડલોરે, જડયો હેમથી ઝાકઝમાળરે, જડયો આંગળીયે
 વેઠ વીંટીયોરે, ગોરી ચાલે ધીમે ચાલરે ગોરી. ૨૩૯ સીંહ સામાન્ય
 કટીલક છેરે, પાએ નેપુરનો ઝણકારરે; પાએ. સાંકળાં કલકા સુવ-
 ર્ણનાં, તેની શોભાનો નહી પારરે, તેની ૧૫૦ અનુપમ આંજ આંખડીરે
 લીલુ ટપકુ કીધુ છે ગાલરે; લીલુ તેમાં છુંદ્યુછે છુંદ્યુ. એવા બન્યો
 છે ઉત્તમ તાલરે. એવો. ૨૫૧ જાણેષદ્ર કરી અપસરા, આવી અંત્રી
 ક્ષથી અલખેલેરે આવા કવી કહે તેની શોભા શી કહું, જેને પરશુરો
 માર છેલરે. જેને. ૨૫૨

અર્થ—એવી રીતે સુવરેએ બારે 'કીમ્મતના સોભે ચશુગાર
 જાણને તરેહવાર રંગના અની ઉત્તમ પોશાક પેહેડી એવી શોભાયમાન
 બની કે જાણેષદ્રના ધરતી અપસરા અંત્રીક્ષથી ઉતરી હો એવી
 શોભાયમાન કેખાવા માંડી, પછી પોતાની ગ્રીય સખી દેવળદેને કહે

કે બેન તુ પણ તારે ઘેર જઈ સોજે સજ્જમાર સજી મારી પાસે વે-
 હેલી આગ એટલે આપણે મારજીની વાટ જોઈ તપવાર રહિયે
 એવું સામગી દેવજદે પોતાને ઘેરજીને સોજે રાજમાર સજી તરેહવાર
 બારે કીમતના પોશાક પેહેરી તરત સુધડેને મોહોલે આવી એટલે
 દાસીને આજ્ઞા કરી કે આમઢી બારી આગળ બે જડીત ખુરશી નાંખ્ય
 એવો હુકમ થતા દાસીયે ખુરશી બારી આગળ મુકી એટલે સુધડ-
 દેએ પોતાના કાચના કપાટમાંથી બની ઉતમ બસરાઈ ગુલામની
 અનરની શીશી કહાડી તેમાંથી અનર લઈને પોતાના પોશાક ઉપર
 તથા દેવજદેના પોશાક ઉપર ઉપર છાંટીને શીશી પાછી મુકીને બેઠ
 સખીઓ બારી આગળ આવીને ખુરશી ઉપર બેસી ગજરામારજીની
 તારીફ કરી વાત કર્યા કરે છે, એટલે મારજી પણ પોતાનો ભરજ-
 રીનો પોશાક પેહેરી તે ઉપર ગુલામ, મોગરો, ચંબેલી, જાંબ બુધ
 અને કેડો વગેરે બારે કીમતના અતરો પોશાક ઉપર બુદેબુદે ઠેકા-
 જે છાંટી ઘોડાને તરેહવાર ચાલ્યા નચાવતા નચાવતા સુધડેના મો-
 હોલ નજીક આચા એટલે બેઠ સખીયો નીચે ઉતરીને તેમને મોહું
 માન આપી ઉપર તેડી લાવીને એક બારે કીમતી જડીત કાચ ઉપર
 બેસાડીને તેમને પાન સોપારીનું મસાલાદાર બીડાં આપી નાનાપ્રકાર-
 નાં વીનોદની વાતો કરીને રસોધયા પાસે અનકુટના જેવી તરેહવાર
 રસોધ તપવાર કરાવી હતી તે મારજીને સુવર્ણના પાટલા ઉપર બેસા
 રી તેમની હચી પ્રમાણે તૃપ્ત કરી જમાડીને ઠંડું જળપાન કરાવીને
 પાનના બીડાં આપ્યાં તે ખાઈને મારજી કહે છે અહો પ્રીયા તેં
 આજે મને ભાવ સહીત જે જે માન આપ્યું છે તે જોઈ હું ધણે
 પ્રસન્ન છું તેમ તારૂં રૂપ અને ગુણ જોઈ મોહીત છું એવું કહેતાં
 અશ્રીમનના અનરની ખુશખો આવી તે જોઈ સુધડે મુકે છે કે

નાથજી અમે એક બે જાતના અતરવાપર્ચા છે, પણ તમારી પાસે
 ઘણી જાતના અતરોની જુદી જુદી ખુશખો આવે છે તેથી માફ
 મગજ તર થઈ ગયું છે એમ કહી બે હાથ જોડી વીનંતી કરી કહે
 છે કે હે પ્રાણનાથ મેં ઘણા દીવસથી આપની સુકીરની સાં જાણી છે તે
 દીવસથી મનથી તમને વરી ચુકી છું. પણ આજે તમથી વરોને મન-
 હા આનંદ થાય. તે સાંભળી માફજી કહે છે જેમ આપની ઇચ્છા આવે
 તેમ કરો. આવા ઉતર મળતાં કોઈ ન જાણે એમ વીવાંટની સા-
 મગ્રી મગ્રી ગોરને બોલાવીને ચણેશ પાટ બેસાયાં એટલે દેવલે
 દહે છે કે હે પ્રીય સખી તારે ને મારે ન્હાનપણથી પ્રીતી છે તેથી
 મારી પ્રકૃતિની તને સરવે ખબર છે, માટે હે બેન માફજી ઉપર મા-
 ફજી મન બહુ મોત થયું છે. તેથી હું પણ એમને પરણીશ તો
 આપણે સદા સતાય પામી સ જોગે રીશું. વળી તમારી ને પ્રાણ
 પત્નીની સદાય આજા પાળીશ. તે સાંભળી સુધડેને બહુ દયા આવી
 તેથી વાત કહ્યું રાખીને બેઉ સખી ગ્રેમ સહોત ગોરની સાક્ષી મા-
 ફજીને વરી મગજ ફેરા ફરી ગોરને દક્ષણા આપીને રાજ કરીને કહે
 છે કે ગોરદેવ આ વાત કાઢને કરશો નહીં ગોરકહે સાફ બાઈ એમ
 કહી પોતાને ઘેર ગયા એટલે નાના પ્રકારના પુષ્પ મંગાવી પદ્મંગ
 ફરતી જાણી મુઠાવીને તેમા માફજીને સુવારી બે સખીયો એ પગ
 ચાંપવા મંડી તે જોઈ માફજી પણ બહુ પ્રસન્ન થયા એમ હાસ્યવી-
 નોદયા રાત્રી પુરી કરી. સવાર થતા પહેલા માફજીએ કહ્યું કે તમે બેઉ
 જણ સજીને નૈવાર થાઓ કેમકે હવે પછી હું એક પળવાર રોકાનાર
 નથી. તે સાંભળી બેઉ સખીયોએ પોતપોતાને ઘેરથી પોતાનાં વસ્ત્ર
 અલંકાર તમામ લઈને સુધડેના રથમાં બે જણી બેડી એટલે માફજી
 પણ પોતાના સરવે હથિયાર બાંધી ઘોડા ઉપર બેસી રથની આગળ
 ચાલે તે રોડેના દરવાજા આગળ ગયા એટલે દરવાજે સુધડેને રથ

ઝોળખીને હાંકનારને પુછ્યું કે આ રથ રાજ પુત્રી સુધડેનો છે તે સવારના પોહોરમાં દાસ દાસીયો વગર ક્યાં જાય છે ? એમ કહીને રથને તથા મારજીને અટકાવી ખીજી સીપાર્ષ સાથે રાજને ખમર કહેવરાવી કે મહારાજ આપની પુત્રી સુધડે રથમાં જૈશી ગામ બહાર એક છેલ પુરૂષ સાથે જાય છે, એવું સાંભળી રાજએ પોતાના પ્રધાનને તથા લશ્કરના અમલદારોને આજ્ઞા કરી કે રથ પાછો વાળી મોહોલે મોહલી દઇને તે છેલ પુરૂષને પકડી મારી પાસે લાવો. એવી આજ્ઞા થતા પ્રધાનને કહયા પ્રમાણે કરી લશ્કરના જોધાઓ પાસે ઘેરાવી લીધા તે જોધ મારજીએ પોતાના મનમાં વીચાર કર્યો કે બાર વરસ થયાં હું બહાર નીકળ્યો છું ત્યારથી તે આજ દીન સુધી જ-ગેશ્વર મહાદેવે મારી લાજ રાખી છે તેમ આજે પણ આ મહા સંકટમાંથી છોડાવશે એમ વીચારી પોતે મહાદેવનું ધ્યાન ધરીને હિ-મ્મત રાખી એટલે મહાદેવે તેને શુરાતન આપ્યું એટલે પોતાની શી-રાઇની તરવાર ધ્યાનમાંથી કઢાડીને અનીરૂદ્ધની જેમ ગર્જના કરી ફરી વળ્યો તે ફેટલાકને સમશેરના સપાટા લગાવ્યા, ફેટલાકને બાલા માર્યા ફેટલાકને હાથમાં ઝાલા ચાંચડાં માકલ પછાડ્યા એવી રીતે આખી સેનામાં ભંગાણુ પાડ્યું તેથી જોધાઓ સરવે નાસવા માંડ્યા. તે જોધ પ્રધાને જઇને રાજને કહ્યું કે મહારાજ કોઇ અનીરૂદ્ધ જેવો મહા બળવાન જોધો આવ્યો છે તે ખુબ લડાઈ કરી બધાને નસાડે છે. તે સાંભળી રાજએ પ્રધાનને કહ્યું કે લડાઇ બંધ કરાવીને એને મારી પાસે પકડી લાવો તે સાંભળી પ્રધાને તેને ઠંડો પાડી સમજા-વીને રાજ પાસે લાવી સામે ઉભો કર્યો એટલે તેનું ૧૫ જોધ ખુબ મોહ પામીને પુછે છે કે આપનો દેસ કીયો, પીતાનું નામ શું અને આપનું નામ શું તથા મુવા અવસ્થામાં શા કારણ માટે પરદેસ નીકળ્યા છો તે સરવે સત્ય કહો. તે સાંભળી મારજી કહે છે કે મ-

અવધાના જન્માભાગ રાજની અણુમાનીતી દામાવંતીનો પુત્ર છું મને સર્વ ગજરોમા કહીને બોલાવે છે. એવું સાંભળી રાજ પ્રધાનને કહે છે કે અહો પ્રધાનજી જેની સુકીરતી ચોતરફ ખુબ ફેલાઈ છે તે પુરપત્નું દર્શન થવું દુર્લભ છતાં તે પ્રત્યક્ષ આપણે ઘેર આવ્યા છે માટે હું સુધડદેને કન્યાદાન આપી એની સાથે પરણાવી દઉં તે સાંભળી પ્રધાન કહે છે કે મહારાજ તમારો વિચાર બહુ સારો છે હું પણ મારી લાડકડી પુત્રી દેવગદેને કન્યાદાન આપી પરણાવી દઉં તો બન્ને સખી બાળપણનાં મન મેલાપી છે તેથી એક સ્થાને રહી સુખી થશે. એવો નીશ્ચય કરીને એક મોહોટો સુશોભીત માડવો બાધી રડું મહુરત જોવરાવી રાજ પ્રધાન બેઠે જણાયે શાસ્ત્ર વંધી પ્રમાણે કન્યા દાન આપવા માંડ્યા તે સમયે સર્વ સાહેલીઓ મળી મધુર ગીત ગાયછે.

હુહા—સહીયર મળી સહુ સાથમારે, તેનો હરખીને વર ગુણ ગાયરે; તેતો. ચોરી બાધી છે સુંદર ચોકમાં, ત્યાતો શુભ મંગળ વસ્તાયરે, ત્યાં તો. ૨૫૩ ચાર મંગળ ફેરા ફેરવેરે, તેતો હરખે છે સરવે જનરે, તેતો. હસ્તી ઘોડા રથને પાલખી, હીરા મોતીનાં આખ્યા દાનરે, હીરા. ૨૫૪ પરણી ઉઠ્યા બહુ પ્રીતર્થારે, તેને આનંદ અંગ ન માયરે; તેને. સુધડદે દેવળદે બે રાણીયો, તેતો જોધને રાજ બહુ ગાયરે; તેતો. ૨૫૫ સખીયો સહુ આશીશ દીયેરે, તમને પ્રસન્ન થયા મહાદેવરે, તમને. તેથી મનવાંછીત વર આપીયો, સદા કરજો સ્વામીની સેવરે, સદા. ૨૫૬ માયા તે અમપર રાખજેરે મારી માયાળુ બન્ને બેનરે; મારી. પાછા મહીયર વેલેલાં આવજો, તમો સાંભરશેા દીનરેનરે; તમે. ૨૫૭ અર્થ—એ પ્રકારે રાજાએ તથા પ્રધાને પોત પોતાની પુત્રી શાસ્ત્ર વંધી પ્રમાણે વસ્ત્ર, હીરા જડીત સુવર્ણના અલંકારો, મોતીના હાર, રોટડી સોના મોહોરો, અન્ન જ રંધે પાલખી, દાસ દાસીઓ વગેરે ધણા માલ આપી ખુબ સુંદર કર્યા તે સમયે સરવે સાહેલીઓએ મળી ગીત ગાયને આશીર્વાદ

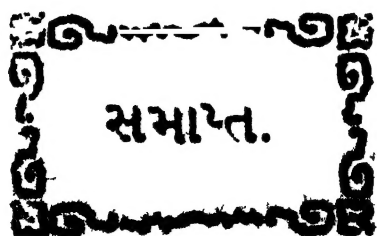
દીધો. તે સમયે દોલ, તાંસાં, નોખત, ચરણાઈ, બેર શૂંઝળ વગેરે નાના પ્રકારના વાજાં વાગ્યાં તેથી નગરના સર્વે લોક જાણને ખુબ રાજ થયા. પછી આખા શહેરમાં નોતરાં દેવરાવી અતી ઉતમ તરે-હવાર રમોઈ કરાવી સર્વને સંતુષ્ટ કરી જે જેને ઘટે તેવા પોતા-કોનાં ઇનામ આપ્યા સર્વ ન્યાયકોને રાજાએ તથા માણ્યે બહુ દાન આપ્યાં એ રીતે જનનું દામ પત્યા પછી માણ્યે પોતાના બેઉ સસરા પાસે સ્વદેશ જવાની આજ્ઞા માગી એટલે સરવ સાથે એકઠો થયો. ત્યાં રાજા રાણી ને પ્રધાન તથા તેની સ્ત્રી વગેરે એ પોતાની પુત્રીને બહુ શીખામણુ દીધી વળી નીકળતી વખતે ખન્નેની માતાએ તરેહવાર વસ્ત્ર અલંકાર આપ્યા પછી જે માણ્યે આપેલા સેવકો હતા તેને હથીયાગ ખંઘાવ્યા સરવ સાથે મળી ગાજતે વાજતે વીદાય કરી સા સાને ઘેર ગયા તે બાદ માણ્યે કુચમુકામ કરી કેટલેક પુસારને નગર આવ્યા તેની રાજાને ખબર પડતાં બહુ માન આપી સામંધ્યુ કરી મોહોલમાં લાવી સર્વને સંતુષ્ટ કરી ભોજન કરાવ્યું. એ રીતે બે દીવસ પરોણાવત કરી સુઘડેના પીતા કરતા બધી વાતે બમણો વીવેક કરી બતાવ્યો પછી સર્વ સાથે તૈયાર કરી ગાજતે વાજતે વીદાય કર્યા તે કુચ મુકામ કરતા ચાલ્યા જાય છે. તે દીવસે રાણી ચંપાદે પોતાના મનમાં વીચાર કરે છે કે મારો સ્વામી ગજ-રામાણ્ય મને સત્ય વચન આપી બાર વર્ષનો વાયદો કરી આ વનમાં મરાદિવને બોજો મુકો ગયા છે તેને આજે બરોજાર બાર વર્ષ પુરાં થયા છે તો પણ હજી સુધી તે આવ્યા નથી તેથી હવે પછી મારા મનને ધીરજ રહેવાની નથી, માટે આ વડના ઝાડ ઉપર ચડીને જોજ ને તે દુરથી નજરે પડેનો બહુ સાફ થાય એમ વિચારી તરત ઝાડ ઉપર ચડીને જોયુ તો થણે દુરથી એક મોહોડું લાંકર ચાલ્યું આવે છે તે જોઈને પોતાના જીવને હીમ્મત આવી કે લાંકરમાં

મારો સ્વામી હોય તો આજે અત્યંત આનંદ થશે એમ ધારે છે.
 એટલે તે વનના પક્ષીઓ જુદે જુદે સ્વરે એક પછી બીજી બોલી
 સારા શુકન આપે છે એટલે તો ખરેખર માણ પોતાના ઘોડા ઉપર
 બેસી નાના પ્રકારની ચાલથી ઘોડાને નચાવતા નચાવતા નજીક આવ્યા
 એટલે ચંપાદેએ ઝાળખતા તરત હેડી ઉતરીને માણ પાસે આવી
 પુછે છે કે હે સત્ય વચની સ્વામીનાથ ! આપ વરરાગ્નના જોયે બ-
 રજરીનાં પોશાક પહેરી આવ્યા છો તે આનંદની વાત છે પણ મ-
 સારાજ આપ શરીરે તો કુશળ આનંદમાં છો ને ? તે સાંભળી મા-
 ણ કહે છે અહો મારી પરમ પ્રીયા પટરાણી ! હું જગેશ્વર મદા-
 દેવજીના પ્રનાયથી ને તમારા આશીર્વાદથી તમારો મારો વિયોગ ર-
 હ્યો તે દીવસથી તે આજ દીન સુધી કુશળ આનંદમાં છું તેમ
 તમેએ શુકન કહ્યા હતા તે પ્રમાણે બીજી ત્રણ રાણીયો પરશુને
 સાથે લાગ્યો છું. ને તે ત્રણેના પીતાયે મને કન્યા દાનમાં હીરા
 જડીન સુવર્ણના અનંકારો તથા સુંદર વસ્ત્રો અને શસ્ત્ર બંધ શુદ્ધ
 ચોખ્ખાઓની મેના તમા હાની ઘોડા રથ પાલખીયો ઉઠ વગેરે
 બધું વિવેક અને પ્રીતી કહીત આપ્યું છે તે સાંભળી ચંપાદે બહુ
 પ્રસન્ન થઇ પછી માણએ સર્વ સેના સહીત ડેરા તંબુ તાણી તેજ
 હામે તીરામ લેવા રહ્યા. ત્યાં માણએ સેવકો પાન પુરુષમી તી વગેરે
 મંજાવી પોતે નાઇને ધોએલા પવીત્ર વસ્ત્ર પહેરીને મહાદેવજી પુજા
 કરી ચંદન, અક્ષત, બીલી, પુરુષ, અખીલ, ગુલાલ વગેરે ચણવી
 ધુપ નૈવેદ્ય આરતી વગેરે કરી મંત્ર પુરુષાંજલી કરી ચારે તરફીએને
 દર્શન કરવાની આજ્ઞા આપી એટલે તે ચારે તરફીએ એકઠી મળી
 દર્શન કરી તંબુમાં આવી. તે પછી બીજા ભાગવતમાં દર્શન કરી

પોતા પોતાને સ્થાનકે આવી સ્મોઘ ખનાવી જમ્યાં. રાજા રાણી પણ
 પોતાના તંબુમાં થાળો મંગાવી ભોજન કરી પાન સોપારીના ખીડાં
 આપ્યું ચારે રાણીઓએ વીવેક સહીત ઘટારત પ્રમાણે વાતો કરી પર-
 ન્યર પ્રીતી બાધી. તે જોઇ મારજી બહુ ખુશી થયા પછી તેજ ઠે-
 ાણે રાત્રી નીરગમન કરી મોટે પગેદીએ ઉઠી કુચ કરી લાખી મ-
 જલ કરી ચંપાદને નગર ગયા. તેની રાજ્યને ખમર પડનાં મોટી
 ધામધુમથી સામંતયુ લઇ પોતાના મોહોલમાં તેડી લાવ્યા ત્યાં ખુબ
 માન આપી ભોજન કરાવ્યું. તે પછી સરવને જમાડ્યા. એ રીતે
 પાંચ દીવસ પરોણાગત રાખ્યા તેના દરમ્યાનમા મારજીની સાસુ ને
 સસરાએ મારજીને બાર વરસની સુસાકરીના સરવ વર્તમાન પુછ્યા.
 તેને વીગત સહીત ઉતર આપ્યો તેથી તેમના મનનુ સમાધાન થયું
 તે બાદ છેલ્લે દીવસે સર્વના કરતા મોઢા મુઢના વસ્ત્ર અવકારો પો-
 તાની પુત્રી તથા જમાઇને આપી સતુષ્ટ કરી બીજી ત્રણ રાણીયોને
 પણ પોશાકને અવકાર આપ્યા તે પછી દાસ દારીયોને લથીયારખંધ
 લશ્કર સરવના કરતા વીગેય આપી ખુબ પ્રસન્ન કરી રવાને કર્યા તે
 કુચ મુકામ કરી થોડે દીસે માડવગઢ નજીક આવ્યા તેની રાજસેવ-
 કોને ખમર પડતા દુરથી જોઇ તરત રાજા જસાવનમને જઇને કહ્યું
 કે મહારા / આપણા શહેર નજીક કોઈ બળવાન રાજા પુરકળ લશ્કર
 લઇ આવે છે તેની મને ખમર પડનાં તમને કહેવા આવ્યો છું. તે
 સાંભળી રાજાએ પોતાના પ્રલસંગ વજીરને કહ્યું કે હે વજીર આ-
 પણા શહેર નજીક કોઈ મહા બળવાન રાજા બહુ લશ્કર લઇ આવે
 છે તે યુધ કરી આપણું રાજા લેશે તો આપણે કેમ કરીશું. એ બળ-
 વાન સાથે કશું જોર ચાલનાર નથી. અરે પ્રધાન, જો આ વખતે

મારા શુરવીર પુત્ર ગજરામાર હોત તો તે સામુ યુધ કરીને માર રાખ્ય રાખત. અરેરે હું કેવો મુર્ખ કે મહા પરાક્રમી પુત્રને વીના અપરાધે વનવાસ કહાડ્યો છે તે દીવસથી તે આજ દીન સુધી કેટલીક વાતનું જે જે નુકશાન થયું છે તે સર્વે તમારા ધ્યાનમાં છે. અરેરે તે દિવસથી મન ધણું ઉદાસ રહે છે. મારી ઉપર નીશ્ચય મહાદેવજીનો ક્રોધ થયો માટે હું અપરાધી ક્ષમા માગી. વિનંતી કરું છું કે હે જગેશ્વર મહાદેવ, મારા અપરાધ દુર્ગુણ સામુ ન જોતાં ત મારી વડાઇ અને ભોળપણા સામુ જોઇ તમે હવે મારા ગજરામારને મેળવશો તેની ઉપર હું અપાર પ્રીતિ રાખીશ, એવી રીતે પ્રધાન પાસે વાતો કરે છે એટલે બીજા પાત્ર સેવકો ધણી તાકીદથી દોડતા આવીને રાજાને કહે છે કે, હે મહારાજ, તમે જરાએ ચીંતા કરશો નહિ. એ તો આપનો પુત્ર ગજરામારજી પધારે છે. એવું સાંભળી રાજાના મનમાં જે આનંદ થયો તેવો આનંદ કોઇ દીવસ થયો નહોતો, માટે પ્રધાનને હુકમ કરી પોતાની સર્વ સેના તથા નગારા, નીશાન, નોખન, શરણાઇ, ભેર, જુગળ વગેરે વાજાંત્ર સહિત સર્વ તૈયાર કરી ગાજતેવાજતે સામૈયુ લઇ મારજી પામે આવ્યા. તે સમયે તેણે પોતાના તીર્થંકર પિતા જાણી પ્રેમપૂર્વક પ્રણામ કર્યા. પછી પરસ્પર કુશળ સમાચાર પુછી ગાજતેવાજતે મોટી ધામધુમથી દરબાર આગળ આવ્યા. ત્યાં રાજા રાણીઓએ તથા પ્રધાને અને નગરશેઠ તથા શેઠ શાહુકાર આદિએ સોના રૂપાના પુલથી વધાવી ચુલ્યાય, ચ બેલી, મોગરાના ફુલથી વધાવ્યા. પછી દરબારમાં લાવી કચેરી બરી ત્યા પુરવાસી જનોએ રાજરીતી પ્રમાણે જુલાર કરી કુશળ વર્તમાન પુછ્યા. પછી રાજાએ જોશીને પુછ્યું કે મહારાજ, ગજરામારને રાજ્યાભિષેક કરવાનું મુકુરત જુવો. તે સાંભળી જોશીએ ટીપ-

જુ વેનહ કદયુ કે મહારાજ આજે કુંભરાશીને ચંદ્રમાં ત્રાંખાના પૂજે છે. વળી અમૃત ચોવડીયુંને અમૃત સીદ્ધી યોગ છે તેથી સત સંવત્સર સુધી મનવાંછીત ફળ ભોગવશે. એવું સાબળી પંડીતોને આરાહરી અને શાસ્ત્ર વીધી પ્રમાણે રાજ્યાભીષેક કર્યો તે વેળા નાના પ્રહારના વાજીત વળડાવ્યાં સર્વ કર્મ પુર્ણ થયા પછી બ્રાહ્મણોએ આશીર્વાદ દીધો કે હું મહારાજ તમારો પુત્ર દેવતાને મનુષ્ય સર્વને સંતુષ્ટ કરશે એ અમારો આશીર્વાદ છે રાજ્યે તથાન્તુ કરી તે બ્રાહ્મણોને તથા ખી ન સર્વ વાચકોને પોતપોતાની યોગ્યતા પ્રમાણે દાન આપ્યા અને ગુલાબજળ છાંટ્યું જસોગમ કહે છે કે અરો પરમ પ્રગતજનો, આજે તમે અતી શ્રમ લાઈ મને ને મારને બહુ માન આપ્યું તેનો હું ઉપકાર માનુષ્ય એમ કરી કચેરી બરખાસ કરી તે પછી મારજી પોતાની મા દામાવતીને તથા અપરમાને પગે લાગ્યે એટલે તેમણે આશીર્વાદ દીધો જસોગમે દામાવતીને પટરાણી કરી તે ખીજી રાત્રે પ્રસન્ન થઈ કબુલ કર્યું એટલે તેમના લગ્નમણી પુત્રા ગત થયા. તે બાદ સાહેને સારા પુત્રો આવ્યા તેથી સરવે સંપીને ચાકી. મારજીએ ગમનાજ જેવી નીતી ચલાવો તેથી સરવ પ્રગતે આનંદ થયો.

પ્રસંગોપાત સુંદર ચિત્રોવાળું.

(શ્રીધરી ટીકાને અનુસાર)

શ્રીમદ્

ભાગવતનું

ગૂજરાતી ભાષાંતર.

શ્રીધરી ટીકાને અનુસાર આ ભાષાન્તર ઘણી સરલ ભાષામાં
તૈયાર કરાવવામાં આવ્યું છે. શંકર સમાધાનસહ, વિશેષ રસિક
વિશેષ ચિંતાકર્ષક કરવામાં લખનાર રા. કલ્યાણજી રણછોડજી
વ્યામે જરાપણ ન્યુનતા રાખી નથી. પ્રસંગોપાત ભાગવતની જે
જે અન્ય ટીકાઓ છે, તના દાખલાઓ પણ આપવામાં આવ્યા છે.
તેથી અમે નિશકપણે જગ પણ અતિશયોક્તિ કર્યા વગર કહીએ
છીએ કે, આ શ્રીમદ્ભાગવતના ભાષાન્તરનો ધરોળરી કરી શકે,
એવું એક પણ શ્રીમદ્ભાગવતનું ભાષાન્તર આજ પર્યંત પ્રગટ થયું
નથી. પાકા સોનેરી પુણ્ય મુશોભિત છતા કિંમત માત્ર ચાર રૂપિયા
દેશાવરના ગ્રાહકોને પોરટેજ ભુલુ આપતું પડશે.

બુકસેલર—મહાદેવ રામચંદ્ર ભગુજી.

ત્રણ દરવાજા—અમદાવાદ.

